

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра внутрішньої медицини № 3 та ендокринології
Навчальний рік : 2024 - 2025

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«Внутрішня медицина (в тому числі ендокринологія) з особливостями
дитячого віку»

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань «22» Охорона здоров'я

Спеціальність «228» Педіатрія

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти

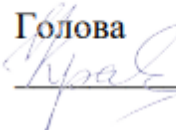
Курс IV

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
внутрішньої медицини № 3 та
ендокринології

Протокол від
“30” серпня 2021 року № 14

Завідувач кафедри
 проф. Л.В. Журавльова

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем
терапевтичного профілю
Протокол від
“31” серпня 2021 року № 1

Голова
 проф. П. Г. Кравчун

Харків – 2021 р.

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

- 1. Журавльова Лариса Володимирівна – завідувач кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології, професор, доктор медичних наук.*
- 2. Цівенко Оксана Іванівна – завуч кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології, доцент, кандидат медичних наук.*
- 3. Сокольнікова Неля Володимирівна – доцент кафедри внутрішньої медицини № 3 та ендокринології, кандидат медичних наук.*

ДАНИ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Журавльова Лариса Володимирівна – завідувач кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології Харківського національного медичного університету, професор, доктор медичних наук. Професійні інтереси: внутрішні хвороби, кардіологія, ендокринологія. Профайл: <https://www.facebook.com/prof.zhuravlyova>. Тел. 0504002195, lv.zhuravlova@knmu.edu.ua. Очні консультації: 8.00-15.00 на кафедрі внутрішньої медицини № 3 та ендокринології ХНМУ; онлайн консультації 8.00-15.00 <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=862>.

Цівенко Оксана Іванівна - завуч кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології, доцент, кандидат медичних наук. Професійні інтереси: внутрішні хвороби, гастроентерологія, пульмонологія. Тел. 0953392065, oi.tsivenko@knmu.edu.ua. Очні консультації: 8.00-15.00 на кафедрі внутрішньої медицини № 3 та ендокринології ХНМУ; онлайн консультації 8.00-15.00 <http://distance.knmu.edu.ua/mod/bigbluebuttonbn/view.php?id=11491>.

Котовщикова Наталя Миколаївна - доцент кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології Харківського національного медичного університету, кандидат медичних наук. Професійні інтереси: внутрішні хвороби, кардіологія, гематологія. Профайл: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100068105730554>. Тел. 0503005821, nm.kotovshchykova@knmu.edu.ua. Очні консультації: 8.00-15.00 на кафедрі внутрішньої медицини № 3 та ендокринології ХНМУ; онлайн консультації 8.00-15.00 <http://distance.knmu.edu.ua/mod/bigbluebuttonbn/view.php?id=11479>.

Моїсеєнко Тетяна Анатоліївна - доцент кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології Харківського національного медичного університету, кандидат медичних наук. Професійні інтереси: внутрішні хвороби, ендокринологія, дієтотерапія. Профайл: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100041615145095>. Тел. +380936641533, ta.moiseienko@knmu.edu.ua. Очні консультації: 8.00-15.00 на кафедрі внутрішньої медицини № 3 та ендокринології ХНМУ; онлайн консультації 8.00-15.00 <http://distance.knmu.edu.ua/mod/bigbluebuttonbn/view.php?id=11484>.

Лахно Ольга Вікторівна - доцент кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології Харківського національного медичного університету, кандидат медичних наук. Професійні інтереси: внутрішні хвороби, ендокринологія, гастроентерологія. Профайл: <https://www.facebook.com/lakhno.olga>. Тел. +380503009369, ov.lakhno@knmu.edu.ua. Очні консультації: 8.00-15.00 на кафедрі внутрішньої медицини № 3 та ендокринології ХНМУ; онлайн консультації 8.00-15.00 <http://distance.knmu.edu.ua/mod/bigbluebuttonbn/view.php?id=11483>.

Сайт кафедри: <http://vnmed3.kharkiv.ua/>.

Розклад проведення занять: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця (8⁴⁵-12²⁰ – перша зміна та 12²⁵-15⁵⁰ – друга зміна, у відповідності до розкладу).

Локація: учбові кімнати кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології на базі КНП ХОР «Обласна клінічна лікарня» (м. Харків, пр. Незалежності 13).

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Внутрішня медицина (в тому числі ендокринологія) з особливостями дитячого віку» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Педіатрія»

Опис навчальної дисципліни (анотація).

Згідно навчального плану підготовка лікарів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр» вивчення навчальної дисципліни «Внутрішня медицина (в т.ч. ендокринологія) з особливостями дитячого віку» здійснюється на IV курсі (7-8 семестрах).

Дисципліна структурована на п'ять розділів:

1. Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб ендокринної системи.
2. Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб органів травлення.
3. Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб органів дихання.
4. Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб крові та кровотворних органів.
5. Загальні питання внутрішньої медицини.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- а) лекції;
- б) практичні заняття;
- в) самостійна робота студентів;
- г) консультації.

Предметом вивчення Внутрішньої медицини, як навчальної дисципліни є вивченні студентами пропедевтики внутрішньої медицини, пропедевтики інших клінічних дисциплін (педіатрії, загальної хірургії), а також інших базових дисциплін (медичної біології, медичної та біологічної фізики, біоорганічної та біологічної хімії, гістології, цитології та ембріології, анатомії людини, патоморфології, фізіології та патофізіології, мікробіології, вірусології та імунології, радіології) й інтегрується з цими дисциплінами. Вона закладає основи для засвоєння студентами знань з профільних клінічних професійно-практичних дисциплін, а також формує вміння застосовувати знання з патології внутрішніх органів у процесі подальшого навчання та професійній діяльності відповідно до принципів доказової медицини.

Міждисциплінарні зв'язки

Внутрішня медицина як навчальна дисципліна: а) ґрунтується безпосередньо на вивченні студентами пропедевтики внутрішньої медицини, пропедевтики інших клінічних дисциплін (педіатрії, загальної хірургії), а також інших базових дисциплін (медичної біології, медичної та біологічної фізики, біоорганічної та біологічної хімії, гістології, цитології та ембріології, анатомії

людини, патоморфології, фізіології та патофізіології, мікробіології, вірусології та імунології, радіології) й інтегрується з цими дисциплінами;

б) закладає фундамент для засвоєння студентами знань з профільних клінічних професійно-практичних дисциплін;

в) формує вміння застосовувати знання з патології внутрішніх органів у процесі подальшого навчання та професійній діяльності відповідно до принципів доказової медицини.

Пререквізити та кореквізити дисципліни. Анатомія, фізіологія, гістологія, патологічна анатомія, патологічна фізіологія, пропедевтика внутрішніх хвороб; клінічна фармакологія, хірургія, дитячі хвороби.

Сторінка в Moodle <http://31.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=14>.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Внутрішня медицина (в тому числі ендокринологія) з особливостями дитячого віку» є здобуття та поглиблення знань, вмінь, навичок та інших компетентностей з внутрішньої медицини, необхідних у професійній діяльності, які встановлені на основі освітньо-професійної програми.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Внутрішня медицина (в тому числі ендокринологія) з особливостями дитячого віку» є набуття студентами компетентностей згідно до загальних і фахових компетентностей освітньо-професійної програми «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 222 Медицина. Для опанування кваліфікації «Магістр медицини» є необхідним: володіння навичками опитування, здатність до визначення необхідного переліку лабораторно-інструментальних досліджень та оцінки їх результатів, встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання, визначення необхідного режиму праці та відпочинку, характеру харчування при лікуванні захворювань, визначення принципів та характеру лікування захворювань, виконання медичних маніпуляцій, діагностування невідкладних станів і надання екстреної медичної допомоги, ведення медичної документації, здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, прийняття обґрунтованого рішення, здатність працювати в команді, діяти соціально відповідально та свідомо.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами **компетентностей:**

інтегральні:

здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог;

загальні:

- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професії;
- здатність до здійснення саморегуляції та ведення здорового способу життя;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність до вибору стратегії спілкування;
- здатність працювати в команді;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово;
- здатність спілкуватись іншою мовою;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність вчитися і бути сучасно навченим;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо;
- прагнення до збереження навколишнього середовища.

спеціальні (фахові, предметні):

- здатність до встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання;
- навички збирання інформації про пацієнта;
- здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень;
- здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань;
- здатність до діагностування невідкладних станів;
- здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів;
- здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги
- навички надання екстреної медичної допомоги
- навички виконання медичних маніпуляцій;
- здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань;
- здатність до визначення лікувального харчування при лікуванні захворювань;
- здатність до визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду;
- здатність до проведення експертизи працездатності;
- здатність до ведення медичної документації;
- здатність до обробки державної, соціальної, економічної та медичної інформації;

- здатність до проведення заходів щодо організації та інтеграції надання медичної допомоги;
- здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення;
- здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне);
- здатність до оцінки впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції;
- здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я;
- здатність до проведення заходів щодо забезпечення якості та безпеки медичної допомоги;
- здатність до проведення заходів щодо підвищення ефективності використання ресурсів;
- здатність до проведення маркетингу медичних послуг.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1. Володіти загальними та спеціальними фундаментальними та професійно-орієнтованими знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, необхідними для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді.

ПРН 2. Володіти знаннями щодо психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення.

ПРН 3. Застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій.

ПРН 4. Проводити збір інформації про пацієнта.

ПРН 5. Оцінювати результати опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень.

ПРН 6. Встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання.

ПРН 7. Визначати характер, принципи лікування захворювань.

ПРН 8. Визначати необхідну дієту, режим праці та відпочинку при лікуванні захворювань.

ПРН 9. Визначати тактику ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

ПРН 10. Проводити діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстренної медичної допомоги.

ПРН 15. Виконувати медичні маніпуляції.

ПРН 17. Вміти вести медичну документацію, обробляти державну, соціальну та медичну інформацію.

ПРН 18. Здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я.

ПРН 20. Застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі.

ПРН 21. Дотримуватись етичного кодексу лікаря, що забезпечує сформованість фахівця з належними особистими якостями.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальних навичок (Soft skills):** стресостійкість, вміння пристосовуватися до ситуації, комунікабельність, вміння працювати в команді, бажання навчатися, критичне мислення, вміння планувати.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва галузі знань)	Нормативна (за вибором)	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 228 «Педіатрія» (код та найменування спеціальності)	Рік підготовки:	
		4-й	--
		Семестр	
		7, 8-й	--
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 60 самостійної роботи студента - 30	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>Другий (магістерський) рівень</u>	Лекції	
		10 год.	--
		Практичні, семінарські	
		50 год.	--
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		30 год.	--
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: диф.залік			

2.1. Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1.	Диспепсія та хронічні гастрити	2	Дистанційний
2.	Запальні захворювання тонкої та товстої кишки	2	Дистанційний
3.	Гострі та хронічні лейкози	2	Дистанційний
4.	Цукровий діабет. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування	2	Дистанційний
5.	Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету.	2	Дистанційний
	Разом	10	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1				

2				
	Всього годин			

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Схема історії хвороби. Кислотозалежні захворювання	4	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
2	Запальні захворювання тонкої та товстої кишки. Синдром подразненої кишки	4	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
3	Захворювання гепатобіліарної системи. Підсумкове заняття по захворюванням органів травлення.	5	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
4	Гемофілія та тромбоцитопенічна пурпура.	4	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
5	Анемії	4	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та	Поточний контроль (опитування, тестування)

			дистанційної форм навчання	
6	Гострі та хронічні лейкої. Підсумкове заняття по захворюванням органів кровотворення	4	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
7	Цукровий діабет. Особливості перебігу в дитячому віку. Ускладнення цукрового діабету	4	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
8	Захворювання щитоподібної залози	4	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
9	Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи. Ожиріння. Підсумкове заняття по захворюванням ендокринної системи.	5	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
10	Пневмонії та плеврити	4	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
11	Хронічний бронхіт та бронхіальна астма. Підсумкове заняття по захворюванням органів дихання.	4	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та	Поточний контроль (опитування, тестування)

			студентів для очної та дистанційної форм навчання	
12	Диференційний залік	4	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Диференційований залік (тестування, письмова та усна відповідь на питання білету)
	Всього годин	50		

2.2.4. Лабораторні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1				
2				
	Всього годин			

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою № 1 «Схема істроїї хвороби. Кислотозалежні захворювання». - Опанування навичками трактування даних 24-годинного стравохідного рН-моніторингу за темою. - Опанування навичками трактування ендоскопічної картини стравоходу, шлунку та 12-палої кишки за темою. - Опанування навичками трактування результатів дихальних тестів зі стабільним ізотопом (¹³C-сечовиною). - Опанування навичками трактування дослідження кислотоутворення (внутрішньошлункова топографічна експрес рН-метрія). 	1	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)

	<ul style="list-style-type: none"> - Опанування навичками трактування результатів езофагогастродуоденоскопії з біопсією за темою 			
2	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою № 2 «Запальні захворювання тонкої та товстої кишки. Синдром подразненої кишки». - Опанування навичками трактування результатів копроцитограма. - Опанування навичками трактування результатів імуноферментного визначення антитіл до тканинної трансглютамінази та до пептидів гліадину при целіакії (метод ELISA), водневих тестів. - Опанування навичками трактування ендоскопічної картини товстої кишки за темою. - Опанування навичками трактування результатів фекального кальпротектину. 	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
3	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою №3 «Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету. Особливості перебігу та лікування цукрового діабету у хірургічних хворих, при вагітності». - Опанування навичками надання медичної допомоги хворим з кетоацидозом, при діабетичній кетоацидотичній та гіпоглікемічній комах Підготовка до практичного заняття за темою № 3 «Захворювання гепатобіліарної системи». - Опанування навичками інтерпретації даних загального та біохімічного аналізу крові (загальний білок, білкові фракції, білірубін та його фракції, активність АЛТ, АСТ, лужної фосфатази). - Опанування навичками оцінки результатів серологічного дослідження крові (сироваткові маркери 	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)

	<p>вірусних і аутоімунних гепатитів; полімеразна ланцюгова реакція, якісний і кількісний аналіз; генотипування вірусу).</p> <p>- Опанування навичками трактування даних УЗД печінки, жовчного міхура, підшлункової залози, селезінки та судин портальної системи (доплерографії) за темою.</p>			
4	<p>- Підготовка до практичного заняття за темою № 4 «Підсумкове заняття по захворюванням органів травлення»</p>	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Підсумковий контроль (опитування, тестування, написання історії хвороби)
5	<p>- Підготовка до практичного заняття за темою № 5 «Гемофілія та тромбоцитопенічна пурпура».</p> <p>- Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові.</p> <p>- Опанування методики визначення групи крові.</p> <p>- Опанування навичками інтерпретації коагулограми при гемофілії</p>	1	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
6	<p>- Підготовка до практичного заняття за темою № 6 «Анемії»</p> <p>- Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові.</p> <p>- Опанування навичками трактування результатів дослідження обміну заліза (залізо сироватки, загальна залізо зв'язуюча здатність сироватки, насичення трансферину залізом, рівень феритину).</p> <p>- Опанування навичками оцінки даних пунктату кісткового мозку.</p>	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)

7	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою №7 «Гострі та хронічні лейкемії» - Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові та мієлограми. - Опанування методикою переливання компонентів крові та кровозамінників. - Оцінка даних цитохімічних досліджень. - Опанування навичками інтерпретації даних рентгенологічного дослідження кісток за темою. 	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
8	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою № 8 «Підсумкове заняття по захворюванням органів кровотворення» 	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Підсумковий контроль (опитування, тестування, написання історії хвороби)
9	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою № 9 «Цукровий діабет. Особливості перебігу в дитячому віку. Ускладнення цукрового діабету» - Опанування навичками аналізувати дані лабораторних методів дослідження (тест толерантності до глюкози, глікемічний профіль, С-пептид, HbA1c, ліпіди). - Опанування навичками інтерпретування глікемічного профілю, рівню глікованого гемоглобіну, виписування рецептів на основні цукрознижувальні препарати. - Опанування навичками надання медичної допомоги хворим з кетоацидозом, при діабетичній кетоацидотичній та гіпоглікемічній комах 	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
10	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою № 10 	2	Презентації, відео-матеріали,	Поточний контроль

	<p>«Захворювання щитоподібної залози».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Опанування навичками трактування даних гормонального обстеження щитоподібної залози (ТТГ, Т3, Т4, кальцитонін, АТПО, антитіла до рецепторів ТТГ, тиреоглобуліну). 		методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	(опитування, тестування)
11	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою № 11 «Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи. Ожиріння». - Опанування навичками визначення ступеня ожиріння за ІМТ, співвідношенням ОТ/ОС. - Опанування навичками трактування даних гормонального обстеження (СТГ, ІФР-1, пролактин, гонадотропіни, вазопресин) та аналізу сечі за Зимницьким 	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
12	Підготовка до практичного заняття за темою № 12 «Підсумкове заняття по захворюванням ендокринної системи».	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Підсумковий контроль (опитування, тестування, написання історії хвороби)
13	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою № 13 «Пневмонії та плеврити». - Опанування навичками інтерпретації аналізу мокротиння (мікроскопічне, бактеріологічне, бактеріоскопічне дослідження), визначення чутливості до антибіотиків. - Опанування навичками інтерпретації даних сонографії та рентгенографії органів грудної порожнини у двох проекціях за темою 	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Поточний контроль (опитування, тестування)
14	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою № 14 «Хронічні бронхіти та бронхіальна астма» 	2	Презентації, відео-матеріали, методичні	Поточний контроль (опитування, тестування)

	- Опанування навичками інтерпретації аналізу мокротиння (мікроскопічне, бактеріологічне, бактеріоскопічне дослідження), визначення чутливості до антибіотиків. - Опанування навичками інтерпретації показників функції зовнішнього дихання за темою		рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	
15	- Підготовка до практичного заняття за темою № 15 «Підсумкове заняття по захворюванням органів дихання»	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Підсумковий контроль (опитування, тестування, написання історії хвороби)
16	- Підготовка до практичного заняття за темою № 16 «Диференціальний залік»	2	Презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації для викладачів та студентів для очної та дистанційної форм навчання	Диференційований залік (тестування, письмова та усна відповідь на питання білету)
	Разом	30		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ».

Рекомендовано проводити практичні заняття з включенням:

- 1) контролю початкового рівня знань за допомогою тестів, складених у форматі запитання з 5 варіантами відповіді, з яких 1 – правильна;
- 2) опитування студентів за темою заняття;
- 3) ведення 1-2 хворих з захворюваннями та станами, що відповідають тематиці заняття, з наступним обговоренням правильності встановлення діагнозу, диференціальної діагностики та лікувальних заходів із застосуванням засад доказової медицини і у відповідності до Національних та Європейських настанов і протоколів;

4) розгляду результатів додаткових методів дослідження (лабораторних та інструментальних), які застосовуються при діагностиці і проведенні диференційного діагнозу, розгляд яких передбачений темою практичного заняття;

5) контролю кінцевого рівня знань за тестовими завданнями, складеними у форматі Крок-2.

Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістових розділів – на практичних підсумкових заняттях. Рекомендується застосовувати такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язання ситуаційних задач, проведення лабораторних досліджень і трактування та оцінка їх результатів, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, контроль засвоєння практичних навичок.

Поточний контроль (ПК) проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті та передбачає врахування ПНД. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язання ситуаційних задач, трактування та оцінка результатів лабораторних досліджень, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, контроль засвоєння практичних навичок. Підсумкове заняття (ПЗ) обов'язково проводиться згідно з програмою навчальної дисципліни протягом семестру за розкладом, під час занять. Прийом ПЗ здійснюється викладачем академічної групи. Оцінювання здійснюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» або середню оцінку (с точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу АСУ. Мінімальна кількість балів, яку має набрати студент за поточну діяльність під час вивчення розділу, становить 70 балів, максимальна кількість балів - 120 балів.

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні. Загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.

Залік, для дисципліни в осінньому семестрі проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті. За підсумками семестру середню

оцінку (з точністю до сотих) за поточну діяльність викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ та переводить її у бали за допомогою (табл.1). Оцінка визначається у балах від 70 до 120 та відміткою – «відпрацьовано», «не відпрацьовано».

Організація підсумкового контролю – диференційованого заліку. Допуск до диференційованого заліку визначається у балах поточної навчальної діяльності, а саме: min - 70, max - 120 балів. Диференційований залік проводиться викладачем академічної групи або комісійно вразі незгоди студента з результатами атестації. Якщо іспит не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру. Безпосередньо диференційований залік оцінюється від - 50 до – 80 балів.

Проведення диференційованого заліку:

1. Вирішення пакету тестових завдань, який включає базові тестові завдання ЛПІ «Крок -2» у кількості 30 тестів. Критерій оцінювання – 95-100% вірно вирішених завдань, «склав - не склав».
2. Оцінювання засвоєння практичних навичок (критерії оцінювання – «виконав» або «не виконав»).
3. Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які містять по п'ять теоретичних питань, з розділів дисципліни, які вивчалися протягом навчального року, критерії оцінювання теоретичних знань за таблицею 1.

Табл. 1. Оцінювання теоретичних знань

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінка з дисципліни

Оцінка з дисципліни визначається як сума балів: середнє арифметичне балів за 2 семестри, протягом яких вивчалась дисципліна, які переводяться у 120-бальну шкалу ЕСТС (табл.2) в осінньому та весняному семестрах. Потім до них додається кількість балів, які студент отримав під час складання диференційованого заліку.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за вивчення дисципліни – 200 балів, у тому числі максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 120 балів. Мінімальна кількість балів становить 120.

Табл. 2. Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ЄСТС

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють студенту кількість балів та відповідну оцінку у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з дисципліни за формою У-5.03В – **диференційований залік**.

Оцінка «незадовільно» виставляється студентам, які були допущені до диференційованого заліку, але не склали його та які не допущені до заліку.

3.2. Питання до заліку:

- Цукровий діабет, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика: алгоритми та протоколи діагностики.
- Цукровий діабет тип 1 та тип 2, сучасні методи терапії: алгоритми та протоколи лікування.
- Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету. Особливості перебігу та лікування цукрового діабету у хірургічних хворих, при вагітності: алгоритми та протоколи лікування гіпоглікемічної коми, діабетичної кетоацидотичної коми, діабетичної нейропатії, діабетичної нефропатії, ретинопатії, синдрому діабетичної стопи.
- Йододефіцитні захворювання щитоподібної залози. Ознаки ендемічної місцевості за ВООЗ. Клініка, діагностика, профілактика та лікування. Гіпотиреоз та тиреоїдити. Класифікація, діагностика, клініка, лікування: алгоритми діагностики та лікування йододефіцитних захворювань, гіпотиреозу, тиреоїдитів.
- Тиреотоксикоз. Клінічні форми. Діагностика, лікування. Рак щитоподібної залози. Класифікація, клініка, діагностика, лікування.
- Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи. Ожиріння. Захворювання статевих залоз: алгоритми діагностики та лікування соматотропної недостатності, хвороби Іценко-Кушінга, акромегалії, гіперпролактинемії, нецукрового діабету, гіпопітуїтаризму, ожиріння, захворювання статевих залоз.
- Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура. Визначення. Етіологія та патогенез, основні клінічні синдроми. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика кровотеч. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

- Анемії (постгеморагічна, залізодефіцитна, В₁₂-дефіцитна, фолієводефіцитна, апластична, гемолітична).
- Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Механізми внутрішньосудинного та внутрішньоклітинного гемолізу. Особливості клініки та лабораторної діагностики різних форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування різних форм анемій. Переливання компонентів крові та кровозамінників. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Гострі лейкемії. Визначення. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація. Основні клініко-гематологічні синдроми. Клінічні прояви. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Підтримуюча терапія. Трансплантація кісткового мозку. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Хронічні лейкемії. Визначення хронічної мієлоїдної лейкемії, хронічної лімфоїдної лейкемії, мієломної хвороби, справжньої поліцитемії. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація. Основні клінічні прояви та клініко-гематологічні синдроми. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Трансплантація кісткового мозку. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Хронічні бронхіти. Визначення. Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку хронічного обструктивного захворювання легень. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження залежно від стадії (ступеня тяжкості). Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Бронхіальна астма. Визначення. Етіологія, особливості патогенезу. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Невідкладна допомога при нападі бронхіальної астми. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Пневмонії. Визначення. Етіологія. Класифікація. Клінічні прояви і особливості перебігу в залежності від збудника. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення (гострий респіраторний дистрес-синдром, деструкція легеневої тканини, гостра дихальна недостатність та інші). Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Плеврити. Визначення. Етіологічні фактори. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Показання до плевральної пункції та дренивання плевральної порожнини. Лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Ерозивна та неерозивна ГЕРХ. Клінічні прояви залежно від варіанту та стадії. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження.

Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика.

- Диспепсія. Визначення диспепсії. Етіологія та патогенез. Роль Н. рулогі у виникненні гастродуоденальної патології. Класифікація. Недосліджена та функціональна диспепсія. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Сучасні підходи до лікування функціональної диспепсії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Хронічні гастрити Визначення, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Роль Н. рулогі у виникненні хронічних гастритів. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Значення ендоскопічного (з морфологією) дослідження. Сучасні підходи до лікування різних типів хронічного гастриту. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки. Визначення. Основні причини пептичних виразок (Н. рулогі, медикаменти та ін.). Класифікація. Клінічні прояви. Ускладнення (перфорація, пенетрація, кровотеча, стеноз, малігнізація). Значення інструментальних та лабораторних методів діагностики. Методи діагностики Нр-інфекції. Тактика ведення хворого. Ерадикаційна терапія, контроль ефективності ерадикації. Медикаментозна терапія Нр-негативних виразок. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Целіакія та інші ентеропатії. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль непереносимості компонентів їжі, імунних факторів і ензимопатій (несприйняття лактози, фруктози, галактози та ін.). Синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Запальні захворювання кишки. Неспецифічний виразковий коліт та хвороба Крона: визначення, етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу залежно від ступеня активності, тяжкості і фази перебігу. Лабораторна та інструментальна діагностика. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Кишкові та позакишкові ускладнення та захворювання, асоційовані з запальними захворюваннями кишки (токсична дилатація, перфорація, склерозуючий холангіт, спондиліт, артрити, дерматози, увеїти та ін.). Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Синдром подразненої кишки, визначення.. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви різних варіантів. Римські діагностичні критерії. Диференціальна діагностика. Лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Хронічні гепатити. Визначення. Класифікація. Роль персистенції вірусу, токсичних та медикаментозних агентів, імунних порушень та алкоголю. Методи діагностики вірусної інфекції. Аутоімунний гепатит, хронічні вірусні, токсичний (медикаментозний) гепатити. Алкогольна хвороба печінки. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих

форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

- Цирози печінки. Визначення. Значення вірусної інфекції, нутритивних факторів, алкоголю, токсичних речовин та імунних порушень. Класифікація. Особливості клінічних проявів та діагностики різних варіантів. Диференційний діагноз. Печінкова недостатність та інші ускладнення. Диференційована терапія. Невідкладна терапія при ускладненнях. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Ожиріння та його наслідки. Актуальність проблеми. Методи розрахунку надлишкової ваги (індексу маси тіла) та визначення ожиріння. Класифікація ожиріння. Основні медичні наслідки ожиріння – метаболічний синдром, цукровий діабет, серцево-судинні захворювання та захворювання шлунково-кишкового тракту. Сучасні підходи до медикаментозного та немедикаментозного лікування.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щоб досягти цілей навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати лекції; читати матеріал попередньо до його розгляду на практичному занятті; не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягнутими у медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, зошит, ручку; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Передбачена академічна мобільність, взаємозамінність залікових кредитів (обсяг 1 кредиту 30 годин). Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття. Пропуски практичних занять відпрацьовуються година в годину викладачу групи або черговому викладачу. Прийом відпрацьовань та консультації проводяться щоденно з 08.00 до 17.00, по суботах згідно до «Положення про порядок відпрацювання студентами навчальних занять» від 07.12.2015 № 415.

Студенти з особливими потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

На кафедрі внутрішньої медицини № 3 та ендокринології дотримання академічної доброчесності як обов'язкової складової внутрішньої системи забезпечення якості освітньої програми є необхідним. Дотримання академічної доброчесності відбувається згідно діючого законодавства:

- Наказ №305 від 27.08.19 р. щодо організації навчально-виховного процесу в ХНМУ.

- Кодекс академічної доброчесності ХНМУ.
- Наказ № 165 від 02.07.2020 р. про заходи з розвитку системи академічної доброчесності в ХНМУ.
- Положення про академічну доброчесність.
- Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ.
- Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.
- Закон України «Про освіту», стаття 42.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова)

- 1) Гастроентерологія. Підручник: У 2 Т. -Т.2 / за ред. проф Н.В Харченко., О.Я. Бабака. -Кіровоград: Поліум, 2017. – 432 с.
- 2) Ендокринологія: підручник (П.М. Боднар, Г.П. Михальчишин, Ю.І. Комісаренко та ін.) За ред. професора П.М. Боднара, - Вид. 4, перероб. та доп. – Вінниця: Нова Книга, 2017. – 456 с.
- 3) Наказ МОЗ України від 21.06.2016 №613 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при вірусному гепатиті В». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної, третинної (високоспеціалізованої) допомоги «Вірусний гепатит В у дорослих».
- 4) Наказ МОЗ України від 18.07.2016 №729 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при вірусному гепатиті С». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної, третинної (високоспеціалізованої) допомоги «Вірусний гепатит С у дорослих».
- 5) Уніфікований протокол надання медичної допомоги дорослим хворим на негоспітальну пневмонію. Негоспітальна пневмонія у дорослих осіб: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика, антибактеріальна терапія та профілактика,- Київ, Національна академія медичних наук України- 2016.
- 6) Davidson's Principles and Practice of Medicine 23rd Edition. Editors: Stuart Ralston, Ian Penman, Mark Strachan Richard Hobson. Elsevier. - 2018. – 1440p.
- 7) Endocrinology: textbook /Ed. by prof. Petro M. Bodnar.- 4th ed. updated – Vinnitsa: Nova Knyha, 2017. – 328 p.
- 8) USMLE Step 2 CK Lecture Notes 2017: Internal Medicine (Kaplan Test Prep). - 2016. - Published by Kaplan Medical. - 474 pages.

Допоміжна

1. Стандарти надання медичної допомоги хворим з патологічними станами щитоподібної та прищитоподібних залоз в умовах дії негативних

- чинників довкілля (видання третє, розширене) / За ред. О.В. Камінського.
– Харків: «Юрайт», 2017. – 312с.
2. Harrison's Endocrinology. Ed. by J. Larry Jameson, Mc Graw – Hill., New York, Chicago, Toronto. e.a. 4rd edition, 2016. - 608 p.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Сторінка в Moodle <http://31.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=14>.

1. <https://www.aasld.org/>
2. <http://www.acc.org/guidelines#sort=%40foriginalz32xpostedz32xdate86069%20descending>
3. <https://www.asn-online.org/education/training/fellows/educational-resources.aspx#Guidelines>
4. <https://ehaweb.org/organization/committees/swg-unit/scientific-working-groups/structure-and-guidelines/>
5. <http://www.gastro.org/guidelines>
6. www.ginasthma.org
7. <http://goldcopd.org>
8. <http://inephrology.kiev.ua/>
9. http://www.ifp.kiev.ua/index_ukr.htm
10. <http://kdigo.org/home/guidelines/>
11. <http://mtd.dec.gov.ua/index.php/uk/>
12. <https://www.thyroid.org>
13. <https://www.ueg.eu/guidelines/>
14. <http://ukrgastro.com.ua/>
15. Вебсайт Центру громадського здоров'я МОЗ України: <http://phc.org.ua/>

Завідувач кафедри внутрішньої медицини №3
та ендокринології,
д. мед. н., професор

Л.В. Журавльова

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

Кафедра внутрішньої медицини № 2, клінічної імунології і алергології
імені академіка Л.Т. Малої
Навчальний рік 2025 - 2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Внутрішня медицина»

Нормативний освітній компотнент

Форма здобуття освіти - очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

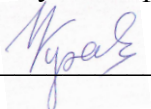
Спеціальність 228 «Педіатрія»

Спеціалізація «Педіатрія»

Освітньо-професійна програма «Педіатрія» другого (магістерського) рівня вищої освіти
5 курс

Силабус розглянуто на засіданні
кафедри внутрішньої медицини №2,
клінічної імунології і алергології
імені академіка Л.Т.Малої
Протокол від
“ 27 ” серпня 2021 р. № 28

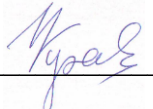
Завідувач кафедри

професор Кравчун П.Г

Схвалено методичною комісією ХНМУ
з проблем терапевтичного профілю

Протокол від
“ 31 ” серпня 2021 р. № 1

Голова

професор Кравчун П.Г

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

Кравчун П.Г., завідувач кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т.Малої, доктор медичних наук, професор.

Борзова О.Ю., доцент кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т.Малої, кандидат медичних наук, доцент.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Кравчун Павло Григорович, завідувач кафедри, доктор медичних наук, професор; професійні інтереси - терапія, кардіологія, клінічна імунологія, алергологія

Борзова Олена Юріївна, доцент кафедри, кандидат медичних наук, доцент; професійні інтереси - терапія, кардіологія

Залюбовська Олена Іллівна, доцент кафедри, кандидат медичних наук, доцент; професійні інтереси - терапія, кардіологія

Добровольська Інна Миколаївна, доцент кафедри, кандидат медичних наук, доцент; Ринчак Петро Іванович, доцент кафедри, кандидат медичних наук, доцент; професійні інтереси - терапія, кардіологія

Шапаренко Олександр Володимирович, асистент кафедри, доктор філософії; професійні інтереси - терапія

Телефон - 7255789

Контактний E-mail кафедри intmed2@ukr.net

Консультації Очні консультації: розклад та місце проведення за розкладом кафедри. Он-лайн консультації: за попередньою домовленістю з викладачем

Локація: аудиторія та навчальні кімнати кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т.Малоїна базі КНП «Міська клінічна лікарня №27» ХМР (вул. Пушкінська, 41).

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Внутрішня медицина» складений відповідно до освітньо-професійної програми «Педіатрія»

Опис навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Внутрішня медицина» для здобувачів освіти 5 курсу III медичного факультету спеціальності «Педіатрія» викладається з метою вивчення здобувачами освіти основ внутрішньої медицини з акцентом на надбання навичок збору анамнезу, фізикального обстеження, проведенні диференціальної діагностики, основних схем лікування та профілактики захворювань серцево-судинної системи суглобів та сполучної тканини.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Внутрішня медицина» є вивчення методики, теорії та практики діагностики, лікування та профілактики захворювань серцево-судинної системи, суглобів та сполучної тканини.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити: анатомія людини, патоморфологія, патофізіологія, фармакологія, пропедевтика внутрішньої медицини;

Постреквізити: сприяє вивченню здобувачами освіти клінічних дисциплін «Хірургія» – (зокрема кардіохірургія – лікування гострого інфаркту міокарду, перикардитів, кардіоміопатій тощо), «Акушерство» (ведення вагітних з артеріальною гіпертензією, кардіоміопатією вагітних), «Офтальмологія» (діагностика артеріальної гіпертензії), «Дерматологія» (захворювання сполучної тканини, васкуліти), соціальна медицина

Сторінка дисципліни в системі Moodle - <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=1690>

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Внутрішня медицина» для здобувачів освіти 5 курсу є забезпечення майбутніх фахівців науково обґрунтованими знаннями основ кардіології та ревматології, необхідними практичними навичками за кваліфікацією магістр медицини, лікар.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

- навчання здобувачів освіти з формуванням навичок вирішення професійних завдань в відповідності з видами професійної діяльності (профілактичної, діагностичної, лікувальної, реабілітаційної);
- формування навичок спілкування з хворим, проведення повного обсягу діагностичних і лікувальних заходів відповідно до клінічних протоколів ведення хворих з основними хворобами серцево-судинної, кістково-м'язової систем та сполучної тканини на госпітальному і амбулаторному етапах;

- розвиток навичок опитування і клінічного обстеження пацієнтів з патологією серцево-судинної, кістково-м'язової систем та сполучної тканини, інтерпретації результатів рутинних і спеціальних лабораторних та інструментальних методів дослідження органів і систем;
- формування навичок постановки, обґрунтування і формулювання діагнозу, складання плану обстеження пацієнтів, визначення тактики їх ведення;
- формування умінь проводити профілактику, лікування і реабілітацію пацієнта з патологією серцево-судинної, кістково-м'язової систем та сполучної тканини, призначати і безпосередньо здійснювати лікування пацієнтів в госпітальних і амбулаторних умовах;
- формування навичок оформлення історії хвороби і амбулаторної картки з викладенням у них всіх основних розділів, обґрунтування клінічного діагнозу, плану обстеження і лікування, визначення працездатності і показань до госпіталізації, ведення щоденників і оформлення етапних епікризів при роботі з терапевтичними хворими.

1.3.1 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування здобувачами освіти **компетентностей**:

- *інтегральна*: Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

- *загальні*:

1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії
3. Здатність до здійснення саморегуляції та ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації
4. Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії
5. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись другою мовою
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим
8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
10. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків
11. Здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо

- *спеціальні (фахові, предметні)*:

1. Здатність до встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання
2. Навички збирання інформації про пацієнта
3. Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень
4. Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань
5. Здатність до діагностування невідкладних станів
6. Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів
7. Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги
8. Навички надання екстреної медичної допомоги
9. Навички виконання медичних маніпуляцій
10. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань
11. Здатність до визначення лікувального харчування при лікуванні захворювань
12. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
13. Здатність до визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду
14. Здатність до проведення експертизи працездатності
15. Здатність до ведення медичної документації
16. Здатність до обробки державної, соціальної, економічної та медичної інформації
17. Здатність до проведення заходів щодо забезпечення якості та безпеки медичної допомоги

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1 – здобуття загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді

ПРН 2 – знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення

ПРН 3 – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій

ПРН 4 – збір інформації про пацієнта

ПРН 5 – оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень

ПРН 6 – встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання

ПРН 7 – визначення характеру, принципів лікування захворювань

ПРН 8 – визначення необхідної дієти, режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань

ПРН 9 – визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду

ПРН 10 – діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстренної медичної допомоги

ПРН 11 – проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів

ПРН 15 – виконання медичних маніпуляцій

ПРН 16 – оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення

ПРН 17 – ведення медичної документації, обробка державної, соціальної та медичної інформації

ПРН 18 – здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я

ПРН 20 – здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі

ПРН 21 – сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття наступних соціальних навичок (Soft skills):

- Емпатія - здатність зрозуміти, що відбувається з іншими людьми (поставити себе на місце інших).
- Асертивність - здатність висловлювати власні думки та думки на основі поваги та захисту своїх прав.
- Повага - здатність терпіти людей, їхні думки, їх думки та їхні вчинки, навіть якщо ці думки, думки тощо не є спільними.
- Активне слухання - здатність уважно слухати інших людей, показуючи їм, що їх слухають.
- Переговори - здатність вести переговори з іншими людьми про різні інтереси чи конкретні вигоди, так що передбачається, що всі учасники переговорів виграють.
- Комунікативні та виразні навички - здатність спілкуватися та висловлювати свої почуття стосовно певних ситуацій. Крім того, спілкування також включає здатність слухати інших людей, вмюючи налагоджувати задовільні розмови.
- Розуміння - здатність зрозуміти соціальні та особисті ситуації та наполегливо реагувати на них.
- Самоконтроль - здатність зрозуміти та інтерпретувати приватні почуття та реагувати на них, контролюючи власні імпульси.
- Вирішення конфліктів - здатність зрозуміти реальність конфлікту та шукати альтернативи для його вирішення, рятуючись від агресивності. Хорошим способом вирішення конфлікту можуть бути переговори

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин - 45	Спеціальність: 228 «Педіатрія» Спеціалізація: «Педіатрія»	Рік підготовки:	
		5-й	5-й
		Семестр	
		IX-й	X-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних –30 самостійної роботи студента – 15	Освітній ступень: другий магістерський ОПП «Педіатрія»	Лекції	
		2 год.	2
		Практичні	
		13 год.	13 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		8 год.	7 год.
Індивідуальні завдання			
Вид контролю: іспит			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1. Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Некоронарогенні захворювання серцево-судинної системи (кардіоміопатії, інфекційний ендокардит, міокардити, перикардити)	2
2.	Захворювання суглобів (ревматоїдний артрит, остеоартроз)	2
Всього лекційних годин		4

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Артеріальна гіпертензія (есенціальна гіпертензія, вторинні артеріальні гіпертензії)	4	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, ділова гра, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, спаринг-партнерство (навчання в парах), стандартизований пацієнт, використання манекенів високого рівня,	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; доповідь
2	Хронічний та гострий коронарний синдром. Особливості ведення хворих з ГКС в умовах пандемії COVID-19.	5		
3	Порушення ритму та провідності серця.	4		
4	Гостра і хронічна серцева недостатність. Особливості ведення хворих з ХСН в умовах пандемії COVID-19.	4		
5.	Системні захворювання сполучної тканини (системний червоний вовчак, системна склеродермія, дерматомиозит).	5		
6.	Захворювання суглобів (ревматоїдний артрит, остеоартроз, подагра)	4		
Всього годин практичних занять		26		<u>Підсумковий контроль:</u> іспит

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Атеросклероз.	1,5	віртуальна консультація	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; індивідуальні завдання; реферати; доповідь <i>Підсумковий контроль:</i> іспит
2	Легеневе серце. Тромбоемболія легеневої артерії.	1,5		
3.	Вроджені вади серця у дорослих.	1,5		
4.	Набуті вади серця	1,5		
5.	Інфекційний ендокардит	1,5		
6.	Міокардити та перикардити.	1,5		
7.	Кардіоміопатії	1,5		
8.	Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця.	1,5		
9.	Системні васкуліти.	1,5		
10.	Серонегативні спондилоартропатії (анкілозивний спондилоартрит, реактивні артрити)	1,5		
Всього годин самостійної роботи здобувача		15		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з дисциплін	
«Відмінно»	Студент відповідає високому (творчому) рівню компетентності: студент виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Студент самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику

	виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення)
«Задовільно»	Студент демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Студент не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).

3.2. Питання до іспиту:

- Есенціальна артеріальна гіпертензія. Визначення. Роль порушень центральних та ниркових механізмів регуляції артеріального тиску, ендотеліальної функції та інших факторів. Класифікація. Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження. Ураження органів-мішеней. Диференційний діагноз. Стратифікація ризику. Ускладнення. Немедикаментозне та медикаментозне лікування. Ускладнені та неускладнені гіпертензивні кризи, особливості лікувальної тактики. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії. Визначення. Основні причини. Особливості клініки, діагностики ниркових (реноваскулярних, ренопаренхіматозних), ендокринних (синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, синдром Конна, дифузний токсичний зоб) і гемодинамічних (ізольована систолічна артеріальна гіпертензія, коарктація аорти) артеріальних гіпертензій. Артеріальна гіпертензія при вагітності. Значення лабораторних і інструментальних методів для диференційної діагностики та верифікації діагнозу. Лікування, в тому числі хірургічне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Атеросклероз. Визначення. Роль гіперліпідемій, загального та місцевого запалення, ушкодження судинної стінки і тромбоцитів у розвитку атеросклерозу. Фактори ризику. Особливості клінічних проявів залежно від переважної локалізації (аорта, коронарні, мезентеріальні та ниркові артерії, артерій нижніх кінцівок). Значення лабораторних, променевих та інших інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Лікувальна тактика при різних варіантах перебігу. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Хронічні коронарний синдром (Ішемічна хвороба серця). Визначення ХКС. Етіологія. Класифікація ХКС. Особливості клінічного перебігу і діагностики різних варіантів стабільної стенокардії. Безбольова форма ІХС, післяінфарктний та дифузний кардіосклероз. Особливості клінічних проявів. Критерії діагнозу. Диференційована терапія різних форм ІХС. Прогноз-модифікуюча терапія. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Гострий коронарний синдром (нестабільна стенокардія і гострий інфаркт міокарда). Визначення. Класифікація. Особливості клінічного перебігу і діагностики гострого інфаркту міокарда. Критерії діагнозу. Ускладнення гострого інфаркту міокарда (гостра лівошлуночкова недостатність, порушення ритму і провідності серця, розрив міокарда, гостра аневризма серця, післяінфарктний синдром Дреслера та ін.). Діагностика. Лікувальна тактика в різні періоди гострого інфаркту міокарда. Прогноз-модифікуюча терапія. Показання до хірургічного лікування. Реабілітація. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Тромбоемболія легеневої артерії (ТЕЛА). Визначення ТЕЛА. Фактори ризику. Класифікація. Патогенез порушень гемодинаміки. Клінічний перебіг. Критерії діагнозу, диференційний діагноз. Діагностичне значення змін даних лабораторних та інструментальних методів дослідження. Лікувальна тактика. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Легеневе серце. Визначення легеневого серця. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви, зміни даних додаткових методів дослідження у залежності від етіологічного фактора. Диференційний діагноз. Принципи диференційованого лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
- Вроджені вади серця у дорослих. Визначення. Дефект міжпередсердної і міжшлуночкової перегородки, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти. Механізми порушень гемодинаміки, значення легеневої гіпертензії. Значення неінвазивних і інвазивних методів для діагностики і

диференційної діагностики. Ускладнення. Синдром Ейзенменгера. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Профілактика ускладнень. Прогноз та працездатність.

- Інфекційний ендокардит. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічна картина. Особливості перебігу залежно від збудника. Діагностичні критерії. Значення лабораторних методів і ехокардіографічного дослідження в діагностиці. Диференційний діагноз. Ускладнення (серцева недостатність, емболії, абсцеси та ін.). Лікування. Режими антибактеріальної терапії. Показання до хірургічного лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

- Набуті вади серця. Визначення. Вади мітрального, аортального, трикуспідального клапанів. Етіологія, механізми порушень гемодинаміки. Класифікація. Комбіновані мітральні та аортальні вади. Клінічні прояви. Значення неінвазивних та інвазивних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

- Міокардити і кардіоміопатії. Визначення. Класифікація. Етіологія та патогенез основних видів кардіоміопатій (запальних, метаболічних, ідіопатичних та ін.). Клінічні прояви. Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження в діагностиці. Критерії діагнозу та диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних видів кардіоміопатій. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

- Перикардити. Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клініки, перебігу і діагностики різних варіантів перикардитів. Методи верифікації діагнозу. Диференційний діагноз. Тампонада серця. Показання до пункції перикарду, її діагностичне та лікувальне значення. Диференційована терапія різних форм із урахуванням етіологічних факторів. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

- Порушення ритму серця. Визначення. Етіологія. Класифікація. Електрофізіологічні механізми аритмій (екстрасистолія, фібриляція та тріпотіння передсердь, суправентрикулярна та шлуночкова тахікардії, фібриляція шлуночків). Клініка, ЕКГ-діагностика та диференціальна діагностика. Ускладнення. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування. Роль електроімпульсної терапії. Невідкладна терапія при пароксизмальних порушеннях ритму та раптовій серцевій смерті. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

- Порушення провідності серця. Визначення. Етіологія. Класифікація. Клініка та ЕКГ-діагностика атріовентрикулярних блокад та блокад ніжок пучка Гіса. Тактика при гострих та хронічних порушеннях провідності. Невідкладна допомога при нападі Морганьї-Едамса-Стокса. Показання та принципи електрокардіостимуляції (тимчасової, постійної). Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

- Гостра серцева недостатність. Визначення. Основні причини. Патогенез порушень центральної та периферичної гемодинаміки при різних формах (недостатність лівих та правих відділів серця). Класифікація. Клінічні прояви. Діагностика. Невідкладна допомога при кардіогенному набряку легень та кардіогенному шоці.

- Хронічна серцева недостатність. Визначення. Основні причини. Патогенез порушень центральної та периферичної гемодинаміки при різних формах (недостатність лівих та правих відділів серця). Роль нейрогуморальної активації та ремоделювання серця. Класифікація. Клінічні прояви та їх особливості залежно від варіанту (систоличний, діастолічний), стадії та функціонального класу. Діагностика. Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Прогноз-модифікуюча терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

- Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця: поширеність, основні етіологічні чинники та патогенетичні ланки ГРЛ. Клінічна картина ГРЛ та ХРХС. Особливості клінічної картини ХРХС в різних вікових групах. Клініко- лабораторно-інструментальна діагностика ГРЛ та ХРХС, діагностичні критерії, диференційна діагностика даної патології. Класифікація ГРЛ та ХРХС. Основні принципи лікування хворих на ГРЛ та ХРХС: використання немедикаментозних та медикаментозних (етіотропна терапія, протизапальна) та хірургічних підходів до лікування хворих на ГРЛ та ХРХС, засоби первинної та вторинної профілактики ГРЛ та ХРХС

- Системний червоний вовчак. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви залежно від ураження органів і систем та активності хвороби. Значення

лабораторних, у тому числі імунологічних, методів дослідження. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування з урахуванням ступеню активності. Пульс-терапія. Профілактика. Прогноз та працездатність.

- Системні захворювання сполучної тканини (системна склеродермія, дерматомиозит). Визначення. Етіологічні фактори, патогенез. Класифікація. Клінічна картина залежно від ураження органів та систем. Діагностичні критерії, Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

- Системні васкуліти. Геморагічний васкуліт (васкуліт Шенлейн-Геноха), гіперсенситивний васкуліт, вузликовий поліартеріїт. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

- Ревматоїдний артрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль порушень імунного статусу в розвитку захворювання. Класифікація. Клінічна картина з урахуванням активності патологічного процесу, стадії захворювання, системних проявів. Значення лабораторних та інструментальних методів для діагностики захворювання, його стадії та активності. Критерії діагнозу, значення дослідження синовіальної рідини. Диференційний діагноз. Ускладнення. Стратегія лікування. Базисна терапія. Тактика лікування глюкокортикоїдами та нестероїдними протизапальними засобами. Профілактика. Прогноз та працездатність.

- Остеоартрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина в залежності від переважної локалізації уражень. Діагностика. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

- Подагра. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Особливості суглобового синдрому та ураження внутрішніх органів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

- Серонегативні спондилоартропатії (анкілозивний спондилоартрит, реактивні артрити). Анкілозивний спондилоартрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Значення інструментальних та лабораторних методів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність. Реактивні артрити. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви реактивних артритів різної етіології. Синдром Рейтера, значення лабораторних і інструментальних методів діагностики. Критерії діагностики, Диференційний діагноз. Лікування, роль антибактеріальної терапії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

3.4. Індивідуальні завдання

Здобувачі освіти можуть отримати додаткові бали за індивідуальні завдання, а саме доповідь на клінічних конференціях бази кафедри (2 бали), доповідь реферату на практичному занятті (1 бал), доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті (2 бали), написання тез, статей (5 балів), участь у олімпіадах та конференціях (5 балів)

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх обсягу та значущості, але не більше 10 балів. Вони додаються до суми балів, набраних здобувачем освіти на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

3.5. Правила оскарження оцінки

У випадку, коли здобувач освіти не згодний з поставленою йому оцінкою, він повідомляє про це викладача. Повторне опитування проводиться комісією в складі завідуючого кафедрою, завуча кафедри та викладача, який вів практичні заняття в групі. Після додаткового опитування комісія повідомляє студента про отриману їм остаточну оцінку.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щоб досягти мети навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати лекції, читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Здобувачам освіти необхідно не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягненими в медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, маску, перчатки, зошит, ручку. До початку занять на клінічній базі кафедри здобувачі освіти повинні пройти медогляд і мати санітарну книжку з допуском для роботи в лікувальному закладі.

Використання електронних гаджетів допускається в ході практичних занять, лекцій та не допускається при проведенні всіх видів контролю.

Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, зв'яжіться з викладачем.

Для успішного складання дисципліни здобувачі освіти повинні проявляти активність під час практичних занять, виконати необхідний мінімуму навчальної роботи, виконувати індивідуальні завдання.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика кафедри у відношенні академічної доброчесності базується на нормативній базі з питань академічної доброчесності України та ХНМУ, якими є Закон України «Про вищу освіту», стаття 42, рекомендації Національного агентства із забезпечення якості освіти, Наказ № 305 від 27.08.2019 р. щодо організації освітнього процесу в ХНМУ, Наказ № 165 від 02.07.2020 про заходи з розвитку системи академічної доброчесності в ХНМУ, Кодекс академічної доброчесності, Положення про академічну доброчесність, Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ. Вона спрямована на попередження та усунення випадків академічного шахрайства, виховання негативного відношення до плагіату, проведення постійної цілеспрямованої роботи щодо розвитку у здобувачів освіти академічної доброчесності.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Внутрішні хвороби: підручник: у 2 ч. Ч. 1. Розділи 1—8 / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін.; за ред. проф. Л.В. Глушка. — К.: ВСВ «Медицина», 2019. — 680 с.
2. Внутрішні хвороби. Підручник, заснований на принципах доказової медицини 2018/19. Свінціцький А.С., Гавєські П.П. - Практична Медицина 2018—1632 с
3. Діагностика, лікування та профілактика основних кардіологічних захворювань: навчальний посібник для студентів V курсу медичних ВНЗ IV рівня акредитації/ За ред. П.Г.Кравчуна, М.І. Кожина. - Харків, ХНУ ім.В. Н. Каразіна, 2021. - 264с.
4. Діагностика, лікування та профілактика основних хвороб кістково-м'язової системи та сполучної тканини: навчальний посібник для студентів V курсу медичних ВНЗ IV рівня акредитації / За ред. П.Г.Кравчуна, М.І. Кожина. - Харків, ХНУ ім.В.Н. Каразіна, 2021. - 256 с.
5. ЕКГ у практиці = The ECG in Practice = ЭКГ в практике: навчальний посібник / Джон Р. Хемптон; пер. 6-го англ. вид. О.І. Ромаскевича; наук. ред. перекладу проф. Н.М. Середюк, О.З. Скаун. — К.: ВСВ «Медицина», 2018. — 560 с. ISBN 978-617-505-713-1

Допоміжна

1. Медичні журнали: “Доктор”, “Мистецтво лікування”, “Медицина світу”, “Лікарська справа”, “Ліки України”, “Український кардіологічний журнал”, “Український терапевтичний журнал”, “Український ревматологічний журнал”, “Український медичний часопис”, “Acta Medica Leopoliensia”, “Science”, “Therapia”.
2. Репозитарій ХНМУ (<http://repo.knmu.edu.ua/>) та бібліотека ХНМУ (<http://libr.knmu.edu.ua/>)

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Міністерство охорони здоров'я України - <http://www.moz.gov.ua>
2. Всесвітня організація охорони здоров'я – <http://www.euro.who.int>
3. Світова федерація українських лікарських асоціацій – <http://sfult.org>
4. Наукова періодика України – <http://www.irbis-nbuv.gov.ua> – журнали і збірники наукових праць наукових установ і вищих навчальних закладів.
5. PubMedCentral – <http://www.ncbi.nlm.nih.gov> – безкоштовний цифровий архів журналів із біомедичних наук.
6. EuropePubMedCentral – <http://europemc.org> - Безкоштовний доступ до цифрового архіву повнотекстових, рецензованих наукових публікацій.
7. PLoS – <http://www.plos.org> – наукова база журналів з медицини та біології у відкритому доступі
8. FreeMedicalJournals – <http://www.freemedicaljournals.com> – база даних медичних журналів.
9. FreeBooks4Doctors – <http://www.freebooks4doctors.com> – каталог безкоштовних медичних книжок.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра клінічної фармакології та внутрішньої медицини
Навчальний рік 2025 - 2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Клінічна фармакологія»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний освітній компотнент

Форма здобуття освіти

очна

(очна, заочна, дистанційна)

Галузь знань

22 «Охорона здоров'я»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність

228 «Педіатрія»

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності)

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) 228 «Педіатрія»

Другого магістерського рівня вищої освіти

Курс 5

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
клінічної фармакології та
внутрішньої медицини

Протокол від

“27”серпня 2021 року № 1

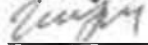
Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем професійної
підготовки дисциплін

терапевтичного профілю

Протокол від

“31”серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

Князькова І.І.

(ініціали, прізвище)

Голова

(підпис)

Кравчун П.Г.

(ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Князькова Ірина Іванівна – завідувачка кафедри клінічної фармакології та внутрішньої медицини, д. мед. н., професорка
2. Біловол Олександр Миколайович – академік НАМН України, професор кафедри, д. мед. н., професор
3. Дунаєва Інна Павлівна – к.мед.н., доцентка кафедри клінічної фармакології та внутрішньої медицини
4. Ільченко Ірина Анатоліївна - к.мед.н., доцентка кафедри клінічної фармакології та внутрішньої медицини
4. Кірієнко Олександр Миколайович- доцент кафедри, к.мед.н., доцент.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

ІІІ	Контактний тел.	Е-mail:	Адреса кафедри	Розклад занять	Консультації
Князькова Ірина Іванівна	098-427-73-29	ii.kniazkova@knmu.edu.ua	Пр.Л.Малої, 2а. ДУ «Національний інститут терапії імені Л.Т.Малої НАМН України»	Відповідно до розкладу занять	Відповідно до графіку консультацій
Біловол Олександр Миколайович	057-393-90-47	knmu.clinpharm@gmail.com	---	---	---
Ільченко Ірина Анатоліївна	050-902-59-51	ia.ilchenko@knmu.edu.ua	---	---	---
Дунаєва Інна Павлівна	097-254-02-13	ip.dunaieva@knmu.edu.ua	---	---	---
Кірієнко Олександр Миколайович	050-281-78-79	om.kirienko@knmu.edu.ua	---	---	---
Лаба Олена Вікторівна	097-962-14-58	ov.laba@knmu.edu.ua	---	---	---
Молодан Дмитро Володимирович	050-266-68-35	dv.molodan@knmu.edu.ua	---	---	---
Барбашова Вікторія Олександрівна	097-270-37-74	vo.barbashova@knmu.edu.ua	---	---	---

Місце проведення практичних занять: учбові кімнати кафедри клінічної фармакології та

внутрішньої медицини на базі ДУ «Національний інститут терапії ім. Л.Т. Малої НАМН України» (пр. Л.Т. Малої 2А, м. Харків).

Місце проведення лекцій: аудиторія ДУ «Національний інститут терапії ім. Л.Т. Малої НАМН України» (пр. Л.Т. Малої 2А, м. Харків).

Час проведення занять: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця (у відповідності до розкладу).

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Клінічна фармакологія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) “Педіатрія”

Опис навчальної дисципліни (анотація). Курс з клінічної фармакології призначений для студентів 5 курсу медичних факультетів. Протягом курсу проводяться практичні заняття, що охоплюють широкий спектр важливих медичних проблем. Клінічна фармакологія включає вивчення групової належності лікарських засобів, їх основних механізмів дії, особливостей їх фармакокінетики, фармакодинаміки, проявів побічної дії та симптомів передозування, головних показань до призначення і взаємодію з іншими лікарськими засобами. Знання клінічної фармакології базується як на експериментальних даних і теоретичних положеннях фармакології та інших медико-біологічних наук, так і на фактичному матеріалі клінічних дисциплін.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є лікарські засоби та їх взаємозв'язки з організмом людини.

Міждисциплінарні зв'язки:
дисципліна:

а) ґрунтується на вивченні студентами медичної біології, нормальної та патологічної фізіології, мікробіології, медичної хімії, фармакології, клінічних дисциплін, лабораторної та функціональної діагностики та інтегрується з цими дисциплінами;

б) закладає основи вивчення студентами клінічних дисциплін, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання з клінічної фармакології в процесі подальшого навчання і у професійній діяльності;

в) закладає основи формування уявлень про загальні принципи медикаментозної терапії основних захворювань і окремих їх проявів.

Згідно із затвердженим навчальним планом на вивчення клінічної фармакології студентами медичного факультету заплановано 30 годин (1,0 кредити), з них 20 годин практичні заняття і 10 годин самостійної роботи студентів.

Пререквізити Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з нормальна анатомія, нормальна фізіологія, патологічна фізіологія, медична генетика, біофізика, біохімія, клінічна біохімія, мікробіологія, вірусологія та імунологія, , інфекційні хвороби, фармакологія, внутрішня медицина, реаніматологія, принципи доказової медицини.

Постреквізити Разом з дисципліною повинні вивчатися внутрішня медицина, екстрена та невідкладна медична допомога, інфекційні хвороби, клінічна імунологія, клінічна алергологія.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE
<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=709>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є викладання навчальної дисципліни «Клінічна фармакологія» є підготовка спеціалістів, які володіють достатнім обсягом теоретичних знань та практичних навичок для проведення максимально раціональної лікарської терапії у конкретного хворого, володіють методологією вибору найбільш ефективних та безпечних лікарських засобів, а також їх комбінацій, враховуючи індивідуальні особливості організму, перебіг та форму захворювання, наявність супутньої патології, на основі даних доказової медицини.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є набуття студентами компетентностей згідно до загальних і фахових компетентностей освітньо-професійної програми «Педіатрія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 228 Педіатрія кваліфікації магістр педіатрії: володіння навичками опитування, визначення принципів та характеру лікування і профілактики розвитку ускладнень захворювань внутрішніх органів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги, визначення тактики ведення хворого при коморбідної патології, ведення медичної документації, здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, прийняття обґрунтованого рішення, здатність працювати в команді, діяти соціально відповідально та свідомо.

Навчальна дисципліна належить до нормативних дисциплін.

Формат дисципліни – змішаний.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральні:

здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової аудиторії;

загальні:

здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння

професійної діяльності; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися іноземною мовою; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; прагнення до збереження навколишнього середовища; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

спеціальні (фахові, предметні):

здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання, здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань, здатність до ведення медичної документації.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій; збір інформації про пацієнта; оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень; встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання; визначення характеру, принципів лікування захворювань; діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги; сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

ПРН 1– здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді

ПРН 2 – знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення

Застосування знань та розумінь:

ПРН 3 – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій

ПРН 4 – збір інформації про пацієнта

ПРН 5 – оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень

ПРН 6 – встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання

ПРН 7 – визначення характеру, принципів лікування захворювань.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills):**

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим, здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, здатність приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії, здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою, визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1,0	Галузь знань 22 Охорона здоров'я	Нормативна	
Загальна кількість годин – 30	Спеціальність: 228 «Педіатрія»	Рік підготовки (курс):	
		5-й	-й
		Семестр	
		9-й або 10-й	-й
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних –20 самостійної роботи студента - 10	Освітній ступінь: Другий магістерський рівень ОПП 228 «Педіатрія»	Лекції	
		0 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	год.
		Лабораторні	
		0 год.	год.
		Самостійна робота	
		10 год.	год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид підсумковою контролю: диф. залік			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції не передбачені програмою

2.2.2 Семінарські заняття не передбачені програмою

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Предмет і завдання клінічної фармакології. Основні положення фармакокінетики та фармакодинаміки. Взаємодія лікарських препаратів, види побічної дії, ускладнення медикаментозної терапії.	2	лекція, кейс-метод, презентація, відеофільми, дискусія, відеороліки, демонстрація, розповідь-пояснення, бесіда	Тестовий контроль, усне опитування, Творчі завдання, доповідь, виступ на задану тему
2.	Клініко-фармакологічна характеристика антигіпертензивних та гіпертензивних лікарських засобів.	2	лекція, кейс-метод, презентація, відеофільми, дискусія, відеороліки, демонстрація, розповідь-пояснення, бесіда	Тестовий контроль, усне опитування, Творчі завдання, доповідь, виступ на задану тему
3.	Клініко-фармакологічна характеристика антиангінальних, антиішемічних та гіполіпідемічних лікарських засобів	2	лекція, кейс-метод, презентація, відеофільми, дискусія, відеороліки, демонстрація, розповідь-пояснення, бесіда	Тестовий контроль, усне опитування, Творчі завдання, доповідь, виступ на задану тему
4.	Клінічна фармакологія лікарських засобів, що впливають на здатність крові до згортання (тромболітики, антикоагулянти, антитромбоцитарні ЛЗ, коагулянти)	2	лекція, кейс-метод, презентація, відеофільми, дискусія, відеороліки, демонстрація, розповідь-пояснення, бесіда	Тестовий контроль, усне опитування, Творчі завдання, доповідь, виступ на задану тему
5.	Клініко-фармакологічна характеристика антибактеріальних лікарських	4	лекція, кейс-метод, презентація,	Тестовий контроль, усне опитування, Творчі завдання,

	засобів		відеофільми, дискусія, відеороліки, демонстрація, розповідь- пояснення, бесіда	доповідь, виступ на задану тему
6.	Клініко-фармакологічна характеристика протизапальних лікарських засобів (нестероїдні та стероїдні)	2	лекція, кейс- метод, презентація, відеофільми, дискусія, відеороліки, демонстрація, розповідь- пояснення, бесіда	Тестовий контроль, усне опитування, Творчі завдання, доповідь, виступ на задану тему
7.	Клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, що впливають на бронхіальну прохідність	2	лекція, кейс- метод, презентація, відеофільми, дискусія, відеороліки, демонстрація, розповідь- пояснення, бесіда	Тестовий контроль, усне опитування, Творчі завдання, доповідь, виступ на задану тему
8.	Клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, що впливають на функції шлунково-кишкового тракту, гепатобіліарної системи та підшлункової залози	2	лекція, кейс- метод, презентація, відеофільми, дискусія, відеороліки, демонстрація, розповідь- пояснення, бесіда	Тестовий контроль, усне опитування, Творчі завдання, доповідь, виступ на задану тему
	Підсумковий контроль	2		Диференційований залік
	Разом	20		

2.2.4. Лабораторні заняття не передбачені програмою

2.2.5. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість	Методи	Форми
---	------------	-----------	--------	-------

Доповідь протоколу ефективності та безпеки використання лікарських засобів на практичному занятті.	2		
Написання тез, статей			
Участь в олімпіадах та конференціях.			
Всього годин	10		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Організація поточного контролю. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: розв'язання ситуаційних задач, трактування та оцінка результатів лабораторних досліджень, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, контроль засвоєння практичних навичок. Підсумкове заняття (ПЗ) обов'язково проводиться згідно з програмою навчальної дисципліни протягом семестру за розкладом, під час занять. Прийом ПЗ здійснюється викладачем академічної групи. Оцінювання здійснюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» або середню оцінку (с точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу АСУ. Мінімальна кількість балів, яку має набрати студент за поточну діяльність під час вивчення розділу, становить 70 балів, максимальна кількість балів - 120 балів.

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Організація підсумкового контролю – диференційного заліку. Допуск до диференційного заліку визначається у балах поточної навчальної діяльності, а саме: min - 70, max - 120 балів. Іспит проводиться викладачем академічної групи або комісійно вразі незгоди студента з результатами атестації. Якщо іспит не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру. Безпосередньо диференційний залік оцінюється від - 50 до - 80 балів.

Диференційний залік з дисципліни - це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс :

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Проведення диференційного заліку проводиться на останньому занятті, згідно розкладу занять.

Якщо диференційний залік не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру.

Ліквідація академічної заборгованості (відпрацювання). Пропуски практичних занять відпрацьовуються година в годину викладачу групи або черговому викладачу

(згідно графіку на інформаційному стенді кафедри). Прийом відпрацювань та консультації проводяться щоденно з 15⁰⁰ – 17⁰⁰, по суботах згідно до «Положення про порядок відпрацювання студентами навчальних занять» від 07.12.2015 № 415.

Студенти, які не були допущені до диф.заліку, або не склали його мають право на ліквідацію поточної академічної заборгованості та перескладання іспиту в межах поточного семестру, а також у затвердженій за графіком навчального процесу термін впродовж двох тижнів під час зимових, або літніх канікул після завершення відповідного семестру, або навчального року

При виникненні будь-які питання, студенти мають право контактувати з викладачем.

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з дисциплін	
«Відмінно»	Студент відповідає високому (творчому) рівню компетентності: студент виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Студент самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Студент демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Студент не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).

Таблиця 1

**Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються ДЗ або іспитом)**

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87

4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Шкала оцінювання у ХНМУ

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

3.2. Питання до диф. заліку:

1. Клінічна фармакодинаміка, визначення, місце і роль у виборі фармакотерапії.
2. Клінічна фармакокінетика, визначення, основні поняття, роль у виборі фармакотерапії.
3. Класифікація гіполіпідемічних лікарських засобів.
4. Механізм дії, фармакокінетика та фармакодинаміка, показання та протипоказання до призначення статинів.
5. Механізм дії, фармакокінетика та фармакодинаміка, показання та протипоказання до призначення фібратів.
6. Омега-3-поліненасичені жирні кислоти. Механізм дії. Особливості застосування.
7. Класифікація дисліпідемій. Диференційований підхід до застосування гіполіпідемічних ЛЗ.
8. Групи препаратів, що відносяться до антиангінальних та антиішемічних ЛЗ.
9. Механізм дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання до призначення нітратів.
10. Механізм дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання до призначення бета-адреноблокаторів.
11. Механізм дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання до призначення блокаторів кальцієвих каналів.
12. Класифікація блокаторів кальцієвих каналів. Особливості застосування. Дозування.
13. Класифікація бета-адреноблокаторів. Особливості застосування. Дозування.
14. Антиагрегантні препарати. Класифікація. Механізми дії. Способи дозування.
15. Тромболітичні засоби. Показання та протипоказання до тромболізу. Схеми призначення.
16. Антикоагулянти. Класифікація. Механізми дії. Побічні явища.
17. Принципи вибору ЛЗ для лікування нападу стенокардії, гострого інфаркту міокарда.
18. Класифікація антигіпертензивних ЛЗ.
19. Диференційований підхід до призначення антигіпертензивної терапії при наявності супутніх захворювань (цукровий діабет, бронхіальна астма, вагітність, похилий вік, феохромоцитома та ін.).
20. Механізм антигіпертензивної дії, побічні явища при призначенні блокаторів кальцієвих каналів. Принципи дозування.
21. Механізм антигіпертензивної дії, побічні явища при призначенні бета-адреноблокаторів. Принципи дозування.
22. Механізм антигіпертензивної дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання, побічні явища при призначенні інгібіторів ангіотензинперетворюючого ферменту. Принципи дозування.

23. Механізм антигіпертензивної дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання, побічні явища при призначенні антагоністів рецепторів ангіотензину II. Принципи дозування.
24. Принципи комбінованого застосування антигіпертензивних ЛЗ.
25. Диференційований вибір ЛЗ для лікування гіпертензивних кризів.
26. Класифікація антиаритмічних ЛЗ.
27. Диференційований підхід до призначення антиаритмічних ЛЗ.
28. Класифікація серцевих глікозидів. Принципи дозування. Кардіальні та некардіальні ефекти серцевих глікозидів. Показання до призначення.
29. Клінічні та ЕКГ-ознаки інтоксикації серцевими глікозидами. Принципи лікування інтоксикації серцевими глікозидами.
30. Диференційований вибір ЛЗ для лікування кардіальної астми, набряку легенів.
31. Неглікозидні позитивні інотропні ЛЗ. Показання до призначення.
32. Класифікація діуретичних ЛЗ.
33. Механізм дії, фармакокінетика та фармакодинаміка, показання та протипоказання до призначення петльових діуретиків.
34. Механізм дії, фармакокінетика та фармакодинаміка, показання та протипоказання до призначення тіазидних та тіазидоподібних діуретиків. Принципи дозування.
35. Механізм дії та фармакологічні ефекти калійзберігаючих діуретиків. Показання та протипоказання до застосування. Режим дозування.
36. Диференційований підхід до вибору діуретичного препарату в залежності від наявності супутніх захворювань (вплив на ліпідний та вуглеводний обмін).
37. Класифікація ЛЗ, що впливають на бронхіальну прохідність.
38. Механізм дії, фармакокінетика, показання та протипоказання до призначення бета-2-агоністів короткої дії. Принципи дозування.
39. Механізм дії, фармакокінетика, показання та протипоказання до призначення бета-2-агоністів тривалої дії. Принципи дозування.
40. Метилксантини, механізм дії, фармакологічні ефекти, побічні явища. Принципи дозування.
41. Глюкокортикостероїди. Фармакокінетика та фармакодинаміка. Переваги застосування інгаляційних глюкокортикоїдів. Режим дозування.
42. Побічні явища, які зустрічаються при тривалому застосуванні глюкокортикостероїдів.
43. Муколітичні лікарські засоби. Фармакокінетика та фармакодинаміка. Режим дозування.
44. Взаємодія лікарських засобів. Види. Клінічні приклади.
45. Види побічних ефектів при застосуванні лікарських засобів.
46. Клініко-фармакологічна класифікація нестероїдних протизапальних ЛЗ.

47. Механізм дії, фармакологічні ефекти нестероїдних протизапальних ЛЗ.
48. Показання та протипоказання. Побічна явища при застосуванні нестероїдних протизапальних ЛЗ, їх профілактика та лікування.
49. Сучасні принципи вибору протимікробних ЛЗ.
50. Небажані ефекти антибактеріальної терапії, їх профілактика та лікування.
51. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування пеніцилінів. Принципи дозування.
52. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування цефалоспоринів. Принципи дозування.
53. Спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування карбапенемів. Принципи дозування.
54. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування аміноглікозидів. Принципи дозування.
55. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування макролідів. Принципи дозування.
56. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування фторхінолонів. Принципи дозування.
57. Спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування глікопептидів. Принципи дозування.
58. Спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування нітроїмідазолів та нітрофуранів. Принципи дозування.
59. Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що стимулюють моторну функцію ШКТ. Принципи дозування.
60. Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що пригнічують моторно-евакуаторну функцію ШКТ. Принципи дозування.
61. Лікарські засоби зі спазмолітичною активністю, механізми дії, фармакологічні властивості, показання та протипоказання до застосування, принципи застосування.
62. Класифікація ЛЗ з антисекреторною активністю.
63. Клініко-фармакологічна характеристика інгібіторів протонної помпи. Принципи дозування.
64. Клініко-фармакологічна характеристика H₂-блокаторів гістамінових рецепторів. Принципи дозування.
65. Клініко-фармакологічна M-холіноблокаторів. Принципи дозування.
66. Антациди. Класифікація, фармакокінетика та фармакодинаміка. Принципи клінічного застосування та дозування.
67. Гастроцитопротектори. Класифікація, фармакокінетика та фармакодинаміка, принципи дозування.
68. Гепатопротектори. Класифікація. Фармакокінетика та фармакодинаміка. Показання та протипоказання до призначення. Принципи дозування.
69. Холеретики та холекінетики. Клініко-фармакологічні особливості. Показання та протипоказання до призначення. Принципи дозування.

70. Поліферментні засоби замісної терапії. Фармакологічні особливості. Показання до застосування. Побічні явища. Принципи дозування.
71. Антиферментні засоби. Класифікація. Фармакологічні особливості. Показання до застосування. Принципи дозування.
72. Класифікація, механізм дії, фармакокінетика, показання та протипоказання до призначення, побічні ефекти протиалергічних ЛЗ. Принципи дозування.

3.3. Контрольні питання

Перелік лікарських засобів, що виносяться на підсумкове заняття з клінічної фармакології

Блокатори кальцієвих каналів

Амлодипін	Amlodipine	Табл. по 5 і 10 мг
Ніфедипін	Nifedipine	Табл. по 10 мг
Верапаміл	Verapamil	Табл. по 40 і 80 мг; розчин для ін. (1 мл – 2,5 мг)
Ділтiazем	Diltiazem	Табл. по 60 і 90 мг

Блокатори адренергічних рецепторів (альфа- і бета)

Біспролол	Bisoprolol	Табл. по 5 і 10 мг
Метопролол	Metoprolol	Табл. по 50 і 100 мг
Небіволол	Nebivolol	Табл. по 5 мг
Карведілол	Carvedilol	Табл. по 12,5 і 25 мг
Лабеталол	Labetalol	Табл. по 100 і 200 мг; розчин для ін. (1 мл – 10 мг)
Доксазозін	Doxazosin	Табл. по 2, 4 і 8 мг

Інгібітори АПФ

Каптоприл	Captopril	Табл. по 25 і 50 мг
Еналаприл	Enalapril	Табл. по 5, 10 мг; розчин для ін. (1 мл – 1,25 мг)
Лізіноприл	Lisinopril	Табл. по 10 і 20 мг

Периндоприл	Perindopril	Табл. по 4 мг
Раміприл	Ramipril	Капс. по 2,5 і 5 мг

Антагоністи рецепторів ангіотензину-II

Валсартан	Valsartan	Капс. по 80 і 160 мг
Кандесартан	Candesartan	Табл. по 4, 8 і 16 мг
Лозартан	Losartan	Табл. по 50 мг
Телмісартан	Telmisartan	Табл. по 40 і 80 мг

Комбіновані антигіпертензивні ЛЗ

Еналаприл/гідрохлортіазид	Enalapril/Hydrochlorothiazide	Табл. 10/25 мг
Лізиноприл/гідрохлортіазид	Lisinopril/Hydrochlorothiazide	Табл. 10/12,5 мг
Лізиноприл/амлодипін	Lisinopril/Amlodipine	Табл. 10/5 мг

Центральні симпатолітики

Альфа-метилдофа	Alpha-methyldopa	Табл. по 250 мг
Клонідин	Clonidine	Табл. по 75 і 100 мкг; розчин для ін. (1 мл – 150 мкг)

Нітрати і сидноніміни

Ізосорбіда 5-мононітрат	Isosorbide 5-mononitrate	Табл. по 10, 20 і 40 мг
Ізосорбіда динітрат	Isosorbide dinitrate	Табл. по 20 і 40 мг; розчин для ін. (1 мл – 1 мг)
Нітрогліцерин	Nitroglycerin	Табл. по 500 мкг; розчин для ін. (1 мл – 5 мг)
Молсидомін	Molsidomine	Табл. по 2 і 4 мг

Блокатори f-каналів

Івабрадін	Ivabradine	Табл. по 5 і 7,5 мг
-----------	------------	---------------------

Антиаритмічні ЛЗ

Аміодарон	Amiodarone	Табл. по 200 мг; розчин для ін. (1 амп. – 150 мг)
Етацизін	Aethacizinum	Табл. по 50 мг
Лідокаїн	Lidocaine	Розчин для ін. (1 мл – 10, 20, 40 або 100 мг)
Пропафенон	Propafenone	Табл. по 150 і 300 мг; розчин для ін. (1 мл – 3,5 мг)
Прокаїнамід	Procainamide	Табл. по 250 мкг; розчин для ін. (1 мл – 100 мг)
Соталол	Sotalol	Табл. по 80 і 160 мг; розчин для ін. (1 мл – 10 мг)

Серцеві глікозиди та неглікозидні кардіотонічні ЛЗ

Дігосин	Digoxin	Табл. по 100 і 250 мкг; розчин для ін. (1 мл – 125 мкг)
Корглікон	Corgliconum	Розчин для ін. (1 мл- 600 мкг)
Добутамін	Dobutamine	Суша речовина для ін. (1 амп. – 250 мг)
Допамін	Dopamine	Розчин для ін. (1 мл- 5 мг)

Гіполіпідемічні ЛЗ

Аторвастатин	Atorvastatin	Табл. по 10 і 20 мг
Розувастатин	Rosuvastatin	Табл. по 10 і 20 мг
Сімвастатин	Simvastatin	Табл. по 10 і 20 мг
Фенофібрат	Fenofibrate	Капс. по 200 мг

Сечогінні ЛЗ

Гідрохлортіазид	Hydrochlorothiazide	Табл. по 25, 50 і 100 мг
Індапамід	Indapamidum	Табл. по 1,5 і 2,5 мг
Спіронолактон	Spirolactone	Табл. по 25, 50 і 100 мг
Торасемід	Torasecide	Табл. по 10, 20, 50 і 100 мг; розчин для ін. (1 мл – 10 мг)
Фуросемід	Furosemide	Табл. по 40 мг; розчин для ін. (1 мл – 10 мг)
Модуретик	Moduretic	Табл. 5/50 мг
Манітол	Mannitol	Розчин для в/в введення (1 мл-150 мг)

Протиалергійні ЛЗ

Кетотифен	Ketotifen	Табл. по 1 мг
Кромолін натрію	Cromolin sodium	Капс. по 100 мг
Діфенгідрамін	Diphenhydramine	Табл. по 20 і 50 мг; розчин для ін. (1 мл – 10 мг)
Клемастин	Clemastine	Табл. по 1 мг; розчин для ін. (1 мл – 1 мг)
Лоратадин	Loratadine	Табл. по 10 мг
Фексофенадин	Fexofenadine	Табл. по 120 і 180 мг
Хлоропірамин	Chloropyramine	Табл. по 25 мг; розчин для ін. (1 амп. – 20 мг)
Цетиризин	Cetirizine	Табл. по 10 мг

ЛЗ, що впливають на бронхіальну прохідність

Адреналін	Epinephrine	Розчин для ін. (1 мл- 1 мг)
Амброксол	Ambroxol	Табл. по 30 мг; розчин для

		ін. (1 мл – 7,5 мг)
Ацетилцистеїн	Acetylcysteine	Табл. по 100 мг; розчин для ін. (1 мл – 100 мг)
Еуфілін	Euphyllin	Табл. по 150 мг; розчин для в/в введення (1 мл – 24 мг)
Сальбутамол	Salbutamol	Табл. по 2, 4 і 8 мг); Доз. аерозоль для інгаляцій (1 доза – 100 мкг)
Сальметерол	Salmeterol	Доз.аерозоль для інгаляцій (1 доза – 25 мкг)
Фенотерол	Fenoterol	Табл. по 5 мг; Доз. аерозоль для інгаляцій (1 доза – 100 мкг)
Тіотропія бромід	Tiotropium bromide	Порошок для інгаляцій (1 капс.-18 мкг)
Беклометазон	Beclometasone	Доз.аерозоль для інгаляцій (1 доза – 50, 100 мкг)
Флутиказон	Fluticasone	Доз.аерозоль для інгаляцій (1 доза – 25, 50, 125 мкг)
Монтелукаст	Montelukast	Табл. по 5 і 10 мг

Протизапальні ЛЗ

Гідрокортизон	Hydrocortisone	Суспензія для ін. (1 фл.-125 мг)
Дексаметазон	Dexamethasone	Табл. по 4 мг; розчин для ін. (1 мл – 4 мг)
Преднізолон	Prednisolone	Табл. по 5 мг; розчин для ін. (1 мл – 30 мг)
Діклофенак натрію	Diclofenac sodium	Табл. по 50 і 100 мг; розчин для ін. (1 мл – 25 мг)
Мелоксикам	Meloxicam	Табл. по 7,5 і 15 мг
Німесулід	Nimesulide	Табл. по 100 мг
Ацетамінофен	Acetaminophen	Табл. по 325 і 500 мг

Целекоксиб	Celecoxib	Капс. по 100 і 200 мг
Метілпреднізолон	Methylprednisolone	Табл. по 4, 16 і 32 мг
Хлорохін	Chloroquine	Табл. по 250 мг; розчин для ін. (1 мл – 50 мг)

Антибактеріальні ЛЗ

Азитроміцин	Azithromycin	Табл. по 500 мг
Амікацин	Amicacin	Розчин для ін. (1 мл – 50, 125 і 250 мг)
Амоксицилін	Amoxicillin	Табл. по 500 мг; суха речовина для в/м ін. (1 фл. – 500 мг)
Амоксицилін/клавуланова кислота	Amoxicillin/Clavulanic acid	Табл. по 500/125 мг; Суха речовина для ін. (1 фл.-1000/200 мг)
Бензилпеніцилін	Benzylpenicillin	Суха речовина для ін. (1 фл.-1000000 ОД)
Ванкоміцин	Vancomycin	Суха речовина для ін. (1 фл.-500 мг)
Гентаміцин	Gentamicin	Розчин для ін. (1 мл- 40 мг)
Доксициклін	Doxycycline	Табл. по 100 і 200 мг; суха речовина для ін. (1 фл. – 100 мг)
Ертапенем	Ertapenem	Суха речовина для ін. (1 фл.-1000 мг)
Іміпенем	Imipenem	Суха речовина для ін. (1 фл.-500 мг)
Кларітроміцин	Clarithromycin	Табл. по 250 мг; суха речовина для ін. (1 фл. – 500 мг)
Кліндаміцин	Clindamycin	Капс. по 150 і 300 мг; розчин для ін. (1 мл – 150 мг)
Левофлоксацин	Levofloxacin	Табл. по 250 і 500 мг

Лінезолід	Linezolid	Табл. по 400 і 600 мг
Моксифлоксацин	Moxifloxacin	Табл. по 400 мг
Ріфампіцин	Rifampicin	Табл. по 150 і 30 мг
Стрептоміцин	Streptomycin	Порошок для ін. (1 фл.-1000 мг)
Ко-тримоксазол	Co-trimoxazolum	Табл. по 480 мг
Сульфасалазин	Sulfasalazin	Табл. по 500 мг
Тетрациклін	Tetracycline	Капс. по 250 мг
Флуконазол	Fluconazole	Капс. по 50 і 100 мг
Цефепім	Cefepim	Суша речовина для ін. (1 фл.-500 і 1000 мг)
Цефотаксим	Cefotaxime	Суша речовина для ін. (1 фл.-500 і 1000 мг)
Цефтріаксон	Ceftriaxone	Суша речовина для ін. (1 фл. – 250 і 500 мг)
Цефуроксим	Cefuroxim	Табл. по 250 і 500 мг; суша речовина для ін. (1 фл. – 750 і 1500 мг)
Цефтазидим	Ceftazidime	Суша речовина для ін. (1 фл.-500 і 1000 мг)
Ципрофлоксацин	Ciprofloxacin	Табл. по 500 мг; розчин для ін. (1 мл – 2 мг)

Противірусні ЛЗ

Ацикловір	Aciclovir	Табл. по 200, 400 і 800 мг; суша речовина для ін. (1 амп. – 250 мг)
Інтерферон-альфа	Interferon alpha	Розчин для ін. (1 мл-1000000, 3000000, 6000000 МО)
Ремантадин	Remantadin	Табл. по 50 мг
Рібавірин	Ribavirin	Суша речовина для інгаляцій (1 фл.-6 г)

ЛЗ, що впливають на функції ШКТ

Атропіна сульфат	Atropine sulphate	Розчин для ін. (1 мл-1 мг)
Вісмута субцитрат	Bismuth subcitrate	Табл. по 120 мг
Домперідон	Domperidone	Табл. по 10 мг
Дротаверина гідрохлорид	Drotaverine hydrochloride	Табл. по 40 мг; розчин для ін. (1 мл – 20 мг)
Лактулоза	Lactulose	Сіроп (15 мл – 10 г)
Лоперамід	Loperamide	Табл. по 2 мг
Метоклопрамід	Metoclopramide	Табл. по 5 і 10 мг; розчин для ін. (1 мл – 5 мг)
Омепразол	Omeprazole	Капс. по 20 мг; суха речовина для ін. (1 фл. – 40 мг)
Пантопразол	Pantoprazole	Капс. по 40 мг
Рабепразол	Rabeprazole	Табл. по 10 і 20 мг
Пірензепін	Pirenzepine	Табл. по 25 і 50 мг; розчин для ін. (1 мл – 5 мг)
Сукральфат	Sucralfate	Табл. по 1000 мг
Фамотидин	Famotidine	Табл. по 20 і 40 мг; суха речовина для ін. (1 фл. – 20 мг)
Альмагель	Almagel	Суспензія для внутрішнього застосування (1 мл-100 мг)

ЛЗ, що впливають на функції гепатобіліарної системи

Адеметіонін	Ademetionine	Табл. по 400 мг; суха речовина для ін. (1 фл. – 400 мг)
Есенціальні фосфоліпіди	Essential phospholipids	Капс. по 300 мг; ампули по 5 мл
Октреотид	Octreotide	Розчин для ін. (1 мл – 50 і

		100 мкг)
Панкреатин	Pancreatin	Капс. по 150 і 300 мг
Сілімарин	Silymarin	Драже по 35 мг; капс. по 70 мг
Урсодезоксихолева кислота	Ursodeoxycholic acid	Капс. по 250 мг
Холагогум	Hologogum	Капс. по 40 мг

ЛЗ, що впливають на систему коагуляції

Альтеплаза	Alteplase	Суха речовина для ін. (1 фл.-20 і 50 мг)
Амінокапронова кислота	Aminocaproic acid	Розчин для ін. (1 мл – 50 мг)
Ацетилсаліцилова кислота	Acetylsalicylic acid	Табл. по 100 мг
Варфарин	Warfarin	Табл. по 2,5 і 3 мг
Вікасол	Vicasolum	Табл. по 15 мг; розчин для ін. (1 мл – 10 мг)
Гепарин	Heparin	Розчин для ін. (1 мл – 5000 МО)
Етамзілат	Etamsylate	Табл. по 250 мг; розчин для ін. (1 мл – 125 мг)
Еноксапарин	Enoxaparin sodium	Розчин для ін. (1 мл – 100 мг)
Рівароксабан	Rivaroxaban	Табл. по 10 мг
Стрептокіназа	Streptokinase	Суха речовина для ін. (1 фл.-100000 МО і 250000 МО)
Клопідогрел	Clopidogrel	Табл. по 75 мг

Протокол дослідження ефективності та безпеки застосування лікарських засобів
(за даними курації хворих)
Учбово-дослідницька робота

Студента

(П.І.П., курс, група, факультет)

Керівник

ПРОТОКОЛ
дослідження фармакодинаміки лікарського засобу

Хворий (П.І.П., вік, вага тіла) _____

Клінічний діагноз: основне захворювання _____

_____

Ускладнення _____

Супутні захворювання _____

_____

_____

Дата дослідження з _____ по _____

1. Лікування хворого (надати у вигляді рецептів 5 найбільш значущих ЛЗ, зокрема ЛЗ, що було визначено для детального аналізу)

---

2. Обґрунтування призначення ЛЗ (міжнародна, комерційна назва, хімічна структура, особливості введення, фармакокінетики, фармакодинаміки ЛЗ)

---

3. Очікуваний терапевтичний ефект _____

---

4. Можливі побічні ефекти _____

---

5. Перелічити ознаки, за допомогою яких буде здійснюватись контроль за терапевтичною ефективністю ЛЗ:

До лікування	Об'єктивні	Після лікування
А) _____	_____	_____
Б) _____	_____	_____
В) _____	_____	_____
Г) _____	_____	_____
Д) _____	_____	_____
	Фізикальні	
А) _____	_____	_____
Б) _____	_____	_____
В) _____	_____	_____
Г) _____	_____	_____
Д) _____	_____	_____
	Лабораторно-інструментальні	
А) _____	_____	_____
Б) _____	_____	_____
В) _____	_____	_____
Г) _____	_____	_____
Д) _____	_____	_____

6. Перелічити симптоми, за допомогою яких будуть контролюватись побічні ефекти ЛЗ

Побічні ефекти	Суб'єктивні	Наявність реакцій у хворого (так, ні)
А) _____	_____	_____
Б) _____	_____	_____
В) _____	_____	_____
Г) _____	_____	_____
Д) _____	_____	_____
	Фізикальні	
А) _____	_____	_____

- Б) _____
- В) _____
- Г) _____
- Д) _____

Лабораторно-інструментальні

- А) _____
- Б) _____
- В) _____
- Г) _____
- Д) _____

7. Оцінка комбінованої терапії (розглянути можливість сумісного призначення препарата, який оцінювався з іншими ЛЗ з розділу №1: фармакокінетична, фармакодинамічна, фармацевтична сумісність)

---

8. Висновки та рекомендації (ефективність лікування, прогноз подальшого використання, можливість заміни іншими ЛЗ)

Дослідження провів _____

Протокол перевірів _____

Перелік використаної літератури:

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні): здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як

заохочувальні. Загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.

3.5. Правила оскарження оцінки

Згідно загальних положень та наказів ХНМУ

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щоб досягти цілей навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати, не спізнюватися і не пропускати практичні заняття; регулярно готувати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; при відвідування практичних занять необхідно бути одягнутими у медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, зошит, ручку; виконувати всі необхідні домашні завдання і активно працювати на практичних заняттях; при необхідності звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття. Пропуски практичних занять відпрацьовуються година в годину викладачу групи або черговому викладачу. Прийом відпрацювань та консультації проводяться щоденно з 15⁰⁰ – 17⁰⁰, по суботах згідно до «Положення про порядок відпрацювання студентами навчальних занять» від 07.12.2015 № 415.

Студенти з особливими потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

Методи контролю

Організація поточного контролю. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язання ситуаційних задач, оцінка фармакокінетичних та фармакодинамічних особливостей груп лікарських засобів, написання рецептів лікарських засобів, згідно теми заняття. Оцінювання здійснюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» або середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу АСУ. Мінімальна кількість балів, яку має

набрати студент за поточну діяльність під час вивчення розділу, становить 70 балів, максимальна кількість балів - 120 балів. До підсумкової атестації - **диференційованого заліку** допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості і мають не менш 70 балів (середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3,0).

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні. Загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.

Організація підсумкового контролю – диференційованого заліку. Допуск до диференційованого заліку визначається у балах поточної навчальної діяльності: $\min$ - 70, $\max$ - 120 балів. Диференційований залік проводиться викладачем академічної групи або комісійно вразі незгоди студента з результатами атестації. Якщо залік не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру. Безпосередньо диференційований залік оцінюється від - 50 до – 80 балів.

Диференційований залік включає:

1. Вирішення пакету тестових завдань, який включає базові (якірні) тестові завдання у кількості 30 тестів. Критерій оцінювання – 90% вірно вирішених завдань.

2. Оцінювання засвоєння теоретичних знань за всіма темами дисципліни. Оцінювання проводиться за критеріями «незадовільно» - 0 балів, «задовільно» -10 балів, «добре» -20 балів, «відмінно»-30 балів

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами диференційного заліку. Максимальна сума балів за дисципліну складає 200 балів.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика щодо академічної доброчесності (в т.ч. відповідальність за порушення академічної доброчесності). Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Кафедра клінічної фармакології та внутрішньої медицини підтримує нульову толерантність до плагиату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На заняттях обговорюється інформація, що саме вважати плагиатом та, яким чином коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Клінічна фармакологія. Навчальний посібник для студентів медичних вузів, лікарів-інтернів, лікарів загальної практики, сімейної медицини/ О.М. Біловол, Л.Р. Боброннікова, та ін. – Х.: ТОВ «Планета-прінт», 2017. – 336 с.
2. Компендиум 2017 – лекарственные препараты / под. ред. В.Н. Коваленко. – К.: МОРИОН, 2017. – 2560 с. – ISBN 978-966-2066-71-5.
3. Клінічна фармакологія невідкладних станів у практиці стоматолога: навч. посіб. / О. М. Біловол, Л. Р. Боброннікова, І. І. Вакалюк та ін.; за ред. О. М. Біловола. – К.: Медицина, 2018. – 296 с.
4. A Textbook of Clinical Pharmacology and Therapeutics/ Derek Waller Anthony Sampson- Elsevier.- 2017.- P.744 - ISBN: 9780702071676
5. Basic & Clinical Pharmacology.11th ed. Norwalk, Conn: Appleton and Lange, 2010.
6. Clinical Pharmacology.12th Edition/ Morris Brown Pankaj, Sharma Fraz, Mir Peter Bennett.- Elsevier.-2018-P.720- ISBN: 9780702073281

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE:
<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=709>
2. Державний реєстр лікарських засобів www.moz.gov.ua

3. Уніфіковані протоколи ведення хворих www.moz.gov.ua
4. www.studmedlib.ru
5. www.Med-Tutorial.ru
6. www.Med-books.by
7. Австралійський бюлетень небажаних лікарських реакцій.
<http://www.tga.health.gov.au/adr/aadrb.htm>.
8. Британський щомісячний бюлетень з безпечності застосування лікарських засобів.
<http://www.mhra.gov.uk/Publications/Safetyguidance/DrugSafetyUpdate/index.htm>.
9. Лекції для післядипломної освіти «Принципи клінічної фармакології» Клінічного центру Національного інституту здоров'я США.
<http://www.cc.nih.gov/researchers/training/principles.shtml>.
10. Міжрегіональне товариство спеціалістів доказової медицини:
<http://www.osdm.org/index.php>
11. Вісник доказової медицини: <http://www.evidence-update.ru>
12. Європейське товариство клінічних фармакологів і фармакотерапевтів:
<http://www.eacpt.org>
13. Ресурс з фармакогенетики. <http://www.pharmgkb.org/>.
14. On-line реєстрація небажаних лікарських реакцій на сайті FDA.
<https://www.accessdata.fda.gov/scripts/medwatch/medwatch-online.htm>.
15. Ресурс по взаємодії лікарських засобів: <http://medicine.iupui.edu/flockart/>
16. Робоча група з фармакотерапії Європейського товариства кардіологів
<https://www.escardio.org/>.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра внутрішніх та професійних хвороб
Навчальний рік 2025 - 2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«Професійні хвороби»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компотнент нормативний

Форма здобуття освіти очна очна

(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «охорона здоров'я»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 228 Педіатрія

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності)

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) Педіатрія

Магістерського рівня вищої освіти
Курс 5

Силабус навчальної дисципліни
затверджено на засіданні кафедри
внутрішніх та професійних хвороб

(назва)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем
професійної підготовки
терапевтичного профілю

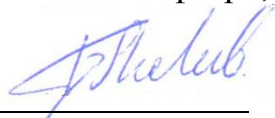
(назва)

Протокол від
“30” серпня 2021 року № 1

Протокол від
“31” серпня 2021 року № 1

В. о. зав. кафедри, професор

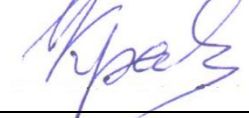
Голова

Б. О. Шелест

(підпис)

(прізвище та ініціали)

П. Г. Кравчун

(підпис)

(прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

Шелест Борис Олексійович, в/о зав. каф., професор, д. мед. н.

(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)

Костюк Інна Федорівна, професор, д. мед. н.,

(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)

Бязрова Вікторія Валентинівна, доцент, к. мед. н.

(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)

Сухонос Наталія Костянтинівна, доцент, к. мед. н.

(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)

Прохоренко Василь Леонтійович, асистент, к. мед. н.

(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь
Шелест Б. О., в.о. зав. кафедри, професор кафедри внутрішніх та професійних хвороб, доктор медичних наук, професор

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше

Кардіо-васкулярна патологія, професійні захворювання респіраторної системи

Контактний телефон +38-057-705-13-17

Корпоративна пошта викладача bo.shelest@knm.edu.ua

Консультації

(очні консультації: розклад та місце проведення; онлайн консультації: розклад, посилання на електронні ресурси)

Локація Вул. Тринклера 6. НДІ Гігієни праці та професійних захворювань ХНМУ, кафедра внутрішніх та професійних хвороб

Прізвище, ім'я, по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь
Костюк І. Ф., професор кафедри внутрішніх та професійних хвороб, доктор медичних наук, професор

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше

Професійне ХОЗЛ, пневмоконіози, кардіо-васкулярна патологія

Контактний телефон

Корпоративна пошта викладача if.kostiuk@knm.edu.ua

Консультації

(очні консультації: розклад та місце проведення; онлайн консультації: розклад, посилання на електронні ресурси)

Локація Вул. Тринклера 6. НДІ Гігієни праці та професійних захворювань ХНМУ, кафедра внутрішніх та професійних хвороб

Прізвище, ім'я, по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь
Сухонос Н. К., доцент кафедри внутрішніх та професійних хвороб, кандидат медичних наук, доцент

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше

Вібраційна хвороба, кардіо-васкулярна патологія,

Контактний телефон +38-050-506-05-54

Корпоративна пошта викладача nk.sukhonos@knm.edu.ua

Консультації

(очні консультації: розклад та місце проведення; онлайн консультації:
розклад, посилання на електронні ресурси)

Локація Вул. Тринклера 6. НДІ Гігієни праці та професійних захворювань
ХНМУ, кафедра внутрішніх та професійних хвороб

Прізвище, ім'я, по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь
Прохоренко В. Л., асистент кафедри внутрішніх та професійних хвороб,
кандидат медичних наук

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті
університету, кафедри, в системі Moodle та інше

Професійне ХОЗЛ, вібраційна хвороба, історія медицини

Контактний телефон +38-096-377-53-95

Корпоративна пошта викладача vl.prokhorenko@knmu.edu.ua

Консультації

(очні консультації: розклад та місце проведення; онлайн консультації:
розклад, посилання на електронні ресурси)

Локація Вул. Тринклера 6. НДІ Гігієни праці та професійних захворювань
ХНМУ, кафедра внутрішніх та професійних хвороб

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Професійні хвороби» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Педіатрія» :

Опис навчальної дисципліни (анотація). Програма навчальної дисципліни «Професійні хвороби» підготовлено з урахуванням сучасних теоретичних і практичних вимог до знань, умінь та навичок, необхідних для діагностики найбільш розповсюджених професійних захворювань. Використання в промисловості досягнень науки і техніки в галузі ядерної фізики й електроніки, широке застосування нових хімічних речовин є підставою для виникнення нових професійних факторів. Майбутнім лікарям при наданні медичної допомоги робітникам промислових підприємств чи при здійсненні санітарного нагляду необхідні спеціальні знання для попередження можливого шкідливого впливу професійних факторів на організм.

Предметом навчальної дисципліни «Професійні хвороби» є вивчення методики, теорії та практики діагностики, диференціальної діагностики, лікування та профілактики захворювань внутрішніх органів, які виникають під впливом шкідливих чинників виробничого середовища або трудового процесу

Міждисциплінарні зв'язки. Професійні хвороби як навчальна дисципліна:

а) ґрунтується на вивченні медичної хімії, біологічної та біоорганічної хімії, медичної та біологічної фізики, патофізіології, патоморфології, фармакології, гігієни та екології, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я, пропедевтики внутрішньої медицини, внутрішньої медицини, фтизіатрії, дерматології, венерології, психіатрії, наркології, оториноларингології, акушерства і гінекології, неврології, травматології і ортопедії, і інтегрується з цими дисциплінами;

б) закладає основи вивчення студентами внутрішньої медицини та інших

клінічних дисциплін, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання з професійних хвороб в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності;

в) закладає основи здорового способу життя та профілактики порушення функцій у процесі трудової діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є: ознайомлення із базовими теоретичними знаннями з шкідливого впливу професійних факторів на організм; розвинути вміння, навички щодо практичного використання отриманих знань. Мета вивчення полягає у досягненні основних кінцевих цілей підготовки спеціаліста за конкретними спеціальностями та передбачає набуття студентом необхідних у професійній діяльності практичних умінь.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: надання базових знань із професійних хвороб; сприяння розвитку творчого мислення та здатності до критичної обробки інформації; розвиток навчально-пізнавальних здібностей; визначення загальних засад профпатології.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

1. Основні нозологічні форми професійних захворювань та інтоксикацій;

2. Основні закономірності формування патологічних симптомів і синдромів, а також механізми їх виникнення в клініці професійних хвороб;

3. Основні клінічні прояви та варіанти перебігу найбільш поширених професійних захворювань та інтоксикацій;

4. Основні найбільш небезпечні ускладнення професійних захворювань та інтоксикацій;

5. Методичні принципи діагностики та диференціальної діагностики професійних захворювань та інтоксикацій;

6. Визначення принципів лікування найбільш поширених професійних захворювань. особливості клінічної картини, діагностики та профілактики професійних хвороб .

7. Особливості працездатності та праці при професійних хворобах;

8. Визначення необхідного режиму праці та відпочинку при найбільш поширених професійних захворюваннях.

Вміти:

1. збирати інформацію про пацієнта;

2. визначити професійний маршрут;

3. провести санітарно-гігієнічну оцінку робочого місця;

4. встановити попередній діагноз захворювання;

5. провести обстеження та визначити стан здоров'я хворого з професійними захворюваннями;

6. оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень при найбільш поширених захворюваннях;

7. оволодіти принципами формулювання клінічного діагнозу професійних захворювань;

8. оволодіти методами надання невідкладної лікарської допомоги при станах, що загрожують життю та здоров'ю хворих згідно переліку, наведеному в освітньо-професійній програмі;

9. виконувати медичні маніпуляції;

10. вести медичну документацію.

1.4 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

- *інтегральна*: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні (ЗК) :

- ЗК1 — Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим

- ЗК2 — Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

- ЗК3 — Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

- ЗК4 — Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

- ЗК5 — Здатність приймати обґрунтоване рішення ; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії

- ЗК6 — Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою

- ЗК7 — Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

- ЗК8 — Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

- ЗК9 — Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

- ЗК10 — Прагнення до збереження навколишнього середовища

Спеціальні (фахові компетентності (ФК))

- ФК1 — Навички опитування

- ФК2 — Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів

- ФК3 — Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання

- ФК4 — Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку, характеру харчування при лікуванні захворювань

- ФК5 — Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань
- ФК6 — Здатність до діагностування невідкладних станів
- ФК7 — Здатність до визначення тактики та володіння навичками надання екстреної медичної допомоги
- ФК8 — Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів
- ФК9 — Навички виконання медичних маніпуляцій
- ФК11 — Здатність до планування та проведення санітарно-гігієнічних, профілактичних та протиепідемічних заходів, у тому числі щодо інфекційних хвороб
- ФК12 — Здатність до визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду
- ФК13 — Здатність до проведення експертизи працездатності
- ФК14 — Здатність до ведення медичної документації
- ФК15 — Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення; обробки державної, соціальної, економічної та медичної інформації
- ФК16 — Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції
- ФК17 — Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, проведення заходів щодо забезпечення якості та безпеки медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів
- ФК18 — Здатність до проведення заходів щодо організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню, та проведення маркетингу медичних послуг

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

1	Збирання медичної інформації про стан пацієнта	Знати алгоритм опитування хворого	Вміти провести розпитування хворого та виділити основні скарги, зібрати анамнез та епідеміологічний анамнез, фармако-терапевтичний анамнез, оцінити загальний стан пацієнта, сформулювати діагноз	Дотримуватись вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності	Відповідати за якісне виконання поставлених завдань
2	Ведення медичної документації	Знати правила та стандарти ведення медичної документації	Вміти вести медичну документацію	Використовувати стандартні підходи до ведення медичної документації	Нести відповідальність за правильність ведення медичної документації
3	Оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень	Знати стандартні методики проведення обстежень та лабораторних досліджень у пацієнта	Вміти аналізувати результати лабораторних та інструментальних досліджень та на їх підставі оцінювати інформацію щодо провідного синдрому у пацієнта.	Обґрунтовано призначати та оцінювати результати обстежень та лабораторних досліджень	Нести відповідальність за прийняття рішення щодо оцінювання обстежень та результатів лабораторних досліджень
4	Діагностування невідкладних станів	Мати спеціалізовані знання про діагностику невідкладних станів у пацієнта	Виконувати діагностування невідкладних станів згідно стандартної схеми у пацієнта	Визначити тактику надання екстреної медичної допомоги згідно алгоритму	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь
5	Визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги (за списком 4)	Знати методи оцінювання показників якості життєдіяльності пацієнта	Вміти надавати необхідну допомогу згідно стандарту пацієнта	Обґрунтовано проводити маніпуляції з надання допомоги та оцінювати результати медичних маніпуляцій	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь
6	Виконання медичних маніпуляцій	Мати спеціалізовані знання щодо виконання медичних маніпуляцій та методики надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми	Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу	Вміти обґрунтовано обирати методики та проводити окремі етапи діагностики та лікування пацієнта	Нести відповідальність за оволодіння відповідними знаннями та вміннями
7	Визначення тактики ведення хворого	Знати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1), особливості їх перебігу у пацієнта;	1. Вміти виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1) за	Вміти визначити тактику ведення хворого	Нести відповідальність за оволодіння відповідними знаннями та вміннями

		встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз (за списком 3)	стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу пацієнта, дані огляду хворого; встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз. 2. Визначати тактику ведення хворого шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами		
8	Оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне)	Знати особливості впливу навколишнього середовища на стан здоров'я у хворих в умовах медичного закладу за стандартними методиками	Оцінити вплив екзогенних чинників на стан здоров'я пацієнта	Вміти пояснити пацієнту значення мінеральних речовин, мікроелементів для профілактики виникнення захворювань	Нести відповідальність за оволодіння відповідними знаннями та вміннями
9	Здатність до проведення експертизи працездатності	Мати базові знання про медико-соціальну експертизу; знання основних нормативних документів, що регулюють встановлення виду, ступеню та тривалості непрацездатності; основних видів тимчасом-вої непрацездатності та порядку її проведення; основних обмежень життєдіяльності та принципів визначення стійкої непрацездатності	Вміти в змодельованій клініко-організаційної ситуації на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини визначити наявність та вираженість обмежень життєдіяльності, вид, ступінь та тривалість непрацездатності. Вміти оформляти відповідні документи, що засвідчують тимчасову непрацездатність	Організувати взаємодію з керівником підрозділу, лікувально-консультативної комісією (ЛКК), медико-соціальною експертною комісією (МСЕК) з питань експертизи працездатності	Нести відповідальність за обґрунтованість рішень щодо медико-соціальної експертизи працездатності
10	Здатність до визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи; знання про стан здоров'я пацієнта та закріпленого населення на підставі стандартних схем; знання відповідних етичних та юридичних норм щодо диспансеризації населення; знання тактики обстеження та принципів вторинної	Вміти оцінити стан здоров'я пацієнтів та закріпленого населення; вміти організувати диспансеризацію контингенту осіб, які підлягають диспансерному нагляду;	Організувати диспансерний нагляд хворих (вторинна профілактика захворювань) здорових осіб, які підлягають диспансерному нагляду	Нести відповідальність за якість організації диспансерного нагляду відповідних контингентів осіб

		профілактики хворих, що підлягають диспансерному нагляду; знання принципів організації первинної профілактики здорових осіб, що підлягають диспансер-ному нагляду			
11	Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації	Знати стандартні методи, включаючи сучасні комп'ютерні інформаційні технології, обробки державної, соціальної та медичної інформації	Вміння визначати джерело знаходження потрібної інформації в залежності від її типу; уміння проводити статистичну обробку матеріалу та аналіз отриманої інформації	Використовувати стандартні підходи до оцінки інформації, використовувати комп'ютерні інформаційні технології	Відповідати за опрацювання державної, соціальної, медичної інформації

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни

Тема 1. Загальні питання професійної патології

Поняття, предмет і задачі професійної патології, її місце серед клінічних і гігієнічних дисциплін. Організація профпатологічної служби і структура професійної захворюваності в Україні. Основні етапи розвитку професійної патології як науки і предмета викладання; внесок учених України, країн СНД та світу.

Особливості клінічного обстеження хворих з вірогідністю щодо професійних хвороб. Значення аналізу трудової діяльності хворого (професійного маршруту), встановлення впливу несприятливих факторів виробничого середовища згідно санітарно-гігієнічної характеристики. Розв'язання питання про зв'язок діагностованого захворювання з дією професійних шкідливостей (захворювання є професійним чи загальним). Облік, реєстрація та розслідування випадків професійних отруень і професійних захворювань в Україні.

Основні клініко-інструментальні методи дослідження, що є вирішальними для ранньої діагностики профзахворювань. Лікарська етика і питання медичної деонтології в професійній патології. Класифікація професійних хвороб. Нормативно-правові документи.

Тема 2. Пневмоконіози

Пневмоконіози: поняття про пневмоконіози. Класифікація. Етіологічна, рентгенологічна і клініко-функціональна характеристика. Окремі нозологічні форми. Патогенез. Особливості клінічного перебігу. Діагностика. Питання медико-соціальної експертизи і трудової реабілітації.

Тема 3. Хронічний бронхіт та хронічне обструктивне захворювання легень пилової етіології

Хронічний бронхіт та хронічне обструктивне захворювання легень пилової етіології. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Особливості клінічної картини та перебігу. Ускладнення, діагностика. Профілактика, лікування.

Питання медико-соціальної експертизи та трудової реабілітації.

Розділ дисципліни 2. Захворювання, зумовлені впливом хімічних факторів

Тема 4. Професійні інтоксикації речовинами з переважною дією на систему крові

Клініко-токсикологічна характеристика гематотропних отрут (бензолу, його аміно- й нітроз'єднань, монооксиду вуглецю, свинцю, арсенистого водню). Механізм дії. Клінічні особливості, стадії патологічного процесу за гострих і хронічних отруєнь. Питання трансплантології кісткового мозку. Диференціальна діагностика основних клінічних синдромів. Терапія, у тому числі й антидотна. Питання лікарсько-трудової експертизи і трудової реабілітації.

Тема 5. Професійні нейротоксикози

Професійні отруєння з переважним ураженням нервової системи (ртуть, марганець, тетраетилсвинець, сірковуглець). Характеристика нейротропних отрут. Механізм їх дії на організм. Основні клінічні синдроми гострих та хронічних нейроінтоксикацій. Стадії захворювання. Терапія Питання експертизи працездатності.

Тема 6. Професійні інтоксикації пестицидами

Професійні інтоксикації сільськогосподарськими отрутохімікатами. Класифікація пестицидів. Гострі та хронічні отруєння хлор-, фосфор-, ртутьорганічними та арсенистими з'єднаннями, похідними карбамінових кислот. Патогенез інтоксикацій. Клінічні прояви. Можливі ускладнення. Профілактика. Терапія. Питання лікарсько-трудової експертизи та трудової реабілітації.

Тема 7. Професійні токсичний гепатит та токсична нефропатія

Професійні інтоксикації з переважним ураженням гепатобіліарної системи (хлоровані вуглеводні, нафталіни, ароматичні вуглеводні, солі важких металів). Шляхи проникнення в організм. Гострий і хронічний гепатит токсичної етіології. Клініко-морфологічні особливості токсичного гепатиту.

Діагностика. Основні біохімічні показники функціонального стану печінки. Диференціальна діагностика. Лікування. Питання трансплантології печінки. Профілактика. Експертиза працездатності при токсичних гепатитах.

Професійні отруєння з переважним ураженням нирок та сечових шляхів. Патогенез, клінічні прояви, діагностика, лікування. Питання трансплантології нирки. Профілактика, експертиза працездатності при отруєннях неорганічними сполуками ртуті (сулемою, каломелем), кадмію, літію, золота, бензидином та ін. Новоутворення сечового міхура у робітників, які контактують із з'єднаннями ароматичного ряду. Патогенез. Клініка. Профілактика.

Тема 8. Професійні хвороби органів дихання токсико-хімічної етіології

Гострі та хронічні ураження легень токсико-хімічної етіології. Хімічні сполуки токсичної та подразнюючої дії. Патогенез. Гострі ураження бронхолегеневого апарату. Клініко-морфологічні форми гострих та хронічних токсичних уражень бронхолегеневого апарату: набряк легень, бронхіт, токсичний пневмоніт. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.

Тема 9. Професійні алергози та новоутворення

Професійні алергени. Імунна бронхіальна астма як самостійна форма професійного захворювання та неімунна бронхіальна астма як ускладнення пилових захворювань легень. Екзогенний альвеоліт. Патогенез та патоморфологічні особливості. Клінічна характеристика. Варіанти перебігу. Питання диференціальної діагностики, профілактики. Питання лікування, лікарсько-трудової експертизи і трудової реабілітації.

Розділ дисципліни 3. Захворювання, викликані дією фізичних факторів та перенапруженням окремих органів і систем

Тема 10. Вібраційна хвороба та нейросенсорна приглухуватість. Висотна та декомпресійна хвороби

Вібраційна хвороба. Значення параметрів вібрації в розвитку захворювання. Класифікація. Патогенез. Варіанти клінічного перебігу. Диференціальна діагностика. Профілактика. Лікування. Медико-соціальна експертиза та трудова реабілітація.

Професійні захворювання внаслідок впливу виробничого шуму (нейросенсорна приглухуватість). Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Профілактика. Лікування. Експертиза працездатності.

Професійні захворювання, пов'язані із зміною атмосферного тиску. Роль відхилень у парціальному тиску газів у генезі синдромів, що розвиваються. Стани, пов'язані з підвищенням атмосферного тиску. Патологія при зниженому атмосферному тиску. Поняття про висотну та кесонну хворобу. Патогенез. Клінічні прояви. Питання терапії. Профілактичні заходи.

Тема 11. Професійні хвороби, зумовлені впливом електромагнітного випромінювання та ультразвуку, мікроклімату

Професійні захворювання, обумовлені впливом електромагнітного випромінювання діапазону радіочастот, лазерного випромінювання та ультразвуку. Умови їх розвитку. Патогенез. Клінічна картина, перебіг, діагностика. Профілактика і лікування. Питання медико-соціальної експертизи та трудової реабілітації.

Перегрівання, переохолодження. Тепловий удар, судорожна хвороба. Умови їх виникнення. Патогенез цих станів. Клінічна картина, перебіг. Профілактика і лікування. Питання медико-соціальної експертизи та трудової реабілітації.

Тема 12. Професійні захворювання, пов'язані з перенапруженням окремих органів і систем

Дисоціативні моторні розлади. Характеристика основних видів виробничих процесів, що зумовлюють професійні дискінезії. Клінічна класифікація професійних форм цієї патології. Патогенез. Клінічна картина, перебіг, діагностика. Профілактика, лікування. Питання медико-соціальної експертизи і трудової реабілітації.

Захворювання периферійної нервової системи: моно- і поліневропатії верхніх і нижніх кінцівок, у тому числі компресійні та вегетативно-сенсорні радикулопатії (шийного, попереково-крижового рівнів), радикуломієлопатії (шийного та попереково-крижового рівнів). Клінічна картина. Діагностика. Профілактика. Лікування. Питання лікарсько-трудової експертизи і трудової реабілітації.

Захворювання кістково-м'язової системи та сполучної тканини. Хронічні міофібрози передпліччя і плечового поясу, стенозуючі лігаментози, стилоїдоза (ліктьовий, плечовий), епікондиліт, бурсити ліктьового і колінного суглобів, периартрози (плечо-лопатковий, ліктьовий, колінний), артрози, остеоартрози, остеохондропатії (остеонекрози), остеохондрити тощо. Клінічна картина. Діагностика. Профілактика. Лікування. Питання лікарсько-трудової експертизи і трудової реабілітації

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів –1,0	Напрямок підготовки 22 «Охорона здоров'я»	(нормативна)	
Загальна кількість годин –30	Спеціальність: 228 «Педіатрія	Рік підготовки:	
		5-й	
		Семестр	
		9-й	10-й
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних –20 самостійної роботи студента –10	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>другий (магістерський) рівень</u>	Лекції	
		6 год.	0 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	–
		Лабораторні	
		0 год.	–
		Самостійна робота	
10 год.	–		
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: диференційований залік			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Загальні питання професійної патології	1
	Тема 2. Профпатологія пилової етіології	1
2	Тема 3. Професійні інтоксикації речовинами з переважною дією на систему крові	2
3	Тема 10. Вібраційна хвороба та нейросенсорна приглухуватість. Висотна та кесонна хвороби	2
Разом		6

2.2.2 Семінарські заняття

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Загальні питання професійної патології	1
	Тема 2. Пневмоконіози	2
	Тема 3. Хронічний бронхіт та хронічне обструктивне захворювання легень пилової етіології	2
2	Тема 4. Професійні інтоксикації речовинами з переважною дією на систему крові	3
	Тема 5. Професійні нейротоксикози	1
	Тема 6. Професійні інтоксикації пестицидами	1
3	Тема 7. Вібраційна хвороба та нейросенсорна приглухуватість. Висотна та кесонна хвороби	2
	Підсумковий контроль	2
Разом		14

2.2.5 Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<i>Підготовка до практичних занять –теоретична та опрацювання практичних навичок</i>	1
2	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:	

	<i>Тема 6. Професійні токсичний гепатит та токсична нефропатія</i>	1
	<i>Тема 7. Професійні хвороби органів дихання токсико-хімічної етіології</i>	1
	Тема 8. Професійні алергози	1
	Тема 9. Професійний рак	1
	Тема 11. Професійні хвороби, зумовлені впливом електромагнітного випромінювання та ультразвуку, мікроклімату	1
	Тема 12. Професійні захворювання, пов'язані з перенапруженням окремих органів і систем	1
3	Курація пацієнта з написанням історії хвороби	1
4	Індивідуальна робота	1
5	Підготовка до підсумкового контролю	1
Разом		10

Методи навчання

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є: а) практичні заняття, б) самостійна робота студентів (СРС).

Тематичні плани практичних занять та СРС забезпечують реалізацію у навчальному процесі всіх тем. Теми курсу розкривають проблемні питання відповідних розділів професійних хвороб. У курсі максимально використовуються різноманітні дидактичні засоби – мультимедійні презентації, навчальні фільми, аудіозаписи, демонстрація тематичних хворих.

Практичні заняття за методикою їх організації є клінічним розбором і передбачають:

- обстеження пацієнта з тим чи іншим професійним захворюванням;
- формулювання попереднього діагнозу;
- призначення необхідних додаткових інструментальних та лабораторних методів обстеження;
- проведення диференціальної діагностики;
- обґрунтування кінцевого професійного діагнозу;
- призначення необхідного лікування;
- розв'язання питань експертизи працездатності;
- визначення заходів первинної та вторинної профілактики.

Практичні заняття проходять у профільній клініці та складаються з чотирьох структурних частин: 1) засвоєння теоретичної частини теми, 2) курації тематичного хворого, 3) роботи студентів щодо відпрацювання практичних навичок за допомогою фантомів та роботи з пацієнтом під контролем викладача, 4) розв'язання ситуаційних завдань та тест-контролю засвоєння матеріалу.

Самостійна робота студентів займає у вивченні дисципліни вагоме місце. Окрім традиційної позааудиторної підготовки студентів із опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять, вона включає роботу студентів у відділеннях стаціонару, клінічних лабораторіях та відділеннях функціональної діагностики в позааудиторний час, ефективність якої повинна забезпечуватись викладачами. До самостійної роботи відноситься курація пацієнтів. За період вивчення дисципліни передбачено написання епікризу. Індивідуальна робота може здійснюватися у форматі: доповіді реферату на практичному занятті; доповіді на клінічних конференціях баз кафедри; доповіді історії хвороби на практичному занятті; написання тез, статей тощо.

Методи контролю

Методи контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми курсу за вибором та «Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської Кредитно-Трансферної Системи організації навчального процесу», затвердженої МОЗ України 15.04.2014 р.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретних цілей з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності студентів необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті. Рекомендується

застосовувати наступні засоби діагностики рівня підготовки студентів: комп'ютерне і бланкове тестування, розв'язування ситуаційних задач, вміння постановки діагнозу, оцінка результатів методів дослідження, контроль практичних навичок, відповіді на стандартизовані теоретичні питання.

Рекомендовано проводити практичні заняття з включенням:

1) контролю початкового рівня знань за допомогою тестів, складених у форматі запитання з 5 варіантами відповіді, з яких 1 – правильна;

2) опитування студентів за темою заняття;

3) ведення 1-2 хворих з захворюваннями та станами, що відповідають тематиці заняття, з наступним обговоренням правильності встановлення діагнозу, диференціальної діагностики та лікувальних заходів із застосуванням засад доказової медицини і у відповідності до Національних та Європейських настанов і протоколів;

4) розгляду результатів додаткових методів дослідження (лабораторних та інструментальних), які застосовуються при діагностиці і проведенні диференційного діагнозу, розгляд яких передбачений темою практичного заняття;

5) контролю кінцевого рівня знань за тестовими завданнями, складеними у форматі Крок-2.

Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістових розділів – на практичних підсумкових заняттях. Рекомендується застосовувати такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язання ситуаційних задач, проведення лабораторних досліджень і трактування та оцінка їх результатів, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, контроль засвоєння практичних навичок.

Поточна навчальна діяльність (ПНД) здійснюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми дисципліни та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (традиційної) системи. За

підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за поточну діяльність викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ.

Підсумкове заняття (ПЗ) –проводиться після логічно завершеної частини дисципліни, що складається з сукупності навчальних елементів програми, яка поєднує усі види підготовки (теоретичної, практичної і т. ін.), елементи освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, усіх видів практик, атестації), що реалізуються відповідними формами навчального процесу.

Підсумкове заняття (ПЗ) приймається викладачем академічної групи. Форми проведення ПЗ мають бути стандартизованими і включати контроль усіх видів підготовки (теоретичної, практичної, самостійної і т.ін.), вирішення тестових завдань «Крок-2», передбачених робочою програмою дисципліни. Рекомендовано до застосування такі засоби діагностики рівня підготовки студентів: тестовий контроль, розв'язування ситуаційних задач, контроль практичних навичок, зокрема уміння правильно проводити курацію хворого, призначати та трактувати результати лабораторного та інструментального обстеження, обґрунтовувати діагноз на підставі аналізу санітарно-гігієнічних, клінічних та допоміжних методів обстеження.

При оцінюванні засвоєння тем практичного заняття студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою На початку заняття студенти вирішують тестові завдання «Крок-2» у кількості 30 завдань, потім у ліжка хворого викладач групи приймає практичні навички, які оцінюються «виконав», «не виконав», потім студенти пишуть письмову роботу, в кожному білеті містяться 5 теоретичних питань, в які входять питання винесені для самостійної роботи, після цього проводиться усна співбесіда зі студентом, після чого виставляється традиційна оцінка за ПЗ.

Індивідуальні завдання студента (ІЗС) оцінюються в балах ECTS (не більше 10), які додаються до суми балів, набраних за поточну навчальну діяльність.

Підсумковий бал за поточну навчальну діяльність (ПНД) та підсумкові заняття (ПЗ) визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу.

Підсумкове заняття у вигляді диференційованого заліку. Диференційований залік (далі –ДЗ) проводиться викладачем групи, або іншим викладачем кафедри на останньому практичному занятті.

Кафедра визначає методикку проведення диференційованого заліку, що відображена у програмі навчальної дисципліни та силабусі.

ДЗ передбачає наступні контрольні елементи:

1) Вирішення пакету тестових завдань, що охоплює програму з дисципліни (для дисциплін, які входять до складу ІПІ «Крок»), включає тестові завдання з бази тестових завдань ІПІ «Крок» за попередні 5 років. Критерій оцінювання –**90%** вірно вирішених завдань. Тестові завдання, що виносяться на семестровий контроль (СК) розглядаються в повному обсязі на практичних заняттях з роз'ясненням їх навчальної сутності;

2) «Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті», проводиться згідно таблиці 2;

3) Завдання з практичної та професійної підготовки, що відображають уміння та навички під час курації тематичних хворих, оцінювання результатів лабораторних та інструментальних методів досліджень з метою діагностики та вибору лікувальної тактики, що визначені у межах програм навчальних дисциплін ;

4) Завдання з діагностики та надання допомоги при невідкладних станах у межах програми навчальної дисципліни;

5) Виконання медичних маніпуляцій у межах програми навчальної дисципліни, тощо.

Для підготовки та проведення ДЗ кафедра розміщує на інформаційному стенді та сторінці кафедри сайту університету такі матеріали:

- 1) тестові завдання з бази тестових завдань ІТІ «Крок» Центру тестування при МОЗ України за попередні 5 років;
- 2) перелік теоретичних питань (у т.ч. питання із самостійної роботи);
- 3) перелік практичних навичок;
- 4) перелік облікових медичних документів;
- 5) критерії оцінки знань і умінь здобувачів освіти;
- 6) графік відпрацювання здобувачами освіти занять впродовж семестру;
- 7) графік консультацій з дисципліни впродовж семестру.

Рекомендації щодо проведення підсумкового заняття:

1. Вирішення пакету тестових завдань за змістом навчального матеріалу, який включає наступне:

- базові тестові завдання з дисципліни, які охоплюють зміст навчального матеріалу підсумкового заняття відповідно до РНПД у кількості **30 тестів**, що відповідають ЛШ «Крок-2» - відкрита база тестових завдань ЛШ «Крок-2». Критерій оцінювання – **90,5%** вірно вирішених завдань; «склав» або «не склав»);

2. Оцінювання освоєння практичних навичок (критерії оцінювання – «виконав» або «не виконав»).

3. Під час оцінювання знань студента з теоретичних питань, а також питання для самостійної роботи, що входять до даного підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється традиційна оцінка, яка конвертується у багатобальну шкалу разом з оцінками за ПНД (таблиця 1).

4. Завдання з практичної та професійної підготовки, що відображають уміння та навички під час курації тематичних хворих, оцінювання результатів лабораторних та інструментальних методів досліджень та вибору лікувальної тактики, які визначені в переліках навчальних програм дисциплін (РНПД) та ОКХ спеціальностей.

5. Завдання з діагностики та надання допомоги при невідкладних станах (у межах РНПД та ОКХ спеціальності).

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД) **Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність у багатобальну шкалу**

Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність (ПНД) у багатобальну шкалу проводиться відповідно до таблиці 1

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються ДЗ або іспитом)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3,91–3,94	94
4,95–4,99	119	3,87–3,90	93
4,91–4,94	118	3,83–3,86	92
4,87–4,90	117	3,79–3,82	91
4,83–4,86	116	3,74–3,78	90
4,79–4,82	115	3,70–3,73	89
4,75–4,78	114	3,66–3,69	88
4,70–4,74	113	3,62–3,65	87
4,66–4,69	112	3,58–3,61	86
4,62–4,65	111	3,54–3,57	85
4,58–4,61	110	3,49–3,53	84
4,54–4,57	109	3,45–3,48	83
4,50–4,53	108	3,41–3,44	82

4,45–4,49	107	3,37–3,40	81
4,41–4,44	106	3,33–3,36	80
4,37–4,40	105	3,29–3,32	79
4,33–4,36	104	3,25–3,28	78
4,29–4,32	103	3,21–3,24	77
4,25–4,28	102	3,18–3,2	76
4,2–4,24	101	3,15–3,17	75
4,16–4,19	100	3,13–3,14	74
4,12–4,15	99	3,1–3,12	73
4,08–4,11	98	3,07–3,09	72
4,04–4,07	97	3,04–3,06	71
3,99–4,03	96	3,0–3,03	70
3,95–3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення та оцінювання диференційованого заліку або іспиту (табл. 3, 4 або 5 з «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...»).

Перерахунок середньої оцінки за **ПНД** та **ПЗ** для дисципліни, які завершуються дифзаліком проводиться відповідно до таблиці 1. Мінімальна кількість балів, яку має набрати студент для допуску до дифзаліку – 70 балів, мінімальна позитивна оцінка на дифзаліку і відповідно 50 балів.

Дифзалік з дисципліни або її частини – це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс (семестр):

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у

вирішенні практичних завдань

Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми дисципліни та завдання з діагностики та надання допомоги при невідкладних станах (у межах РНПД та ОКХ спеціальності) проводиться за таблицею 2.

Вирішення пакету тестових завдань рекомендується проводити на останньому або передостанньому занятті в семестрі, який включає базові (якірні) тестові завдання ЛП у кількості не менше **30 тестів**. Критерій оцінювання –100% вірно вирішених завдань, «склав – не склав». Завдання з практичної та професійної підготовки, що відображають уміння та навички під час курації тематичних хворих, оцінювання результатів лабораторних та інструментальних методів досліджень та вибору лікувальної тактики, які визначені в переліках робочих навчальних програм дисциплін (РНПД) та ОКХ спеціальностей. та виконання медичних маніпуляцій за Списком 5 Галузевих стандартів оцінюється за критерієм «виконав», «не виконав».

Оцінювання індивідуальних завдань студента

Індивідуальні завдання здобувача освіти – з дисципліни (далі – ІЗЗ) сприяють більш поглибленому вивченню здобувачем освіти теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Види індивідуальних завдань з певної навчальної дисципліни визначаються навчальною програмою з дисципліни. Терміни отримання, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються графіком, що розробляється та затверджуються на засіданні кафедри на кожний семестр. ІЗЗ виконується здобувачем освіти самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Допускаються випадки виконання ІЗЗ комплексної тематики кількома студентами.

ІЗЗ оцінюються в балах (не більше 10), що додаються до балів, набраних за ЗНД по закінченню вивчення дисципліни або її частини, при проведенні «заліку», «диференційованого заліку» або «іспиту».

Загальна сума балів за ЗНД та ІЗЗ не може перевищувати 120 балів. Для дисциплін, формою контролю яких є «залік», сума балів за ЗНД та ІЗЗ не може перевищувати 200 балів.

Оцінювання самостійної роботи студентів

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Таблиця 2

Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок, якщо вони представлені в одному білеті

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінка з дисципліни

Оцінювання дисципліни (далі –ОД) — це підсумковий контроль, що проводиться після засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з дисципліни на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях, виконання індивідуальних завдань

та самостійної роботи. Оцінювання дисципліни проводиться по закінченні вивчення дисципліни у формі «заліку», «диференційного заліку», «екзамену».

Для дисциплін, вивчення яких закінчується у поточному семестрі, а формою контролю є «диференційований залік» передбачається що, допуск до ДЗ розраховується у балах ЗНД від 70 до 120 балів. Безпосередньо ДЗ оцінюється від 50 до 80 балів. Оцінка з дисципліни є сума балів за ЗНД, ІЗЗ та ДЗ і складає від 120 до 200 балів.

Технологія оцінювання дисципліни (табл. 6 з «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...»).

Технологія оцінювання дисципліни

Для дисциплін, вивчення яких закінчується у поточному семестрі, а формою контролю є «диференційований залік» передбачається що, допуск до ДЗ розраховується у балах ЗНД від 70 до 120 балів. Безпосередньо ДЗ оцінюється від 50 до 80 балів. Оцінка з дисципліни є сума балів за ЗНД, ІЗЗ та ДЗ і складає від 120 до 200 балів.

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Здобувачам освіти, які виконали вимоги програм навчальних дисциплін та були допущені до складання підсумкового контролю («диференційованого

заліку» або «іспиту»), але не склали його або не з'явилися виставляється оцінка **Fx**.

Здобувачам освіти, які були не допущені до складання «диференційованого заліку» або «іспиту», у зв'язку з недостатньою кількістю балів за ЗНД кафедра виставляє у відомість відмітку «не допущено» (оцінка **F**).

Здобувачу освіти, який допущений до складання диференційованого заліку або іспиту, але не з'явився на його складання, кафедра виставляє у відомість відмітку «не з'явився» (оцінка **Fx**). Декан розглядає причину пропуску диференційованого заліку або іспиту: «поважна» або «неповажна». У разі якщо неявка була «неповажною» декан виставляє відмітку «незадовільно».

Після проведення семестрового контролю для дисциплін, або їх частин, що закінчуються формою контролю «залік», «диференційований залік» та «іспит», відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу освіти відповідну оцінку за таблицею 3 «Шкала оцінювання у ХНМУ», що додається (додаток 3) у індивідуальний навчальний план здобувача освіти та заповнює відомості успішності з дисципліни.

3.2 Питання до заліку та іспиту

1. Профпатологія як клінічна дисципліна. Класифікація професійних захворювань.
2. Історичні відомості щодо розвитку професійної патології.
3. Організація профпатологічної служби і структура професійної захворюваності в Україні.
4. Лікарська етика і питання медичної деонтології у професійній

патології

5. Особливості клінічного обстеження і діагностики професійних захворювань.

6. Принципи профілактики професійних отруень і захворювань. Організація та проведення попередніх і періодичних медичних оглядів працюючих.

7. Пневмокониози: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика. Лікування.

8. Основні питання профілактики пневмоконіозів. Експертиза працездатності.

9. Силікоз. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності.

10. Коніотуберкульоз. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

11. Силікатози (азбестоз, цементний пневмокониоз). Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності.

12. Карбокониози (антракоз, графітоз). Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності.

13. Металокониози (сидероз, алюмініоз). Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності.

14. Пневмокониоз електрозварювальників. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

15. Гіперчутливі пневмоніти. Особливості клінічного перебігу. Діагностика.

16. Бериліоз. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

17. Бісиноз. Особливості клінічної картини. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності.

18. Хронічне обструктивне захворювання легень пилової етіології. Причини. Патогенез. Класифікація. Клініка. Диференціальна діагностика.

Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

19. Класифікація професійних захворювань системи крові.

20. Інтоксикація бензолом. Класифікація. Механізм дії. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

21. Інтоксикація аміно- і нітроз'єднаннями. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.

22. Отруєння карбону (II) оксидом. Механізм дії. Класифікація. Клінічна картина. Діагностика. Профілактика. Експертиза працездатності.

23. Інтоксикація арсином. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.

24. Сатурнізм. Патогенез гематологічних порушень.

25. Інтоксикація свинцем. Особливості клінічної картини. Форми захворювання.

26. Основні діагностичні критерії сидероахрестичної анемії при свинцевій інтоксикації

27. Методи лікування свинцевої інтоксикації. Профілактичні засоби. Експертиза працездатності.

28. Сучасні уявлення про механізм дії токсико-хімічних агентів на розвиток патології бронхолегеневої системи.

29. Гострі ураження органів дихання токсико-хімічної етіології. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, експертиза працездатності, профілактика.

30. Гострий токсичний набряк легень. Патогенез. Клініка, періоди. Ускладнення. Лікування.

31. Хронічні ураження легень токсико-хімічної етіології. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

32. Характеристика гепатотропних речовин.

33. Патогенетичні особливості токсичного гепатиту.

34. Токсичний гепатит. Клінічні форми в залежності від виду хімічного чинника.

35. Лікування токсичного гепатиту. Методи профілактики. Експертиза працездатності.
36. Характеристика хімічних речовин, що мають нефротоксичну дію. Основні галузі виробництва підвищеного ризику впливу цих речовин.
37. Захворювання нирок і сечовидільних шляхів професійного генезу.
38. Токсична нефропатія. Патогенез. Особливості клініки. Профілактика. Лікування. Експертиза працездатності.
39. Отруєння хлорорганічними з'єднаннями. Патогенез. Клінічна картина. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.
40. Отруєння фосфорорганічними з'єднаннями. Патогенез. Клініка. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.
41. Отруєння ртутьорганічними з'єднаннями. Патогенез. Клініка. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.
42. Отруєння з'єднаннями, що містять арсен. Патогенез. Клініка. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.
43. Отруєння похідними карбамінової кислоти. Патогенез. Клініка. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.
44. Отруєння мінеральними добривами. Класифікація. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Експертиза працездатності. Профілактика.
45. Характеристика речовин нейротропної дії.
46. Отруєння ртуттю. Патогенез. Класифікація, клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
47. Отруєння марганцем. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
48. Отруєння тетраетилсвинцем. Механізм дії. Класифікація. Клініка. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
49. Інтоксикація сірковуглецем. Патогенез. Клініка. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
50. Основні принципи невідкладної допомоги та антидотна терапія при гострих професійних отруєннях.

51. Професійна бронхіальна астма. Характеристика алергенів, які спричиняють професійну бронхіальну астму.

52. Класифікація професійної бронхіальної астми. Патогенез.

53. Клінічні прояви професійної бронхіальної астми. Особливості діагностики. Профілактика. Експертиза працездатності.

54. Екзогенний алергічний альвеоліт. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Профілактика. Питання медико-соціальної експертизи і трудової реабілітації.

55. Характеристика професійних факторів, які викликають злякисні новоутворення –хімічні фактори, фізичні та біологічні.

56. Виробничі процеси, пов'язані з небезпекою розвитку злякисних новоутворень.

57. Основні клінічні варіанти професійних онкологічних захворювань.

58. Особливості діагностики новоутворень професійної етіології.

59. Принципи профілактики та сучасні аспекти лікування професійних новоутворень.

60. Медико-соціальна експертиза при професійних онкологічних захворюваннях.

61. Медико-соціальна реабілітація хворих з професійною онкологічною патологією.

62. Вібраційна хвороба внаслідок дії локальної вібрації. Патогенез, класифікація, особливості клініки, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, експертиза працездатності, профілактика.

63. Вібраційна хвороба внаслідок дії загальної вібрації. Патогенез, класифікація, особливості клініки, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, експертиза працездатності, профілактика.

64. Методи лабораторної та інструментальної діагностики вібраційної патології.

65. Нейросенсорна приглухуватість. Патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування, експертиза працездатності, профілактика.

66. Кесонна хвороба. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

67. Висотна хвороба. Механізм дії зниження парціального тиску кисню у повітрі, що вдихається. Клініка. Лікування. Профілактика.

68. Вплив електромагнітних хвиль радіочастот на організм людини. Механізм дії. Основні клінічні синдроми. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

69. Вплив лазерного випромінювання на організм людини. Механізм дії. Клінічна картина. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

70. Професійні захворювання, спричинені впливом ультразвуку.

71. Перегрівання в умовах виробничого середовища. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

72. Переохолодження в умовах виробничого середовища. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

73. Визначити основні професії, які належать до групи ризику щодо розвитку професійних захворювань опорно-рухового апарату.

74. Основні клінічні форми професійних дискінезій. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

75. Диференційна діагностика професійних захворювань опорно-рухового апарату.

76. Хронічні міофібрози. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

77. Бурсит. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

78. Періартрит плечового суглоба. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

79. Моно- та поліневропатії верхніх і нижніх кінцівок. Вегетативно-

сенсорні радикулопатії та радикуломієлопатії. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

3.4 Індивідуальні завдання

1. Проаналізувати дані санітарно-гігієнічної характеристики умов праці та професійного анамнезу хворого для визначення можливості розвитку професійного захворювання.

2. Проводити клінічне обстеження хворого з метою виявлення в нього ознак можливого професійного захворювання.

3. Проаналізувати механізм дії несприятливих факторів виробничого середовища, що викликали розвиток професійного захворювання.

4. Визначити у хворого наявність можливих супутніх непрофесійних хвороб.

5. Провести диференційну діагностику між передбачуваним професійним та непрофесійними захворюваннями.

6. Визначити конкретні особливості перебігу даного професійного захворювання.

7. Призначити лікування, скласти план індивідуальних профілактичних та реабілітаційних заходів.

8. Вирішити питання щодо працездатності та працевлаштування хворого на основі особливостей клінічної картини, професії хворого та умов праці.

9. Розроблювати плани попередніх і періодичних медичних оглядів працюючих.

10. Проводити аналіз результатів періодичного медичного огляду і на його підставі планувати профілактичні заходи щодо покращення умов праці та зниження загальної і професійної захворюваності.

11. Скласти план санітарно-освітньої роботи на підприємстві.

12. Проводити клінічне обстеження хворого з метою виявлення у нього ознак можливого професійного захворювання, викликаного впливом

промислових аерозолів, застосовуючи при цьому результати лабораторних та інструментальних досліджень.

13. Оцінити рентгенологічну картину, визначити характерні ознаки пневмоконіозу.

14. Проаналізувати особливості даних спірографії.

15. Призначати лікування, скласти план індивідуальних профілактичних та реабілітаційних заходів при професійних захворюваннях, викликаних впливом промислових аерозолів

16. Вирішувати питання про працездатність і раціональне працевлаштування при професійних захворюваннях, викликаних впливом промислових аерозолів на основі клінічної картини захворювання, ступеня функціональних розладів, професії хворого, умов праці.

17. Скласти план диспансерного спостереження за хворим з професійним захворюванням, викликаним впливом промислових аерозолів.

18. Проводити клінічне обстеження хворого з метою виявлення у нього ознак можливого професійного захворювання, викликаного впливом хімічних факторів, застосовуючи при цьому результати лабораторних та інструментальних досліджень.

19. Оцінювати вміст токсичних речовин у біологічних середовищах: ртуті, свинцю у сечі, карбокси- та метгемоглобіну у крові.

20. Призначати лікування, скласти план індивідуальних профілактичних та реабілітаційних заходів при професійних захворюваннях, викликаних впливом хімічних факторів.

21. Володіти методами антидотної терапії при професійних отруєннях.

22. Вирішувати питання про працездатність і раціональне працевлаштування при професійних захворюваннях, викликаних впливом хімічних факторів на основі клінічної картини захворювання, ступеня функціональних розладів, професії хворого, умов праці.

23. Скласти план диспансерного спостереження за хворим з професійним захворюванням, викликаним впливом хімічних факторів.

24. Проаналізувати механізм дії несприятливих факторів виробничого середовища, які могли бути чинниками розвитку професійного захворювання.

25. Проводити клінічне обстеження хворого з метою виявлення у нього ознак можливого токсичного ураження органів дихання, гепатобіліарної, сечовидільної, нервової систем професійного генезу.

26. Вміти інтерпретувати результати клінічних, біохімічних та інструментальних методів дослідження.

27. Оцінювати вміст токсичних речовин у біологічних середовищах.

28. Визначити ступінь та стійкість порушень органів дихання, гепатобіліарної, сечовидільної, нервової систем з метою обґрунтування діагнозу.

29. Вирішувати питання лікування, працездатності і раціонального працевлаштування на основі клінічної картини захворювання, ступеня функціональних розладів органів та систем.

30. Проводити клінічне обстеження хворого з метою виявлення у нього ознак можливого професійного захворювання, викликаного впливом хімічних речовин з переважним ураженням нервової системи, застосовуючи при цьому результати лабораторних та інструментальних досліджень.

31. Тракувати результати лабораторних та інструментальних методів дослідження при інтоксикаціях з переважним ураженням нервової системи.

32. Володіти методами антидотної терапії при інтоксикаціях з переважним ураженням нервової системи.

33. Проводити клінічне обстеження хворого з метою виявлення у нього ознак можливого професійного алергічного захворювання, застосовуючи при цьому результати лабораторних та інструментальних, алергологічних досліджень.

34. Тракувати результати алергологічних проб.

35. Уміти застосовувати сучасні принципи лікування алергічного стану професійного генезу.

36. Проаналізувати механізм можливої дії несприятливих факторів

виробничого середовища, що викликали розвиток онкологічної патології професійного характеру.

37. Проводити клінічне обстеження хворого з метою виявлення у нього ознак можливого онкологічного захворювання професійного генезу, застосовуючи при цьому результати лабораторних та інструментальних досліджень.

38. Складати план медико-соціальних та реабілітаційних заходів щодо хворих з онкологічними хворобами професійної етіології.

39. Проаналізувати дані санітарно-гігієнічної характеристики умов праці та професійний анамнез хворого для визначення основних фізичних несприятливих чинників розвитку вібраційної хвороби.

40. Визначити особливості перебігу вібраційної хвороби в залежності від виду вібрації.

41. Проводити клінічне обстеження хворого з метою виявлення у нього ознак можливого професійного захворювання, викликаного дією фізичних факторів, застосовуючи при цьому результати лабораторних та інструментальних досліджень.

42. Проаналізувати результати інструментальних методів дослідження: палестезіометрії, капіляроскопії, аудіометрії.

43. Призначати лікування, складати план індивідуальних профілактичних та реабілітаційних заходів при професійних захворюваннях, викликаних дією фізичних факторів.

44. Вирішувати питання про працездатність і раціональне працевлаштування при професійних захворюваннях, викликаних дією фізичних факторів на основі клінічної картини захворювання, ступеня функціональних розладів, професії хворого, умов праці.

45. Складати план диспансерного спостереження за хворим з професійним захворюванням, викликаним дією фізичних факторів.

46. Визначити основні шкідливі фактори виробничого середовища, що викликають захворювання, пов'язані з фізичним навантаженням та

перенапруження окремих органів і систем.

47. Проводити клінічне обстеження хворого з метою виявлення у нього ознак можливого професійного захворювання, викликаного впливом фізичного навантаження та перенапруження окремих органів і систем, застосовуючи при цьому результати лабораторних та інструментальних досліджень.

48. Оцінювати результати лабораторних та інструментальних досліджень щодо діагностики цих захворювань.

49. Здійснювати диференційну діагностику між передбачуваним професійним та непрофесійними захворюваннями.

50. Призначати лікування, скласти план індивідуальних профілактичних та реабілітаційних заходів при професійних захворюваннях, викликаних впливом фізичного навантаження та перенапруження окремих органів і систем.

51. Вирішувати питання про працездатність і раціональне працевлаштування при професійних захворюваннях, викликаних впливом фізичного навантаження та перенапруження окремих органів і систем на основі клінічної картини захворювання, ступеня функціональних розладів, професії хворого, умов праці.

52. Скласти план диспансерного спостереження за хворим з професійним захворюванням, викликаним впливом фізичного навантаження та перенапруження окремих органів і систем.

3.5 Правила оскарження оцінки

Розгляд апеляції результатів підсумкового контролю знань здобувачів освіти є складовою організаційного забезпечення освітнього процесу проводиться з метою визначення об'єктивності виставленої оцінки. Головне завдання апеляційної процедури — подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань здобувачів освіти, уникнення непорозумінь та спірних ситуацій, створення сприятливих умов для розвитку та реального

забезпечення законних прав і інтересів осіб які навчаються. Процедури апеляції та оскарження оцінки проводяться згідно Наказу ХНМУ від 30.09.2020 № 252 «Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти харківського національного медичного університету».

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги дисципліни. Навчальна дисципліна є нормативною для студентів. Студент зобов'язаний в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навиками і компетентностями з дисципліни. При цьому обов'язково враховується присутність та активність студента під час практичних занять та лекцій.

Відвідування занять та поведінка. Студентам важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм. Для високої ефективності навчального процесу студент зобов'язаний виконувати наступні правила:

- відвідувати практичні заняття відповідно до розкладу;
- обов'язково в медичному халаті та перезувному взутті, з ідентифікатором, що підтверджує особу;
- із собою повинні бути маска, рукавички, стетоскоп та тонометр;
- не запізнюватися на заняття;
- дотримуватись правил внутрішнього розпорядку університету;
- не розмовляти під час занять;
- відключати мобільний телефон;
- не пропускати заняття без поважних причин; - своєчасно і старанно виконувати поставлені завдання;
- не списувати і не користуватися плагіатом;

- бути ввічливим і доброзичливим до одногрупників і викладачів;
- бути пунктуальним і обов'язковим.

Використання електронних гаджетів. Використовувати комп'ютерне обладнання та електронні гаджети згідно до нормативних документів під час очного та дистанційного навчання.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здійснюється згідно до документу Державного стандарту щодо осіб з особливими освітніми потребами.

5 АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

В університеті запроваджено систему академічної доброчесності, що закріплює норми, правила та принципи щодо дотримання академічної доброчесності та етики академічних відносин як невід'ємної складової у забезпеченні якості вищої освіти та наукової діяльності у Харківському національному медичному університеті для створення позитивного морального клімату в колективі та забезпечення якості вищої освіти в Університеті, а також регламентує організацію та заходи щодо попередження, виявлення та відповідальності за їх порушення, зумовлює організацію роботи Комісії з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами, а також Групи сприяння академічній доброчесності як складової якості освіти.

На офіційному сайті ХНМУ, у розділі «Академічна доброчесність» розташована інформаційна база - сукупність нормативних документів та упорядкованої інформації, що використовується під час функціонування системи забезпечення академічної доброчесності в університеті. За допомогою інформаційних матеріалів бази здійснюється популяризація принципів забезпечення академічної свободи і сприятливого морально-психологічного клімату в колективі та підвищення авторитету ХНМУ.

Здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої відповідальності: зниження результатів оцінювання контрольної роботи, іспиту, заліку тощо; повторне проходження оцінювання (контрольних робіт,

іспитів, заліків тощо); призначення додаткових контрольних заходів; обмеження участі порушника в наукових дослідженнях, виключення з окремих наукових проєктів; позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо; виключення зі складу Студентської ради Університету; виключення зі складу Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених; усунення з посади старости, з команди учасників олімпіади, не включення в таку команду протягом навчального року; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; повторне виконання наукової та/або кваліфікаційної роботи; повідомлення суб'єкта, який здійснює фінансування навчання здобувача, батьків здобувача про вчинене порушення; заборона представництва Університету в будь-яких заходах на певний період; оголошення догани із занесенням до особової справи порушника; відрахування з Університету.

Наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники Університету можуть бути притягнені до такої відповідальності: виключення зі складу колегіальних органів Університету; позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання фінансування для проведення наукових досліджень та реалізації освітніх проєктів, стипендій, грантів; позбавлення почесних звань, нагород, стипендій тощо, присуджених Університетом; проведення додаткової перевірки на наявність ознак академічного плагіату всіх робіт, автором яких є порушник; заборона представництва Університету в будь-яких заходах на певний період; оголошення догани із занесенням до особової справи порушника; звільнення.

Джерела інформації з питань академічної доброчесності

На офіційному сайті ХНМУ, у розділі «Академічна доброчесність» розташована інформаційна база - сукупність нормативних документів та упорядкованої інформації, що використовується під час функціонування системи забезпечення академічної доброчесності.

На платформі Moodle, в системі дистанційного навчання ХНМУ розташовано 3 курси з академічної доброчесності.

Під час «Інфотижня першокурсника» у вересні 2020 року Директор наукової бібліотеки ХНМУ та декани ознайомили здобувачів вищої освіти з системою академічної доброчесності ХНМУ і протягом осіннього семестру 2020-2021 н.р. всі студенти, що поступили до ХНМУ, пройшли дистанційний курс «Академічна доброчесність», після засвоєння якого склали контроль засвоєння матеріалу та отримали відповідний сертифікат.

Проходження дистанційних курсів з академічної доброчесності у весняному семестрі 2020-2021 н.р. планується для всіх здобувачів вищої освіти старших курсів ХНМУ.

Необхідність дотримання кодексу академічної доброчесності прописано у договорі кожного здобувача вищої освіти ХНМУ та у додатковій угоді до трудового договору кожного науково-педагогічного працівника ХНМУ.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Професійні хвороби / В. А. Капустник, І. Ф. Костюк, Г. О. Бондаренко та ін. ; за ред. проф. В. А. Капустника, проф. І. Ф. Костюк. – 5-е вид., переробл. і допов. –К. : ВСВ «Медицина», 2017. –536 с.
2. Професійні хвороби / В. А. Капустник, І. Ф. Костюк, Г. О. Бондаренко та ін. ; за ред. проф. В. А. Капустника, проф. І. Ф. Костюк. – 4-е вид., переробл. і допов. –К. : ВСВ «Медицина», 2015. –536 с
3. Професійні хвороби / В.С. Ткачишин. –К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2011. –895 с.
4. Профессиональные болезни / В. А. Капустник, И. Ф. Костюк, Г. А. Бондаренко и др. ; под ред. проф. В. А. Капустника, проф. И. Ф. Костюк. –К. : ВСИ «Медицина», 2012. –504 с.

Допоміжна

5. Профессиональная патология: национальное руководство / под ред. Н. Ф. Измерова. - М.: ГЭОТАР-Медиа, 2011. - 784 с.
6. Current occupational and environmental medicine / J. LaDou, R. Harrison. –McGraw-Hill Medical, 2014. –864 p.
7. A practical approach to occupational and environmental medicine / R. J. McCunney, P. P. Rountree, C. S. Barbanel [et al.] –3rd edition. –Lippincott Williams & Wilkins, 2003. –912 p.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Сторінка дисципліни на платформі MOODLE — <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3154>
2. Міністерство охорони здоров'я України — <http://www.moz.gov.ua>.
3. Всесвітня організація охорони здоров'я — <http://www.euro.who.int>.
4. Світова федерація українських лікарських асоціацій — <http://sfult.org>.
5. Репозитарій ХНМУ (<http://repo.knmu.edu.ua/>) та бібліотека ХНМУ (<http://libr.knmu.edu.ua/>).

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка
Л.Т.Малої

Навчальний рік 2025 - 2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Клінічна імунологія та алергологія»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний освітній компотнент

Форма здобуття освіти _____ очна _____
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань _____ 22 Охорона здоров'я _____
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність _____ 228 Педіатрія _____
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) педіатрія

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) _____ ОПП _____

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс _____ 5 _____

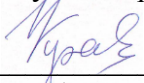
Силабус освітнього компоненту
затверджений на засіданні кафедри
внутрішньої медицини №2, клінічної
імунології та алергології імені академіка
Л.Т.Малої

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем професійної підготовки
терапевтичного профілю

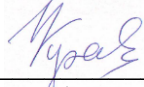
Протокол від
27 серпня 2021 р. № 28

Протокол від
31 серпня 2021 р. № 1

Завідувач кафедри

_____ професор Кравчун П.Г.
(підпис) прізвище та ініціали)

Голова

_____ професор Кравчун П.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Харків – 2021 р.

Розробник силабусу

Бабаджан Володимир Данилович, професор кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої Харківського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

Кравчун Павло Григорович, завідувач кафедри внутрішньої медицини № 2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої, Харківського національного медичного університету, доктор медичних наук

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше. Теоретичні та практичні аспекти розвитку алергічних захворювань, молекулярна алергологія.

Контактний телефон +380972600080

Корпоративна пошта викладача pg.kravchun@knu.edu.ua

Консультації очні проводяться щоденно з 15⁰⁰ – 17⁰⁰, по суботах за графіком кафедри та за вимогою здобувачів освіти а базі кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої; онлайн консультації проводяться за домовленістю з викладачем в системі Moodle або Zoom.

Локація: кафедра внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої

Бабаджан Володимир Данилович, професор кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої Харківського національного медичного університету, доктор медичних наук

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше. Патомеханізми алергії, пов'язаної з IgE, молекулярна алергологія, основні особливості антигенів та імунне розпізнавання антигенів, механізми розвитку, діагностики та лікування анафілактичного шоку, кропив'янки, гострого ангіоневротичного набряку, алергічної бронхіальної астми, медикаментозної та харчової алергії; розробка нових методів діагностики алергії (ImmunoCAP, ISAC, ALEX) та терапії.

Контактний телефон +380675732338

Корпоративна пошта викладача vd.babadzhan@knmu.edu.ua

Консультації очні проводяться щоденно з 15⁰⁰ – 17⁰⁰, по суботах за графіком кафедри та за вимогою здобувачів освіти а базі кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої; онлайн консультації проводяться за домовленістю з викладачем в системі Moodle або Zoom.

Локація: кафедра внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої

Крапівко Світлана Олександрівна, доцент кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої Харківського національного медичного університету, кандидат медичних наук.

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше. Алерген-специфічна діагностика та алергенспецифічна імуноterapia IgE-залежної алергії. Впровадження нових методів діагностики та лікування хворих на анафілактичний шок, алергічну бронхіальну астму, поліноз, цілорічний алергічний риніт, кропив'янку, гострий ангіоневротичний набряк, медикаментозну та харчову алергію.

Контактний телефон +380933083284

Корпоративна пошта викладача so.krapivko@knmu.edu.ua

Консультації очні проводяться щоденно з 15⁰⁰ – 17⁰⁰, по суботах за графіком кафедри та за вимогою здобувачів освіти а базі кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої; онлайн консультації проводяться за домовленістю з викладачем в системі Moodle або Zoom.

Локація: кафедра внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої. Час проведення занять: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця (8⁰⁰-12¹⁵/12²⁵-15⁵⁵ у відповідності до розкладу).

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Клінічна імунологія та алергологія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «228 Педіатрія»

Опис навчальної дисципліни (анотація) Дисципліна “Клінічна імунологія та алергологія” включає до себе формування у магістра уявлення про структуру, закони та механізми функціонування імунної системи, знання етіології, патогенезу, клінічної картини, сучасних методів діагностики та лікування типових імунопатологічних процесів (первинних і вторинних імунодефіцитів, аутоімунних хвороб, імунодіagnostика та імунотерапія пухлин, відторгнення трансплантату) та алергічних захворювань, основи молекулярної алергології, вміння діагностувати основні клініко-лабораторні синдроми імунопатологічних, алергологічних процесів, визначати тактику імунотерапії, знати клінічні та лабораторні критерії ефективності лікування. Вивчення дисципліни дозволить лікарю оцінити результати імунограми, зміни у кількісному складі імунних клітин, результати імуно-ферментних досліджень концентрації специфічних імуноглобулінів в сироватці крові, для ранньої діагностики та призначення кваліфікованого лікування первинних та вторинних імунодефіцитів, дисфункції імунної системи, результатів дослідження онкомаркерів для ранньої діагностики онкологічних захворювань та корекції лікування, маркерів аутоімунних захворювань, правил призначення моноклональних антитіл для їх лікування, імунологічних критеріїв відповідності пари донор-реципієнт для проведення успішної трансплантації органів, контролю відторгнення трансплантату, відповідного лікування, використовувати методи встановлення причинного алергену на засадах молекулярної алергології, засоби алерген-специфічної імунотерапії з використанням сучасних високоефективних алерген-компонентів, що значно знизить ризик розвитку захворювання (поліноз, цілорічний алергічний риніт, алергічна бронхіальна астма, харчова алергія, анафілаксія), встановлювати діагноз інших алергічних захворювань та призначати протиалергійне лікування, діагностувати анафілаксію та надавати невідкладну допомогу при її виникненні, діагностувати наявність сенсibiliзації до ліків з метою запобігання виникненню медикаментозної алергії та надасть знання методів лікування медикаментозної алергії. Вивчення дисципліни потрібно лікарям-педіатрам, сімейним лікарям, дитячим оториноларингологам, пульмонологам, хірургам та інш. Курс “Клінічна імунологія та алергологія” призначений для навчання здобувачів освіти 5 року другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Сторінка в Moodle <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=1690>

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Клінічна імунологія та алергологія» є збереження здоров'я населення шляхом вивчення імунної системи організму, її функціонування у нормі та при патології, методів діагностики та лікування порушень функціонування імунної системи, імунодефіцитів, імунологічних аспектів аутоімунних хвороб, трансплантології, безпліддя, імунодіagnostика пухлин, застосування моноклональних антитіл, сучасні методи діагностики та лікування алергічних хвороб, включаючи анафілаксію та медикаментозну алергію.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити: патологічна морфологія, фізіологія та патофізіологія, мікробіологія, вірусологія та імунологія.

Постреквізити: сприяє вивченню здобувачами освіти клінічних дисциплін «Хірургія з дитячою хірургією» – зокрема гнійного запалення, сепсису, «Педіатрія з дитячими інфекційними хворобами» – зокрема запальні процеси різної локалізації, ревматичні та аутоімунні захворювання, «Онкологія» – зокрема імунодіagnostика гемобластозів, пухлин та лікування з використанням МкАТ, «Офтальмологія з особливостями дитячого віку» – зокрема увеїти, внутрішні хвороби, «Акушерство і

гінекологія з гінекологією дитячого віку» – зокрема діагностика та лікування невиношування вагітності, безпліддя, запальних процесів, пухлин, «Дерматологія, венерологія з особливостями дитячого віку» – зокрема діагностика та лікування алергодерматозів, «Оториноларингологія з особливостями дитячого віку» – зокрема діагностика та лікування хронічного тонзиліту, ангіні, «Екстрена та невідкладна медична допомога» – зокрема діагностика та лікування анафілактичного шоку.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Клінічна імунологія та алергологія» є здобуття та поглиблення знань, вмінь, навичок та інших компетентностей з клінічної імунології та алергології, необхідних у професійній діяльності лікаря, які встановлені на основі освітньо-професійної програми.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Клінічна імунологія та алергологія» є набуття студентами компетентностей згідно до загальних і фахових компетентностей освітньо-професійної програми підготовки на другому (магістерському) рівні вищої освіти у галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 228 Педіатрія кваліфікації магістр педіатрії: 1) вміння визначати характер і принципи лікування імунологічних порушень (первинних і вторинних імунодефіцитів, автоімунних хвороб, імунодіагностика та імунотерапія пухлин, відторгнення трансплантату) та алергологічних захворювань, формувати диспансерні групи, групи ризику, проводити імунопрофілактику; 2) вміння виявляти клінічні, гематологічні і імунологічні ознаки імунних порушень у хворих з гострою, рецидивуючою та хронічною патологією, встановити попередній клінічний діагноз; 3) вміння класифікувати симптоми та синдроми імунологічних порушень; 4) вміння проводити диференційну діагностику спадкових та набутих імунних порушень при різній патології на підставі імунологічного анамнезу, аналізу генеалогічного дерева, даних клінічного та лабораторного обстеження хворого; 5) вміння складати план обстеження хворого, аналізувати отримані дані досліджень з урахуванням результатів імунологічних обстежень, що здатні визначити стан імунітету, його порушення, ознаки алергологічного процесу, віку хворого, стану здоров'я, пори року; 6) ведення медичної документації, здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; 7) розуміння предметної області та професійної діяльності, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, прийняття обґрунтованого рішення, здатність працювати в команді, діяти соціально відповідально та свідомо.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна «Клінічна імунологія та алергологія»:

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття здобувачем освіти **компетентностей:**

– *інтегральна:* Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі педіатрії та в освітньому процесі, що передбачає застосування теоретичних засад і імунологічних методів лабораторної діагностики з метою комплексної оцінки імунного статусу організму, виявлення сенсibiliзації до різних видів алерген-компонентів у хворих; встановлювати діагноз і ступінь імунологічних алергологічних порушень, проводити контроль призначеної імуномодулюючої терапії.

– *загальні:* 1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. 2. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. 5. Здатність приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися іноземною мовою. 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. 8. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

9. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

– *спеціальні (фахові, предметні)*: 1. Тракувати поняття «імунітет», фактори природженого та набутого імунітету. 2. Робити висновки про стан функціонування імуної системи за даними лабораторного дослідження. 3. Аналізувати зміни показників імуного статусу з урахуванням віку хворого, стану здоров'я та пори року. 4. Пояснювати основи методів імунологічного дослідження для визначення кількісних та якісних показників імунітету. 5. Проводити опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із імуними порушеннями. 6. Обґрунтовувати застосування основних діагностичних методів, що застосовуються в клінічній імунології, визначати показання та протипоказання для їх проведення. 7. Визначати етіологічні та патогенетичні фактори набутих імунодефіцитних станів. 8. Визначати особливості розвитку противірусного імуного захисту. 9. Визначати особливості розвитку протибактеріального імуного захисту. 10. Виділяти особливості розвитку протигрибкового імуного захисту. 11. Інтерпретувати дані лейкограми та імунограми з урахуванням клінічних даних, стадії імуної відповіді, імунологічного анамнезу. 12. Проводити опитування та фізикальне обстеження пацієнтів з природженими та набутими імунодефіцитними станами. 13. Визначати імунопатогенетичні фактори в розвитку імунозалежних хвороб (хвороба, зумовлена вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), герпес вірусні хвороби; хламідійна інфекція; інфекційний мононуклеоз та ін.). 14. Обґрунтовувати використання основних імунодіагностичних методів, що застосовуються в клінічній імунології, визначати показання та протипоказання для їх проведення у хворих з різними імунозалежними захворюваннями. 15. Інтерпретувати дані фенотипування пари донор – реципієнт (визначення індексу гістосумісності) при підготовці до трансплантації органів та клітин. 16. Обґрунтовувати застосування імуносупресивної терапії (в тому числі моноклональних антитіл) в посттрансплантаційному періоді. 17. Визначати клінічні та лабораторні ознаки розвитку надгострого, гострого та хронічного кризів відторгнення. 18. Проводити диференційну діагностику між кризом відторгнення та інфекційним ускладненням у хворих після проведення трансплантації органів. 19. Аналізувати результати визначення показників, які характеризують фактори антибластомного захисту у пацієнта з підозрою на наявність пухлини. 20. Інтерпретувати дані визначення пухлиноасоційованих антигенів для ранньої діагностики пухлин, при оцінці ефективності лікування та для визначення наявності чи відсутності метастазів. Обґрунтовувати застосування імунотропної терапії у хворих з пухлинами. 21. Вміти використовувати клініко - імунологічні критерії в діагностиці аутоімуної патології. Визначати основні імунологічні механізми в розвитку аутоімуних хвороб. Обґрунтовувати застосування імуносупресивної терапії у хворих з аутоімуними захворюваннями. 22. Проводити опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із алергічними захворюваннями. Визначати етіологічні (групи алергенів) та патогенетичні (типи імуних реакцій) фактори алергічних захворювань. 23. Пояснювати основи методів алергологічних досліджень (лабораторні тести, шкіряні проби, провокаційні тести та ін.). 24. Скласти план обстеження хворих з алергологічними захворюваннями, обґрунтовувати застосування основних діагностичних методів, що застосовуються в алергології, визначати показання та протипоказання для їх проведення, можливі ускладнення. 25. Виявляти різні варіанти перебігу та ускладнення алергічних захворювань. 26. Проводити диференціальний діагноз, обґрунтовувати та формулювати діагноз при основних алергічних синдромах на підставі аналізу даних лабораторного та інструментального обстеження. Проводити диференційну діагностику між алергічними та псевдоалергічними механізмами. 27. Призначати протиалергічну терапію, оцінювати її ефективність. Визначати прогноз, проводити первинну та вторинну профілактику при алергічних захворюваннях. Здатність до проведення маркетингу медичних послуг.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1 – здобуття загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді.

ПРН 2 – знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення.

ПРН 3 – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій.

ПРН 4 – збір інформації про пацієнта.

ПРН 5 – оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень.

ПРН 6 – встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання.

ПРН 7 – визначення характеру, принципів лікування захворювань.

ПРН 8 – визначення необхідної дієти, режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань.

ПРН 9 – визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

ПРН 10 – діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстренної медичної допомоги.

ПРН 11 – проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.

ПРН 15 – виконання медичних маніпуляцій.

ПРН 16 – оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення.

ПРН 17 – ведення медичної документації, обробка державної, соціальної та медичної інформації.

ПРН 18 – здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я.

ПРН 20 – здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі.

ПРН 21 – сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами освіти наступних **соціальний навичок (Soft skills):** навички критичного мислення, вирішення завдань, публічного виступу, ділового спілкування, роботи в команді, цифрового спілкування, організації діяльності, на які так само впливають рівень лідерських якостей, знання трудової етики, дисципліни, почуття відповідальності, співчуття людині.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “КЛІНІЧНА ІМУНОЛОГІЯ ТА АЛЕРГОЛОГІЯ”

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2,0	Галузь знань 22 “Охорона здоров'я” (шифр і назва)	Нормативна
Загальна кількість годин - 60	Спеціальність: 228 “Педіатрія” (шифр і назва)	Рік підготовки:
		5-й
		Семестр

Годин для денної форми навчання: аудиторних – 30 самостійної роботи здобувач освіти - 30	Освітній ступінь: Магістр ОПП 228 Педіатрія	1 та 2-й
		Лекції
		4 год.
		Практичні заняття
		26 год.
		Самостійна робота
		30 год.
		Вид контролю: диференційований залік

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Лекція 1. Первинні імунодефіцити. Вторинні імунодефіцити.	2	Розповідь-пояснення, демонстрація, презентація, відеофільм, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, використання імунограм, результатів багатоконпонентних методів діагностики алергії	<u>Поточний контроль</u> : реферат.
2	Лекція 2. Алергічні захворювання.	2		<u>Підсумковий контроль</u> : диф. залік
Всього годин		4		

2.2.2 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Структура і принципи функціонування імунної системи. Антигени головного комплексу гістосумісності: структура та функції.	2	Розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеофільм, ділова гра, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, спаринг-партнерство	<u>Поточний контроль</u> : усне опитування (індивідуальне і фронтальне);
2	Імунологічні методи досліджень. Поняття про імунограму, ІФА, ПЛР.	2		письмове опитування;
3	Імунне запалення та інфекційні хвороби: ВІЛ	2		тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні

	інфекція: імунопатогенез, імунодіагностика, імунокорекція.		(навчання в парах), стандартизований пацієнт, використання імунограм, результатів багатокомпонентних методів діагностики алергії	завдання; презентація; реферат; доповідь. <i>Підсумковий контроль:</i> диф. залік		
4	Природжені імунодефіцитні захворювання. Курація хворого для історії хвороби.	2				
5	Набуті імунодефіцитні захворювання, вторинна імунна недостатність. Принципи імунокорегуючої терапії: імуностимулятори, імунодепресанти та імуномодулятори. Імунопрофілактика.	4				
6	Імунні аспекти аутоімунної патології.	3				
7	Імунологія пухлин.	2				
8	Імунологічні основи трансплантаційного імунітету.	2				
9	IgE – залежні захворювання. Шкіряні проби. ІФА визначення загального та специфічних IgE. Одно- та багатокомпонентні методи алергодіагностики. CAST-ALISA, Flow-CAST. Поліноз, алергічний риніт, алергічна бронхіальна астма. Методи специфічної імунотерапії.	3				
10	Анафілаксія. Харчова, інсектна алергія. Ангіонабряк, кропив'янка, atopічний дерматит та інші алергодерматози: види, імунопатогенез, імунодіагностика, імунотерапія.	2				
11	Медикаментозна алергія. Анафілактичний шок. Синдром Лаела.	1				
12	Диференційований залік	1				
Всього годин практичних занять		26				

2.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Структура і принципи функціонування імунної системи. Антигени головного	2	віртуальна консультація	<i>Поточний контроль:</i> усне опитування

	комплексу гістосумісності: структура та функції.		(індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; індивідуальні завдання; презентація; реферат; доповідь <i>Підсумковий контроль:</i> диф. залік
2	Імунологічні методи досліджень. Поняття про імунограму, ІФА, ПЦР.	3	
3	Імунне запалення та інфекційні хвороби: ВІІ інфекція: імунопатогенез, імунодіагностика, імунокорекція.	3	
4	Природжені імунодефіцитні захворювання.	3	
5	Набуті імунодефіцитні захворювання. Принципи імунокорегуючої терапії: імуностимулятори, імунодепресанти та імуномодулятори. Імунопрофілактика.	3	
6	Імунологічні аспекти аутоімунної патології.	3	
7	Імунологія пухлин.	2	
8	Імунологічні основи трансплантаційного імунітету.	3	
9	IgE –залежні захворювання. Шкіряні проби. Лабораторні методи діагностики алергії. Поліноз, алергічний риніт, алергічна бронхіальна астма. Методи специфічної імунотерапії.	3	
10	Анафілаксія. Харчова, інсектна алергія. Ангіонабряк, кропив'янка, atopічний дерматит та інші алергодерматози.	3	
11	Діагностика та лікування медикаментозної алергії	2	
Всього годин самостійної роботи здобувача		30	

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях,

	самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з дисциплін	
«Відмінно»	Здобувач відповідає високому (творчому) рівню компетентності: студент виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Здобувач самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Здобувач демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Здобувач не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).

3.2. Контрольні питання та питання до диференційованого заліку:

Тема №1. Структура і принципи функціонування імунної системи. Антигени головного комплексу гістосумісності: структура та функції.

Вкажіть та охарактеризуйте структуру та функцію центральних та периферичних органів імунної системи.

Дайте визначення поняттю «іmunітет», охарактеризуйте фактори природженого іmunітету: клітинні (моноцитарно - макрофагальна система, натуральні кілери та гранулоцитарні клітини), гуморальні (система комплементу, цитокіни та ін.).

Система комплементу. Біологічні наслідки активації системи комплементу.

Дайте визначення поняттю «іmunітет», охарактеризуйте фактори набутого (специфічного) іmunітету.

Антигени: їх характеристика, будова, функції. Гаптени. Які клітини є антиген-презентуючими та їх функції.

Моноцитарно - макрофагальна система: функції, особливості, роль у реалізації іmunної відповіді. Сучасні аспекти фагоцитозу.

Вкажіть стадії фагоцитозу. Що таке антигенпрезентація.

Що таке головний комплекс гістосумісності (англ. – MHC, HLA): будова, властивості, функція. Участь у іmunітеті. Схильність до захворювань залежно від HLA-фенотипу.

Популяції (Т- і В-лімфоцити) та субпопуляції (Т-хелпери 1 і 2 типу, Т- регуляторні, Т-цитотоксичні клітини) лімфоцитів, їх функція. Основні кластери диференціювання Т-клітин.

Що таке В-клітинна іmunна відповідь. Основні кластери диференціювання В-клітин. Функція В-клітин.

Структурні компоненти іmunних комплексів. Що таке антиген, антитіло, комплемент.

Класи імуноглобулінів. Динаміка рівнів імуноглобулінів при іmunній відповіді.

Антигенна структура та функції Т-хелперів 1 та 2 типу. Як вони активують Т- та В-клітинну іmunну відповідь. Значення функціонального балансу між Т-хелперами (Th1\Th2).

Класифікація іmunних реакцій за Джелом і Кумбсом.

Цитокіни - медіатори іmunної системи. Інтерлейкіни, класифікація, функції та участь в іmunних процесах.

Ростові фактори, фактори некрозу пухлин, інтерферони та молекули адгезії.

Характеристика. Участь у іmunної відповіді.

Імунологічна система слизових оболонок. Лімфоїдна тканина, асоційована з шлунково-кишковим трактом.

Особливості функціонування іmunної системи в дітей різного віку та осіб похилого віку.

ТЕМА 2. Імунологічні методи досліджень. Поняття про імунограму, ІФА, ПЦР.

Назвіть та охарактеризуйте методи імунологічного дослідження для визначення кількісних та якісних показників іmunітету. Проточна цитометрія, визначення іmunних клітин за допомогою анти-CD-антиеритроцитарних діагностикумів.

Особливості імунологічного анамнезу. Клінічні методи оцінки іmunної системи.

Інструментальні методи оцінки іmunної системи (УЗД, КТ тимуса, селезінки, центральних та периферичних лімфовузлів, імуногістохімічне дослідження).

Проточна цитометрія, визначення іmunних клітин за допомогою анти-CD-антиеритроцитарних діагностикумів. ІФА. ПЦР.

Імунограма, основні показники. Активована Т-клітинна іmunна відповідь.

Імунограма, основні показники. Активована В-клітинна іmunна відповідь.

Методи визначення фагоцитарної активності лімфоцитів.

Методи визначення концентрації сироваткових імуноглобулінів основних класів.

Роль материнського організму в формуванні іmunітету дитини. Іmunна система плоду, новонародженого і дитини в різні вікові періоди.

Імунорегуляторні процеси в похилому віці. Імунопатологія у осіб похилого віку.

Характеристика ланцюгів іmunітету по даним імунограми (Т-, В-клітини, імуноглобуліни, циркулюючі іmunні комплекси, показники фагоцитозу, комплемент).

ТЕМА 3. Імунне запалення та інфекційні хвороби. ВІЛ інфекція: імунопатогенез, імунодіагностика, імунокорекція.

Охарактеризуйте особливості розвитку противірусного імунного захисту, вкажіть зміни на імунограмі при гострих вірусних інфекціях.

Охарактеризуйте особливості розвитку протибактеріального імунного захисту, вкажіть зміни на імунограмі при гострих бактеріальних інфекціях.

Охарактеризуйте особливості розвитку протигрибкового імунного захисту, вкажіть зміни на імунограмі при грибкових інфекціях.

Охарактеризуйте зміни імунограми в динаміці гострої вірусної інфекції.

Охарактеризуйте зміни імунограми в динаміці гострої бактеріальної інфекції.

Охарактеризуйте зміни імунограми в динаміці хронічної вірусної інфекції. Що таке дисфункція імунної системи по Т-клітинному типу. Призначте відповідні імуномодулятори.

Охарактеризуйте зміни імунограми в динаміці хронічної бактеріальної інфекції. Що таке дисфункція імунної системи по В-клітинному типу. Призначте відповідні імуномодулятори.

Охарактеризуйте зміни імунограми в динаміці хронічної бактеріальної інфекції. Що таке дисфункція імунної системи по фагоцитарному типу. Призначте відповідні імуномодулятори.

Значення стану імунної системи в розвитку опортуністичних та протозойних інфекцій.

Імунозалежні реакції та ускладнення при вакцинації.

Імунопатогенез, стадії розвитку, класифікація ВІЛ - інфекції/СНІДу.

Клініко-лабораторні критерії діагностики, контролю за результатами лікування ВІЛ-інфекції/СНІДу.

Методи імунодіагностики ВІЛ-інфекції.

Імунодіагностика герпес вірусної інфекції, хламідійної інфекції, Епштейн-Бар-інфекції (інфекційного мононуклеозу).

ТЕМА 4. Природжені імунодефіцитні захворювання.

Основні принципи класифікації природжених (первинних) імунодефіцитів.

Види природжених імунодефіцитів В-клітинної ланки: механізми розвитку, особливості клінічного перебігу, імунодіагностики та лікування.

Види природжених імунодефіцитів Т-клітинної ланки: механізми розвитку, особливості клінічного перебігу, імунодіагностики та лікування.

Види природжених комбінованих імунодефіцитів В- і Т-клітинної ланок: механізми розвитку, особливості клінічного перебігу, імунодіагностики та лікування.

Природжені імунодефіцити обумовлені порушенням фагоцитарної ланки імунітету: механізми розвитку, особливості клінічного перебігу, імунодіагностики та лікування.

Природжені імунодефіцити обумовлені дефіцитом білків комплементу (природжений дефіцит С1-інгібітора комплементу): механізми розвитку, особливості клінічного перебігу, імунодіагностики та лікування.

ТЕМА №5 Набуті імунодефіцитні захворювання. вторинна імунна недостатність.

Принципи імунокорегуючої терапії: імуностимулятори, імунодепресанти та імуномодулятори. Імунопрофілактика.

Набуті імунодефіцитні захворювання: визначення, причини, механізми розвитку, класифікація, діагностика. Роль набутих імунодефіцитних захворювань у патогенезі різних хвороб.

Клінічні та імунологічні ознаки вторинної імунологічної недостатності. Основні підходи до лікування.

Вторинний імунодефіцит. Стреси, розлади нейрогуморальної та імунної регуляції. Синдром швидкої, хронічної втомлюваності. Імунограма. Імунотерапія.

Синдром тривалої гарячки: етіологія, клінічні, інструментальні, лабораторні та імунологічні критерії діагностики, диференціальна діагностика, основні принципи імунотерапії та імунопрофілактики.

Синдром лімфаденопатії: етіологія, патогенез, класифікація, методи дослідження, імунологічні критерії діагностики, диференційна діагностика, основні принципи імунотерапії та імунопрофілактики.

Види шкідливих факторів довкілля, періоди їх впливу на стан імунної системи.

Класифікація імуноотропних препаратів, механізм дії, побічні дії.

Принципи клінічного застосування імуноотропних препаратів, показання та протипоказання до призначення, підбір дози, імунологічний контроль за терапевтичною ефективністю: імуносупресивні препарати;

Основні принципи призначення імуноотропної терапії в комплексному лікуванні імунозалежних хвороб.

Імунокорегуючі препарати; блокатори медіаторів імунних реакцій; замінна терапія; цитокіноterapia, протирецепторні препарати та ін.

Види та особливості специфічної імунопрофілактики інфекційних хвороб. Основні принципи імунопрофілактики бактеріальних і вірусних інфекцій.

ТЕМА № 6 Імунні аспекти аутоімунної патології.

Визначення поняття аутоімунних реакцій, аутоімунної хвороби. Механізми зриву імунологічної толерантності, роль генетичних факторів. Імунодіагностика, імунопатогенез.

Імунологічні критерії аутоімунних захворювань (ревматизм, ревматоїдний артрит, СЧВ).

Лабораторні критерії імунодіагностики аутоімунних захворювань (дерматоміозит, склеродермія, аутоімунні васкуліти).

Види імунологічних показників у верифікації діагнозу аутоімунних захворювань.

Особливості імуносупресивної терапії у хворих з аутоімунною патологією.

Сучасні підходи до застосування біологічних препаратів (моноклональних антитіл) у лікуванні хворих з аутоімунною патологією.

ТЕМА № 7. Імунологія пухлин.

Дослідження на онкомаркери у пацієнта з підозрою на наявність пухлини. Види онкомаркерів.

Інтерпретувати дані визначення пухлин-асоційованих антигенів для ранньої діагностики пухлин, про оцінці ефективності лікування та для визначення наявності чи відсутності метастазів;

Можливості застосування імуноотропної терапії у хворих з пухлинами;

Імунні зміни в онкологічних хворих. імунодіагностика в онкології. Сучасні підходи до імунотерапії хворих з онкологічними хворобами.

CD-фенотипування пухлинних клітин – показання, значення в діагностиці виду пухлинних клітин в онкогематології. Сучасні підходи до імунотерапії хворого з онкологічними захворюваннями.

ТЕМА №8 Імунологічні основи трансплантаційного імунітету.

Трансплантаційна імунологія. Імунологічні показання та протипоказання до трансплантації органів і тканин. Селекція пари донор-реципієнт.

Передіснуючі антилімфоцитотоксичні антитіла, їх прогностична цінність. Методи попередження надгострого відторгнення трансплантату.

Інтерпретація даних HLA-імунофенотипування пари донор - реципієнт (визначення індексу гістосумісності) при підготовці до трансплантації органів та клітин.

Необхідність та показання для призначення імуносупресивної терапії в пост трансплантаційному періоді.

Особливості пред- і післятрансплантаційного імунологічного моніторингу. Клінічні та

імунологічні ознаки розвитку надгострого відторгнення. Попередження, лікування. Особливості пред- і післятрансплантаційного імунологічного моніторингу. Клінічні та імунологічні ознаки розвитку гострого відторгнення. Попередження, лікування. Особливості пред- і післятрансплантаційного імунологічного моніторингу. Клінічні та імунологічні ознаки розвитку хронічного відторгнення. Попередження, лікування. Проводити диференційну діагностику між кризом відторгнення та інфекційним ускладненням у хворих після проведення трансплантації органів. Посттрансплантаційні інфекційні ускладнення, критерії діагностики. Імуносупресивна терапія: механізми дії, принципи призначення, ускладнення. Нові імунологічні методи діагностики і терапії в трансплантології.

ТЕМА №9 IgE – залежні захворювання. Шкіряні проби. ІФА визначення загального та специфічних IgE. Одно- та багатокомпонентні методи алергодіагностики. CAST-ALISA, Flow-CAST. Поліноз, алергічний риніт, алергічна бронхіальна астма. Методи специфічної імунотерапії.

Визначення алергії. Роль генетичних факторів і навколишнього середовища в імунопатогенезі алергії. Сучасні уявлення про алергію та атопію.

Алергія. Класифікація алергенів. Причини та механізми формування алергічних станів. Стадії формування алергічної реакції.

Класифікація алергічних реакцій за Джелом і Кумбсом. Види захворювань, що мають в своєму патогенезі I, II, III, IV типи реакцій.

Методи діагностики алергій: клінічні, аналіз крові, мазки-відбитки зі слизової оболонки носа, загальний IgE.

Методи діагностики алергій: шкіряні скарифікаційні та прик-тести, внутрішкірний тест, челендж-тест та провокаційні тести.

Методи діагностики алергій: ІФА визначення загального IgE, специфічних IgE.

Методи діагностики алергій: дослідження ImmunoCAP.

Методи діагностики алергій: багатокомпонентне дослідження ISAC, ALEX2.

Первинна та вторинна профілактика при алергічних захворюваннях. Специфічна імунотерапія, види (сублінгвальна та ін'єкційна), методики.

Принципи протиалергічної терапії та імуотропних методів лікування в алергології.

Специфічна імунотерапія, механізм дії, показання та протипоказання, прогноз ефективності.

Принципи протиалергічної терапії та імуотропних методів лікування в алергології.

Специфічна імунотерапія, механізм дії, показання та протипоказання, прогноз ефективності.

Специфічна імунотерапія алергенкомпонентами, механізм дії, показання та протипоказання, сублінгвальна, ін'єкційна, прогноз ефективності.

Неспецифічна імунотерапія, препарати, схеми призначення.

Поліноз, алергічний риніт, алергічний кон'юнктивіт: етіологія, імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, основні принципи імунотерапії.

ТЕМА № 10 Анафілаксія. Харчова, інсектна алергія. Ангіонабряк, кропив'янка, атопічний дерматит та інші алергодерматози: види, імунопатогенез, імунодіагностика, імунотерапія.

Неатопічні захворювання: види, імунопатогенез, імунодіагностика, клінічні прояви та диференціальна діагностика.

Клітинно - опосередковані алергічні захворювання (сироваткова хвороба, феномен Артюса, алергічні альвеоліти та ін.): імунопатогенез, клініка, імунодіагностика, імунотерапія.

Диференціальна діагностика захворювань, обумовлених алергійними процесами та псевдоалергійними реакціями. Принципи протиалергійної терапії та імуотропних методів лікування в алергології.

Поняття та диференційна діагностика між алергічним та псевдоалергічним механізмами алергічного захворювання. Принципи лікування псевдоалергії.

Розвиток псевдоалергічних реакцій при порушеннях активації системи комплементу та метаболізму арахідонової кислоти. Синдром непереносимості гістаміну. Принципи лікування.

Гостра кропив'янка: визначення, причини, імунопатогенез, клініка, лікування.

Хронічна кропив'янка: визначення, причини, імунопатогенез, клініка, лікування.

Харчова алергія. Гостра кропив'янка. Визначення, причини, імунопатогенез, клініка, лікування.

Інсектна алергія. Гострий ангіоневротичний набряк. Визначення, причини, імунопатогенез, клініка, лікування.

Анафілаксія: визначення, причини, імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, лабораторна діагностика, визначення триптази та профілактика.

ТЕМА №11. Медикаментозна алергія. Анафілактичний шок. Синдром Лаела.

Медикаментозна алергія. Клінічні форми. Імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, лікування, алергопрофілактика.

Медикаментозна алергія. Гостра кропив'янка. Імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, лікування, алергопрофілактика.

Медикаментозна алергія. Гострий ангіонабряк. Імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, лікування, алергопрофілактика.

Медикаментозна токсикодермія. Імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, лікування, алергопрофілактика.

Медикаментозна алергія. Алергічний контактний дерматит. Імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, лікування, алергопрофілактика.

Медикаментозна алергія. Синдроми Стивенса-Джонсона та Лайела. Імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, лікування, алергопрофілактика.

Медикаментозна алергія. Алергічний васкуліт, лейкоклістичний варіант. Імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, лікування, алергопрофілактика.

Медикаментозна алергія. Анафілактичний шок. Імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, лікування, алергопрофілактика.

Медикаментозна алергія. Невідкладна допомога при анафілактичному шоку. Лабораторна діагностика. Шкіряні проби з лікарськими засобами.

Медикаментозна алергія. Сироваткова хвороба. Імунопатогенез, клініка, алергодіагностика, лікування, алергопрофілактика.

Принципи протиалергічної терапії в алергології. Класифікація антигістамінних препаратів, дози.

Принципи протиалергічної терапії в алергології. Класифікація системних та топічних інтраназальних та інгаляційних глюкокортикоїдів, дози.

Принципи протиалергічної терапії в алергології. Класифікація антилейкотрієнових препаратів, дози.

3.3. Індивідуальні завдання

Підготовка огляду наукової літератури або проведення наукового дослідження (за вибором):

- Значення та методика проведення імунограми за допомогою метода проточної цитометрії
- Імуно-нейро-ендокринна регуляція функцій організму.
- Апоптоз як регуляція імунної відповіді.
- Імунологія слизових оболонок.
- Імунопатогенез та імунотерапія сепсису.
- Герпес-вірусна інфекція: імунопатогенез, імунотерапія.

- Епштейн - Барр вірусна інфекція: імунопатогенез, імунотерапія.
- Методи діагностики алергій: ІФА визначення загального IgE, специфічних IgE.
- Методи діагностики алергій: дослідження ImmunoCAP.
- Методи діагностики алергій: багатокомпонентне дослідження ISAC.
- Методи діагностики алергій: багатокомпонентне дослідження ALEX2.
- Поліноз. Алергенспецифічна імунотерапія: принципи призначення. Показання та протипоказання, розвиток ускладнень.
- Медикаментозна алергія.

Види індивідуальних завдань:

1. Курація хворого з алергологічною патологією.
2. Доповідь історії хвороби пацієнта на практичному занятті.
3. Доповідь реферату або презентації на практичному занятті.
4. Написання тез, статей.
5. Участь в олімпіадах та студентських конференціях.

3.6. Правила оскарження оцінки У випадку, коли здобувач освіти не згодний з поставленою йому оцінкою, він повідомляє про це викладача. Викладач повинен задати додаткові питання для уточнення рівня знань здобувача освіти і повідомити його про результати додаткового опитування. Якщо здобувач освіти не згоден з виставленою оцінкою його опитування проводиться колегіально двома викладачами, яких призначає завідувач кафедри. В комісію по опитуванню може входити викладач, який вів практичні заняття в групі. В разі необхідності до комісії долучається завідувач кафедри. Після додаткового опитування комісія повідомляє здобувача освіти про отриману їм остаточну оцінку.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щоб досягти цілей навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати лекції; читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягнутими у медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, зошит, ручку; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Передбачена академічна мобільність, взаємозамінність залікових кредитів (обсяг 1 кредиту 30 годин). Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття. Пропуски практичних занять відпрацьовуються година в годину викладачу групи або черговому викладачу. Прийом відпрацьовань та консультації проводяться щоденно з 15⁰⁰ – 17⁰⁰, по суботах згідно до «Положення про порядок відпрацювання студентами навчальних занять» від 07.12.2015 № 415.

Студенти з особливими потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контактуйте з викладачем.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

1. **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження, та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства; формою академічного плагіату є самоплагіат, що полягає у відтворенні без посилання на джерело інформації власних раніше опублікованих текстів;
2. **фабрикація** – фальсифікація результатів досліджень, посилань, або будь-яких інших даних, що стосуються освітнього процесу;
3. **обман** – надання завідомо неправдивої інформації стосовно власної освітньої діяльності чи організації освітнього процесу;
4. **списування** – використання без відповідного дозволу зовнішніх джерел інформації під час оцінювання результатів навчання;
5. **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна чи послуг матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної вигоди в освітньому процесі.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

5. Рекомендована література:

Базова

1. Клінічна імунологія та алергологія / За ред. О.М. Біловола, П.Г. Кравчуна, В.Д. Бабаджана, Л.В. Кузнецової. // Навч. посібник для здобувач освіти. – Х.: Вид-во «Гриф», 2011. - 620 с.
2. Клінічна та лабораторна імунологія. Національний підручник / За ред. Кузнецової Л.В., Бабаджана В.Д., Фролова В.М.- Київ: ООО «Полиграф плюс», 2012 – 922 с.
3. Імунологія / За ред. Кузнецової Л.В., Бабаджана В.Д., Харченко Н.В. Підручник - Вінниця ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2017. - 565 с.
4. “Клінічна імунологія та алергологія” Підручник за ред. проф. Г.М. Дранніка.-К.:Здоров’я, 2006.-888 с.
5. Дранник Г.Н. “Клиническая иммунология и аллергология” Пособие для здобувач освіти, врачей – интернов, иммунологов, аллергологов, врачей лечебного профиля всех специальностей. - 4 изд., доп. – Киев: – ООО ”ПОЛИГРАФПЛЮС”.-2010.-552 с.
6. Oxford Handbook of Clinical Immunology and Allergy/ Third edition/Edited by Gavin P.S. – Oxford University Press, 2015 - 659 p.

Допоміжна

7. Лекції завідувача кафедри д.м.н. професора Кравчуна П.Г., д.м.н. професора Бабаджана В.Д., д.м.н. професора Шелеста О.М., к.м.н. доцента Добровольської І.М., к.м.н. доцента Борзової О.Ю., к.м.н. доцента Залюбовської О.І. 2020 – 2021 навч. року.
6. USMLE STEP 1Lecture Notes, 2016/ Immunology and Microbiology/Tiffany L. Alley, Kim Moscatello- NY-Kaplan, Inc., 2016 – 519 p.
7. Component-Cross-reactivity-Map-150903_ru
8. Recommendations for the use of molecular diagnostics in the diagnosis of allergic diseases/ Villalta D., Tonutti E., Bizzaro N. al all// Eur Ann Allergy Clin Immunol.- Vol 50, N 2, 52-59, 2018.

6. Інформаційні ресурси

1. Сторінка в Moodle <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=1690>

2. Українська бібліотечна асоціація www.ula.org.ua
3. <http://repo.knmu.edu.ua/>
4. <http://dspace.meduniv.lviv.ua/>
5. <https://studfiles.net/mgmu/2741/> Аллергология и иммунология Национальное руководство Р.М. Хаитов 2014.pdf
6. www.allergen.org
7. www.allergyeducation-ma.com
8. www.allergyeducation-ma.com

Завідувач кафедри внутрішньої медицини №2,
клінічної імунології та алергології
імені академіка Л.Т. Малої,
д. мед. н., професор

П. Г. Кравчун

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра інфекційних хвороб

Навчальний рік: 2025 - 2026; 2026 - 2027

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ»

Освітній компонент нормативний
Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 228 «Педіатрія»

Освітньо-професійна програма Педіатрія
Другого (магістерського) рівня вищої освіти
Курс 5-й, 6-й

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
інфекційних хвороб

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем
терапевтичного профілю

(назва)

Протокол від
“27” серпня _____ 2021 року № 18

Протокол від
“31” серпня _____ 2021 року № 1

Завідувачка кафедри

Голова

(підпис)

Юрко К.В.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Кравчун П.Г.
(прізвище та ініціали)

“ 27 ” серпня _____ 2021 року

“31” серпня _____ 2021 року

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Юрко Катерина Володимирівна, завідувачка кафедри інфекційних хвороб, професорка, д.мед.н.
2. Меркулова Ніна Федорівна, доцентка кафедри інфекційних хвороб, доцентка, к.мед.н.
3. Соломенник Ганна Олегівна, доцентка кафедри інфекційних хвороб, доцентка, к.мед.н.

ДАНИ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

<p>Прізвище, ім'я по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь</p>	<p>Юрко Катерина Володимирівна, завідувачка кафедри інфекційних хвороб, професорка, д.мед.н. Бондаренко Андрій Володимирович, професор, д.мед.н. Терьошин Вадим Олександрович, професор, д.мед.н. Сохань Антон Васильович, професор кафедри інфекційних хвороб, доцент, д.мед.н. Меркулова Ніна Федорівна, доцентка кафедри інфекційних хвороб, доцентка, к.мед.н. Граділь Григорій Іванович, доцент кафедри інфекційних хвороб, доцент, к.мед.н. Кацапов Дмитро Володимирович, доцент кафедри інфекційних хвороб, доцент, к.мед.н. Соломенник Ганна Олегівна, доцентка кафедри інфекційних хвороб, доцентка, к.мед.н. Могиленець Олена Іванівна, доцентка кафедри інфекційних хвороб, доцентка, к.мед.н. Бондар Олександр Євгенович, доцент кафедри інфекційних хвороб, доцент, к.мед.н. Гаврилов Анатолій Вікторович, доцент кафедри інфекційних хвороб, к.мед.н. Винокурова Ольга Миколаївна, асистентка кафедри інфекційних хвороб, к.мед.н. Ткаченко Віталій Григорович, асистент кафедри інфекційних хвороб, к.мед.н. Бурма Ярослава Ігорівна, асистентка кафедри інфекційних хвороб, к.мед.н. Анциферова Наталія Вікторівна, асистентка кафедри інфекційних хвороб, к.мед.н. Бодня Ігор Павлович, асистент кафедри інфекційних хвороб, к.мед.н. Цико Олена Володимирівна, асистентка кафедри інфекційних хвороб Зоц Яна Вікторівна, асистентка кафедри інфекційних хвороб Гвоздецька-Шаар Марина Геннадіївна, асистентка кафедри інфекційних хвороб</p>
<p>Професійні інтереси</p>	<p>Див. профайл викладача на сторінці кафедри інфекційних хвороб сайту ХНМУ http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=140%3A2011-05-14-18-46-26&catid=7%3A2011-05-05-09-09-08&Itemid=27&lang=uk</p>
<p>Контактний телефон</p>	<p>(0572) 97-50-18</p>

Корпоративна пошта викладачів	kv.yurko@knmu.edu.ua, av.bondarenko@knmu.edu.ua, vo.teroshyn@knmu.edu.ua, av.sokhan@knmu.edu.ua, nf.merkulova@knmu.edu.ua, hi.hradil@knmu.edu.ua, dv.katsapov@knmu.edu.ua, ho.solomennyk@knmu.edu.ua, oi.mohylenets@knmu.edu.ua, oy.bondar@knmu.edu.ua, av.havrylov@knmu.edu.ua, om.vynokurova@knmu.edu.ua, vh.tkachenko@knmu.edu.ua, yi.kopiichenko@knmu.edu.ua, nv.antsyferova@knmu.edu.ua, ip.bodnia@knmu.edu.ua, ov.tsyko@knmu.edu.ua, yv.zots@knmu.edu.ua
Консультації	За графіком кафедри (понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця, з 9.00 до 16.00), учбова кімната кафедри інфекційних хвороб Он-лайн консультації за попередньою домовленістю з викладачем
Локація	Кафедра інфекційних хвороб, КНП «Обласна клінічна інфекційна лікарня», пр. Героїв Сталінграду, 160; вул. Тринклера, 6

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Інфекційні хвороби» складений відповідно до Освітньо-професійної програми «Педіатрія»

Опис навчальної дисципліни (анотація) «Інфекційні хвороби» як навчальна дисципліна закладає основи здорового способу життя та профілактики порушення функцій організму в процесі життєдіяльності. У загальній системі підготовки лікаря дисципліна «Інфекційні хвороби» посідає важливе місце з урахуванням значної поширеності інфекційної патології, необхідності формування у майбутніх лікарів клінічного мислення, вмінь та практичних навичок, які забезпечують своєчасну діагностику інфекційних хвороб та їхніх ускладнень, раціональне лікування, вибір оптимальної тактики в разі надання невідкладної допомоги. Особлива увага у викладанні дисципліни приділяється питанням ранньої діагностики, лікуванню хворих на догоспітальному етапі, що сприяє підвищенню якості підготовки лікаря.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності сучасного перебігу інфекційних захворювань, особливості організації та надання медичної допомоги при інфекційних хворобах.

Міждисциплінарні зв'язки: «Інфекційні хвороби» як навчальна дисципліна базується на вивченні студентами медичної і біологічної фізики, морфологічних дисциплін, мікробіології, вірусології та імунології, фізіології, патофізіології, внутрішніх хвороб, хірургії, неврології, дерматології, епідеміології, офтальмології, отоларингології, ендокринології, клінічної фармакології, реаніматології та інтегрується з цими дисциплінами.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Інфекційні хвороби» є формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навички та розуміння закономірностей сучасного перебігу патологічного процесу при інфекційних захворюваннях на основі вивчення поширення інфекційних захворювань у світі та Україні, етіологічних чинників, механізмів та факторів їх передачі, основних ланок патогенезу, виявлення взаємозв'язків між клінічними особливостями перебігу та станом імунної системи, ускладнень, що обтяжують їх перебіг, принципів діагностики та лікування цієї категорії хворих на теренах доказової медицини.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Інфекційні хвороби» є:

- оволодіння навичками опитування пацієнтів з інфекційною патологією;
- набуття здатності до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів при інфекційних хворобах;
- набуття здатності до встановлення попереднього та клінічного діагнозу інфекційного захворювання;
- набуття здатності до визначення необхідного режиму праці та відпочинку, характеру харчування при лікуванні інфекційних захворювань;
- набуття здатності до визначення принципів та характеру лікування інфекційних захворювань;
- набуття здатності до діагностування невідкладних станів, які можуть виникати в хворих з інфекційною патологією;

- набуття здатності до визначення тактики та володіння навичками надання екстреної медичної допомоги інфекційним хворим;
- оволодіння навичками виконання медичних маніпуляцій пацієнтам з інфекційною патологією;
- набуття здатності до планування та проведення санітарно-гігієнічних, профілактичних і протиепідемічних заходів при інфекційних хворобах;
- набуття здатності до визначення тактики ведення осіб з інфекційною патологією, що підлягають диспансерному нагляду;
- набуття здатності до ведення медичної документації.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральна: здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні спеціалізовані задачі в нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності в мультидисциплінарному контексті на основі концептуальних знань, що включають сучасні наукові здобутки у галузі охорони здоров'я, із здатністю зрозумілого і аргументованого донесення висновків до фахівців і нефахівців, а також є основою для оригінального мислення, продовження навчання з високим ступенем автономії та проведення досліджень.

загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- Здатність приймати обґрунтоване рішення ; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
- Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо
- Прагнення до збереження навколишнього середовища

спеціальні (фахові, предметні):

- Навички опитування
- Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
- Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання
- Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку, характеру харчування при лікуванні захворювань
- Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань
- Здатність до діагностування невідкладних станів
- Здатність до визначення тактики та володіння навичками надання екстреної медичної допомоги
- Навички виконання медичних маніпуляцій
- Здатність до планування та проведення санітарно-гігієнічних, профілактичних та протиепідемічних заходів, у тому числі щодо інфекційних хвороб
- Здатність до визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду
- Здатність до ведення медичної документації

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1. Здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді

ПРН 2. Знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення

ПРН 3. Здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій

ПРН 4. Збір інформації про пацієнта

ПРН 5. Оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень

ПРН 6. Встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання

ПРН 7. Визначення характеру, принципів лікування захворювань

ПРН 8. Визначення необхідної дієти при лікуванні захворювань

ПРН 9. Визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають медичному спостереженню або потребують паліативної допомоги

ПРН 10. Діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги

ПРН 11. Проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів

ПРН 12. Планування профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб

ПРН 15. Виконання медичних маніпуляцій

ПРН 17. Ведення медичної документації, обробка державної, соціальної та медичної інформації

ПРН 18. Здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я

ПРН 20. Здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі

ПРН 21. Сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

- Спроможність швидко навчатися.
- Мислити аналітично.
- Мислити критично.
- Мислити стратегічно.
- Мислити системно.
- Мислити креативно.
- Ініціативність.
- Здатність до роботи в команді, вміння комплексно вирішувати проблему.
- Спілкуватися письмово та усно.
- Гнучкість (спроможність пристосуватися до будь-якої ситуації).
- Ефективна комунікація.
- Спроможність вирішувати проблему та винахідливість.

- Прийняття зворотного зв'язку.
- Упевненість.
- Толерантність.
- Працьовитість і прагнення до саморозвитку.
- Високий рівень культури спілкування.
- Високий рівень моральних чеснот.
- Освіченість та ерудованість.
- Патріотизм і національна свідомість.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань <u>22 «Охорона здоров'я»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: <u>228 «Педіатрія»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		5-й, 6-й	–
		Семестр	
		9-й, 10-й, 11-й	–
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 60 самостійної роботи студента – 30	Освітній ступінь: другий (магістерський) ОПП Педіатрія	Лекції	
		6 год.	–
		Практичні, семінарські	
		54 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		30 год.	–
Індивідуальні завдання: участь у конференціях, олімпіадах, конкурсах тощо			
Вид підсумкового контролю: Диференційований залік			

2.2 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Вид лекції
1	Введення до інфектології. Загальна характеристика інфекційних хвороб з переважно фекально-оральним механізмом зараження.	2,0	Вступна, оглядова, проблемна
3	Вірусні гепатити.	2,0	Оглядова, проблемна
4	Особливо небезпечні інфекції.	2,0	Оглядова, проблемна
Усього годин		6,0	

2.2.2 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Введення до інфектології. Внутрішньолікарняні інфекції. Загальна характеристика групи інфекційних хвороб із переважно фекально-оральним механізмом зараження. Черевний тиф. Паратифи А та В.	5,0	Лекції, розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, дискусія, рольова гра, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, стандартизований пацієнт	<u>Поточний контроль:</u> усне опитування, тестовий контроль, написання історії хвороби, самоконтроль <u>Підсумковий контроль:</u> диференційований залік
2	Кишкові інфекційні хвороби з переважним ураженням тонкої кишки: холера, сальмонельоз, харчові токсикоінфекції. Кишкові інфекційні хвороби з переважним ураженням товстої кишки: шигельоз. Ботулізм.	5,0		
3	Інфекційні хвороби з переважно повітряно-краплинним шляхом передачі. Курація на історію хвороби.	4,0		
4	Інфекційні хвороби із трансмісивним механізмом передачі.	4,0		
5	Вірусні гепатити.	4,0		
6	ВІЛ-інфекція. СНІД-асоційовані інфекції та інвазії. TORCH-інфекції. Токсоплазмоз. Інфекційні хвороби з контактним (рановим) механізмом зараження: сказ, правець, бешиха.	4,0		
7	Особливо небезпечні інфекції: чума, жовта гарячка, гарячки Ебола, Марбург, Ласса. Інфекційні хвороби з переважним ураженням нирок: лептоспіроз, геморагічна гарячка з нирковим синдромом.	4,0		

8	Захист історії хвороби. Диференційований залік.	4,0		
9	Ведення хворого с синдромом гарячки, екзантемою.	5,0	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, дискусія, рольова гра, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, стандартизований пацієнт	<u>Поточний контроль:</u> усне опитування, тестовий контроль, контроль практичних навичок, самоконтроль <u>Підсумковий контроль:</u> диференційований залік
10	Ведення хворого з діарейним синдромом в клініці інфекційних хвороб. Ведення хворого з синдромом жовтяниці.	5,0		
11	Ведення хворого з респіраторним синдром. Ведення хворого з менінгеальним синдромом.	5,0		
12	Ведення хворого з синдромом гострого тонзиліту. Ведення хворого з синдромом лімфаденопатії. Диференційований залік.	5,0		
Усього годин		54,0		

2.2.3 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Написання історії хвороби	4,0	Розповідь-пояснення, частково-пошуковий, репродуктивний	<u>Поточний контроль:</u> перевірка та захист історії хвороби <u>Підсумковий контроль:</u> диференційований залік
2	Підготовка до практичних занять	22,0	Лекції, вивчення нового матеріалу, частково-пошуковий, репродуктивний	<u>Поточний контроль:</u> усне опитування, тестовий контроль, контроль практичних навичок, самоконтроль <u>Підсумковий контроль:</u> диференційований залік
3	Підготовка до диференційованого заліку	4,0	Лекції, вивчення нового матеріалу, частково-пошуковий, репродуктивний	<u>Підсумковий контроль:</u> диференційований залік

			ний	
Усього годин		30,0		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Поточний контроль проводиться у вигляді усного опитування, тестового письмового контролю, контролю практичних навичок.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді диференційованого заліку.

Допуск до диференційованого заліку, який проводиться викладачем групи на останньому практичному занятті вивчення дисципліни, визначається у балах ПНД, а саме: min - 70, max - 120 балів. Безпосередньо диференційований залік оцінюється від 50 до 80 балів. Оцінка з дисципліни є сума балів за ПНД та диференційований залік у балах від min – 120 до max – 200 і відповідає національній шкалі та шкалі ECTS. Під час диференційованого заліку з дисципліни перевіряються отримані за курс:

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Після завершення вивчення дисципліни викладач виставляє студенту кількість балів та відповідну оцінку у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з дисципліни за формою: У-5.03В – диференційований залік. Оцінка «незадовільно» виставляється студентам, які були допущені до диференційованого заліку, але не склали його та які не допущені до диференційованого заліку.

Студенти, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін одержують оцінки **F_x** або **F**. Оцінка **F_x** («2») виставляється студентам, які були допущені до складання диф. заліку, але не склали його і в подальшому мають можливість перескладання. Оцінка **F** («2») виставляється студентам, які не допущені до складання диф. заліку. Такі студенти не мають права перескладання без повторного вивчення тих частин дисципліни з яких має заборгованість.

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни (поточна навчальна діяльність - ПНД) студенту виставляється оцінка за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

Підсумковий бал за ПНД та історію хвороби визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття, історію хвороби, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Мінімальна кількість балів, яку має набрати студент для допуску до диф. заліку - 70 балів, мінімальна позитивна оцінка на диф. заліку відповідно 50 балів.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу здійснюється згідно з «Інструкцією з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ...» (таблиця 1).

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3,91-3,94	94
4,95-4,99	119	3,87-3,9	93
4,91-4,94	118	3,83-3,86	92
4,87-4,9	117	3,79-3,82	91
4,83-4,86	116	3,74-3,78	90
4,79-4,82	115	3,7-3,73	89
4,75-4,78	114	3,66-3,69	88

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
4,7-4,74	113	3,62-3,65	87
4,66-4,69	112	3,58-3,61	86
4,62-4,65	111	3,54-3,57	85
4,58-4,61	110	3,49-3,53	84
4,54-4,57	109	3,45-3,48	83
4,5-4,53	108	3,41-3,44	82
4,45-4,49	107	3,37-3,4	81
4,41-4,44	106	3,33-3,36	80
4,37-4,4	105	3,29-3,32	79
4,33-4,36	104	3,25-3,28	78
4,29-4,32	103	3,21-3,24	77
4,25-4,28	102	3,18-3,2	76
4,2-4,24	101	3,15-3,17	75
4,16-4,19	100	3,13-3,14	74
4,12-4,15	99	3,1-3,12	73
4,08-4,11	98	3,07-3,09	72
4,04-4,07	97	3,04-3,06	71
3,99-4,03	96	3,0-3,03	70
3,95-3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Диференційований залік передбачає вирішення пакету тестових завдань у кількості не менше 30 тестів (критерій оцінювання – 95 % вірно вирішених завдань, «склав - не склав»), оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за всіма темами дисципліни в день диференційованого заліку.

Оцінювання практичних навичок проводиться за критеріями «виконав», «не виконав». Оцінювання теоретичних знань проводиться за таблицею 2.

Таблиця 2

Оцінювання теоретичних знань, якщо практичні навички оцінюються за критеріями «виконав», «не виконав»

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне балів за всі семестри, протягом яких вивчалась дисципліна, які переводяться у 120-бальну шкалу ECTS (табл.1) з додаванням балів, одержаних безпосередньо на диф. заліку.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за вивчення дисципліни – 200 балів, у тому числі максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 120 балів, а також максимальна кількість балів за результатами диф. заліку – 80 балів. Мінімальна кількість балів становить 120, у тому числі мінімальна поточна навчальна діяльність – 70 та за результатами диф. заліку – 50 балів.

Оцінювання результатів вивчення дисципліни проводиться безпосередньо після диференційованого заліку. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за ПНД та диференційований залік і становить min – 120 до max – 200.

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як у шкалу ECTS, так і у чотирибальну шкалу. Бали шкали ECTS у чотирибальну шкалу не конвертуються і навпаки.

3.2. Питання до диференційованого заліку:

1. Поняття «інфекція», «інфекційний процес», «інфекційна хвороба». Особливості інфекційних хвороб.
2. Основні етапи розвитку інфектології. Науковий внесок вітчизняних та іноземних вчених у вивчення інфекційних хвороб.
3. Класифікація інфекційних хвороб.
4. Принципи діагностики інфекційних хвороб.
5. Методи специфічної діагностики інфекційних хвороб.
6. Профілактичні заходи, принципи імунопрофілактики інфекційних хвороб.
7. Принципи лікування інфекційних хвороб.
8. Напрями лікування інфекційних хвороб.
9. Структура та режим роботи інфекційного стаціонару. Показання до госпіталізації, правила обстеження і виписки хворих із інфекційного стаціонару. Особливості ведення медичної документації.
10. Загальна характеристика інфекційних хвороб із фекально-оральним механізмом зараження.
11. Черевний тиф, паратифи А і В: етіологія, епідеміологія, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.
12. Холера: етіологія, епідеміологія, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.
13. Дегідратаційний шок: визначення поняття, патогенез, клінічні прояви, диференціальний діагноз. Клінічна і лабораторна діагностика водно-електролітних порушень при різних ступенях зневоднення. Невідкладна допомога.
14. Сальмонельоз: етіологія, епідеміологія, класифікація, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.
15. Харчові токсикоінфекції: етіологія, епідеміологія, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Показання до госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.
16. Шигельоз: етіологія, епідеміологія, класифікація, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.
17. Ботулізм: етіологія, епідеміологія, класифікація, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, прогноз, лікування, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із стаціонару.
18. Загальна характеристика інфекційних хвороб з повітряно-краплинним шляхом передачі.
19. Грип: етіологія, епідеміологія, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, протиепідемічні заходи, принципи імунопрофілактики. Показання до госпіталізації.
20. Диференціальна діагностика при респіраторному синдромі.
21. Парагрип: етіологія, епідеміологія, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Показання до госпіталізації.
22. Аденовірусна хвороба: етіологія, епідеміологія, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика.

Показання до госпіталізації.

23. РС-інфекція: етіологія, епідеміологія, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Показання до госпіталізації.

24. Риновірусна інфекція: етіологія, епідеміологія, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Показання до госпіталізації.

25. Коронавірусна хвороба: етіологія, епідеміологія, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Показання до госпіталізації.

26. Вітряна віспа. Оперізувальний герпес. Етіологія, епідеміологія, патогенез, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Показання до госпіталізації, правила виписки хворих із стаціонару.

27. Інфекційний мононуклеоз: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Показання до госпіталізації.

28. Кір: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клініка, особливості перебігу у дорослих, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, протиепідемічні заходи, принципи імунопрофілактики. Показання до госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.

29. Краснуха: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клініка, особливості перебігу у дорослих, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, протиепідемічні заходи, принципи імунопрофілактики. Показання до госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.

30. Дифтерія: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, принципи імунопрофілактики. Порядок госпіталізації, правила виписки із інфекційного стаціонару.

31. Менінгококова інфекція: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, принципи лікування різних клінічних форм, невідкладна допомога на догоспітальному етапі, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.

32. ІТШ: визначення поняття, патогенез, класифікація, клінічна і лабораторна діагностика, принципи лікування, невідкладна допомога на догоспітальному етапі.

33. ННГМ: визначення поняття, патогенез, класифікація, клінічна і лабораторна діагностика, принципи лікування, невідкладна допомога на догоспітальному етапі.

34. Загальна характеристика кров'яних інфекційних хвороб.

35. ВГА: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, принципи лікування, імунопрофілактика. Показання до госпіталізації, правила виписки хворих із стаціонару.

36. ВГЕ: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, принципи лікування, профілактика. Показання до госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.

37. ВГВ: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, принципи лікування, протиепідемічні заходи, принципи імунопрофілактики, прогноз. Показання до госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.

38. ВГС: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, принципи лікування, профілактика, прогноз. Показання до госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.

39. ВГД: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, принципи лікування, профілактика, прогноз. Показання до госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.

40. Диференціальна діагностика жовтяниць.
41. Фульмінантний вірусний гепатит: патогенез, клінічна і лабораторна діагностика, принципи лікування.
42. Хронічні вірусні гепатити: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, принципи лікування, прогноз.
43. ВІЛ-інфекція: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, принципи лікування, профілактика, прогноз. Порядок госпіталізації, обстеження, диспансеризації.
44. СНІД-асоційовані протозойні інвазії: криптоспоридіоз, ізоспорооз, церебральний токсоплазмоз. Клінічна і лабораторна діагностика. Принципи лікування і профілактики. Показання до госпіталізації.
45. СНІД-асоційовані мікози: кандидоз, пневмоцистна пневмонія, криптококоз. Клінічна і лабораторна діагностика. Принципи лікування і профілактики. Показання до госпіталізації.
46. Загальна характеристика інфекційних хвороб із трансмісивним механізмом передавання.
47. Малярія: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Показання до обстеження на малярію. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.
48. Епідемічний висипний тиф та хвороба Брілла: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.
49. Лептоспіроз: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.
50. ГГНС: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, лікування, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару.
51. Гостра ниркова недостатність: визначення поняття, патогенез, класифікація, клінічна і лабораторна діагностика, принципи лікування, невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
52. Сказ: етіологія, епідеміологія, класифікація, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, прогноз, принципи лікування та імунопрофілактики. Порядок госпіталізації.
53. Правець: етіологія, епідеміологія, класифікація, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, прогноз, принципи лікування та профілактики. Принципи імунопрофілактики. Порядок госпіталізації.
54. Бешиха: етіологія, епідеміологія, класифікація, патогенез, клінічний перебіг, діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, прогноз, принципи лікування та профілактики. Показання до госпіталізації.
55. Визначення понять «особливо небезпечні» та «карантинні» хвороби.
56. Чума: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, прогноз, лікування, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару. Профілактичні заходи в осередку.
57. Сибірка: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, прогноз, лікування, профілактика. Порядок госпіталізації, правила виписки хворих із інфекційного стаціонару. Профілактичні заходи в осередку.
58. Жовта гарячка: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, прогноз, лікування, протиепідемічні заходи, принципи імунопрофілактики. Порядок госпіталізації, правила

виписки хворих із інфекційного стаціонару.

59. Поняття про синдром гарячки невідомого генезу. Алгоритм обстеження хворих.

60. Поняття про TORCH-інфекції: визначення поняття, етіологія, епідеміологія, клінічна і лабораторна діагностика, прогноз. Принципи обстеження, лікування та профілактики.

61. Токсоплазмоз: етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, клінічний перебіг, лабораторна діагностика, диференціальний діагноз, ускладнення, прогноз, принципи лікування та профілактики. Показання до госпіталізації.

62. Нозокоміальні (внутрішньолікарняні) інфекції: загальна характеристика, особливості клінічного перебігу, діагностика, принципи лікування та профілактики.

63. Анафілактичний шок: патогенез, класифікація, клінічні прояви, диференціальний діагноз, невідкладна допомога.

64. Сироваткова хвороба: патогенез, клінічні прояви, диференціальний діагноз, невідкладна допомога.

3.3. Індивідуальні завдання

За участь у конференціях, олімпіадах, проведенні наукових досліджень, написання тез, статей здобувачу вищої освіти нараховують додаткові бали (до 10), які додають до ПНД.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть усі лекційні та практичні заняття. Пропущені заняття необхідно відпрацювати (згідно з графіком кафедри та наказом ХНМУ).

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо здобувачів вищої освіти виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою.

Під час лекційного заняття студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші.

На практичному занятті передбачена активна участь під час обговорення в аудиторії. Здобувачі вищої освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливість та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

На першому занятті з дисципліни буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо. Формою одягу є медичний халат, шапочка, медична маска, змінне взуття.

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття;

не дозволяється:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра інфекційних хвороб підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів вищої освіти очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Інфекційні хвороби: підручник / О.А. Голубовська, М.А. Андрейчин, А.В. Шкурба та ін.; за ред. О.А. Голубовської. – 2-е вид., переробл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 688 с.
2. Інфекційні хвороби: підручник / В.М. Козько, Г.О. Соломенник, К.В. Юрко та ін.; за ред. В.М. Козька. – К.: ВСВ «Медицина», 2019. – 312 с.

Допоміжна

1. Тропічні хвороби: навч. посіб. / В.М. Козько, Г.О. Соломенник, К.В. Юрко. – К.: ВСВ «Медицина», 2019. – 384 с.
2. Медицина за Девідсоном: принципи і практика: посібник: пер. 23-го англ. вид.: у 3 т. Т. 2 / за ред. Стюарта Г. Ралстона, Яна Д. Пенмана, Марка В. Дж. Стрекена, Річарда П. Гобсона; наук. ред. пер. Катерина Юрко, Василь Москалюк, Лариса Мороз та ін. – К.: ВСВ «Медицина», 2021. – 778 с.
3. Harrison's Principles of Internal Medicine. – 19th Edition // Dan Longo, Anthony Fauci, Dennis Kasper, Stephen Hauser. – McGraw-Hill, 2015.
4. Внутрішньолікарняні інфекції та інфекційний контроль: навч. посібник / К.В. Юрко, В.М. Козько, Г.О. Соломенник. – Київ: ВСВ «Медицина», 2020. – 296 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.who.int/hiv/pub/idu/ru/>
2. <http://www.sida.org>
3. www.aidsalliance.org.ua, office@aidsalliance.org.ua
4. www.med-info.net.ua
5. <http://www.foxitsoftware.com>
6. <http://www.euro.who.int>
7. <http://www.kmu.gov.ua>
8. <http://www.ses.gov.ua/admin/uploaded/pdkul.doc>

9. http://www.who.int/malaria/about_us/ru/index.html

10. http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра урології, нефрології та андрології ім. проф. А. Г. Подреза
навчальний рік 2026-2027

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Нефрологія»

Нормативний чи вибірковий освітній компотнент нормативний

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

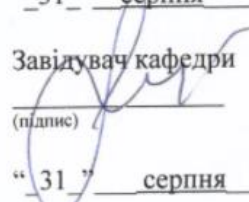
Спеціальність 228 «Педіатрія»

Освітньо-професійна програма «Педіатрія»

Курс V

Програма навчальної дисципліни
розглянута та затверджена на засіданні
кафедри урології, нефрології та андрології
ім. професора А.Г. Подреза

Протокол від.
“_31_” серпня 2021 року № 20

Завідувач кафедри

(підпис) В.М. Лісовий
(прізвище та ініціали)

“_31_” серпня 2021 року

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем професійної підготовки хірургічного
профілю

Протокол від.
“_01_” 09 2021 року № _1_

Голова

(підпис) Сипливий В.О.
(прізвище та ініціали)

“ ” 2021 року

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Андон'єва Ніна Михайлівна – професор кафедри урології, нефрології та андрології ім.. проф.. А.Г. Подреза, д. мед. н., професор.

**ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ
КОМПОНЕНТ**

ПІП	Контактний тел.	E-mail:	Адреса кафедри	Розклад занять	Консультації
Андон'єва Ніна Михайлівна	096-561-45-36	andonieva.nina@gmail.com	пр. Московський 195, КНП ХОР «ОМКЦУН ім. В. І. Шаповала»	Відповідно до розкладу занять	Відповідно до графіку консультацій
Колупаєв Сергій Михайлович	067-573-23-14	sm.kolupayev@ukr.net	---"---	---"---	---"---
Гуц Олена Анатоліївна	067 664 83 86	elenahuts@gmail.com	---"---	---"---	---"---
Дубовик Марія Ярославівна	067 424 04 64	dubovik.nephro@gmail.com	---"---	---"---	---"---
Валковська Тетяна Леонідівна	099 015 85 88	t.valkovskaya@ukr.net	---"---	---"---	---"---
Желєзнікова Марина Олександрівна	097 564 02 60	kh_transplant@meta.ua	---"---	---"---	---"---

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Нефрологія» (для студентів 5 та 6 курсу) складено відповідно до освітньо-наукової програми, галузі знань 22 – «Охорона здоров'я», спеціальності – 228 «Педіатрія» підготовки магістра за фахом 228 «Педіатрія».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Курс з нефрології призначений для студентів 5 та 6 курсу педіатричного факультету. Протягом курсу проводяться практичні заняття, що охоплюють широкий спектр важливих медичних проблем. Дисципліна «Нефрологія» на 5 та 6 курсі включає вивчення основних нозологічних форм (гломерулонефриту, хронічного пієлонефриту, амілоїдозу нирок, тубулоінтерстиціального нефриту), тактики ведення хворих з сечовим синдромом, з набряковим та нефротичним синдромами, з реальною артеріальною гіпертензією, з гострим пошкодженням та хронічною хворобою нирок. Знання питань нефрології базуються як на експериментальних даних і теоретичних положеннях медико-біологічних наук, так і на фактичному матеріалі клінічних дисциплін

Предметом вивчення навчальної дисципліни є набуття студентами компетентностей згідно до загальних і фахових компетентностей освітньо-професійної програми «Педіатрія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 228 Педіатрія кваліфікації магістр педіатрії: володіння навичками опитування, визначення принципів та характеру лікування і профілактики розвитку ускладнень захворювань внутрішніх органів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги, визначення тактики ведення хворого при коморбідній патології, ведення медичної документації, здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, прийняття обґрунтованого рішення, здатність працювати в команді, діяти соціально відповідально та свідомо.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з нормальна анатомія, нормальна фізіологія, патологічна фізіологія,

біофізика, біохімія, клінічна біохімія, мікробіологія, вірусологія та імунологія, інфекційні хвороби, фармакологія, внутрішня медицина, нефрологія, урологія, реаніматологія, принципи доказової медицини.

Постреквізити. Разом з дисципліною повинні вивчатися внутрішня медицина, екстрена та невідкладна медична допомога, інфекційні хвороби, клінічна імунологія, хірургія.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=810>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання курсу «Нефрологія» є засвоєння основних теоретичних та практичних знань з етіології, патогенезу, клінічних проявів нозологічних форм та недостатності функції нирок, удосконаленні і засвоєнні практичних навичок, набутті професійного рівня готовності майбутніх лікарів до самостійної роботи з хворими.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є набуття студентами компетентностей згідно до загальних і фахових компетентностей освітньо-професійної програми «Педіатрія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 228 Педіатрія кваліфікації магістр педіатрії: володіння навичками опитування, визначення принципів та характеру лікування і профілактики розвитку ускладнень захворювань внутрішніх органів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги, визначення тактики ведення хворого при коморбідній патології, ведення медичної документації, здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, прийняття обґрунтованого рішення, здатність працювати в команді, діяти соціально відповідально та свідомо.

1.3. Компетентності та результати навчання формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

1.3.1. Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

інтегральної: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової аудиторії;

загальних компетентностей: здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність приймати обґрунтоване рішення; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

спеціальних (фахових) компетентностей: здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання, здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань, здатність до ведення медичної документації.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання**:

Програмні результати навчання: – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій; збір інформації про пацієнта; оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень; встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання; визначення характеру, принципів лікування захворювань; діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги; сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills)**: сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5 курс

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 0,5	Галузь знань <u>22 «Охорона здоров'я»</u>	вибіркова	
Загальна кількість годин – 15	Спеціальність: 228 «Педіатрія»	Рік підготовки (курс):	
		5-й	
		Семестр	
		9-й, 10-й	
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 10 самостійної роботи студента - 5	Освітній ступінь: Другий (магістерський) ОПП «Педіатрія»	Лекції	
		2 год.	0
		Практичні, семінарські	
		8 год.	
		Лабораторні	
		0 год.	
		Самостійна робота	
		5 год.	
		Індивідуальні завдання: 0 год.	
		Вид підсумковою контролю: диф. залік	

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ теми	Тема	Кількість акад. годин
1	Гломерулонефрити.	2

2.2.2 Семінарські заняття відсутні

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Гломерулонефрити.	2	методичні рекомендації для студентів, презентації,	тестові завдання
2	Гострий та хронічний гломерулонефрит. Нефротичний синдром.	2	методичні рекомендації для студентів, презентації,	тестові завдання
3	Хронічний пієлонефрит. Амілоїдоз нирок. тубулоінтерстиціальний нефрит.	2	методичні рекомендації для студентів, презентації,	тестові завдання
4	Диф. залік	2		Вербальне спілкування та оцінка знань студентів.
	Всього годин практичних занять	8		

2.2.4. Лабораторні заняття відсутні

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	3	самостійна робота	Опитування
2.	Інструментальні неінвазивні та інвазивні методи дослідження.	1	самостійна робота	Опитування
3.	Полікістозна хвороба нирок	1	самостійна робота	Опитування
4	Всього годин самостійної роботи студента	5		

Методи контролю

Організація поточного контролю. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язання ситуаційних задач, оцінка показників функції нирок та результатів лабораторно-інструментальних досліджень згідно теми заняття. Оцінювання кожної теми здійснюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність у

багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» або середню оцінку (с точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу АСУ. Мінімальна кількість балів, яку має набрати студент за поточну діяльність під час вивчення розділу, становить 70 балів, максимальна кількість балів - 120 балів. До підсумкової атестації - **диференційованого заліку** допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості і мають не менш 70 балів (середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3,0).

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні. Загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.

Організація підсумкового контролю – диференційованого заліку. Допуск до диференційованого заліку визначається у балах поточної навчальної діяльності, а саме: min - 70, max - 120 балів. Диференційований залік проводиться викладачем академічної групи або комісійно вразі незгоди студента з результатами атестації. Якщо залік не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру. Безпосередньо диференційований залік оцінюється від - 50 до – 80 балів.

Диференційований залік включає 5 (п'ять) питань з усього курсу «Нефрологія», що вивчається на відповідному курсі. За кожне питання студент отримує від 10 до 16 балів, загалом за 5 питань – від 50 до 80 балів.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни

розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами диференційного заліку. Максимальна сума балів за дисципліну складає 200 балів.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти у ХНМУ», затверджений наказом ХНМУ від 21.08.2021 №181.

Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язання ситуаційних задач згідно теми заняття. Оцінювання здійснюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» або середню оцінку (с точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу АСУ. Мінімальна кількість балів, яку має набрати студент за поточну діяльність під час вивчення розділу, становить 120 балів, максимальна кількість балів - 200 балів. Залік виставляється студентам, що не мають академічної заборгованості і мають не менш 120 балів (середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3,0).

3.2. Питання до заліку та іспиту: .

1. Історія розвитку нефрології в Україні.
2. Історія кафедри урології вузу.
3. Основні напрямки розвитку та досягнення сучасної нефрології.
4. Нирки та сечовивідні шляхи, їх функціональне значення.
5. Клінічна анатомія та фізіологія нирок.
6. Будова нефрону.
7. Юкстамедулярні нефрони: локалізація, клінічне значення.

8. Юкстагломерулярний апарат: будова, локалізація, клінічне значення.
9. Фільтрація: локалізація процесу, механізм, регулюючі фактори.
10. Реабсорбція: локалізація процесу, механізм, регулюючі фактори.
11. Секреція: локалізація процесу, механізм, регулюючі фактори.
12. Етіологія, патогенез гломерулонефриту.
13. Клінічна картина гломерулонефриту.
14. Діагностика гломерулонефриту.
15. Лікувальна тактика при гострому та хронічному гломерулонефриті.
16. Етіологія, патогенез пієлонефриту.
17. Класифікація пієлонефриту.
18. Клінічна картина гострого пієлонефриту.
19. Клінічна картина хронічного пієлонефриту.
20. Діагностика гострого та хронічного пієлонефриту.
21. Лікувальна тактика при гострому пієлонефриті.
22. Лікувальна тактика при хронічному пієлонефриті.
23. Етіологія гострої ниркової недостатності.
24. Форми гострої ниркової недостатності.
25. Стадії гострої ниркової недостатності.
26. Клінічна картина олігоанурічної стадії гострої ниркової недостатності.
27. Клінічна картина поліурічної стадії гострої ниркової недостатності
28. Діагностика гострої ниркової недостатності.
29. Лікування в олігоанурічній стадії гострої ниркової недостатності.
30. Лікування в поліурічній стадії гострої ниркової недостатності.
31. Прогноз при гострій нирковій недостатності.
32. Етіологія та патогенез хронічної ниркової недостатності.
33. Стадії хронічної ниркової недостатності.
34. Діагностика хронічної ниркової недостатності.
35. Клініка I та II стадії хронічної ниркової недостатності.
36. Клініка III та IV стадії хронічної ниркової недостатності.

- 37.Клініка V стадії хронічної ниркової недостатності.
- 38.Лікування хронічної ниркової недостатності.
- 39.Прогноз при хронічній нирковій недостатності.
- 40.Види замісної ниркової терапії.
- 41.Показання до гемодіалізу.
- 42.Показання до перітонеального діалізу.
43. Показання до трансплантації нирки.
- 44.Ускладнення замісної ниркової терапії.
- 45.Види трансплантації нирки.
- 46.Показання та протипоказання до трансплантації нирки.
- 47.Патогенез та клініка гострого відторгнення трансплантату.
- 48.Патогенез та клініка хронічного відторгнення трансплантату.
- 49.Ведення хворих з трансплантованою ниркою.
- 50.Порядок призначення імуносупресорів.

3.3. Контрольні питання

1. Лікування в олігоанурічній стадії гострої ниркової недостатності.
2. Показання до гемодіалізу.
3. Клініка I та II стадії хронічної ниркової недостатності.
4. Форми гострої ниркової недостатності.
5. Лікувальна тактика при гострому пієлонефриті.
6. Клінічна картина гострого пієлонефриту.
7. Реабсорбція: локалізація процесу, механізм, регулюючі фактори.
8. Юкстамедулярні нефрони: локалізація, клінічне значення.
9. Нирки та сечовивідні шляхи, їх функціональне значення.
- 10.Лікування хронічної ниркової недостатності.
- 11.Етіологія, патогенез гломерулонефриту.
- 12.Секреція: локалізація процесу, механізм, регулюючі фактори.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні): оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за

умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні. Загальна сума балів за поточну навчальну діяльність та дисципліну не може перевищувати 200 балів.

3.6. Правила оскарження оцінки

Якщо студента не влаштовує оцінка, то збирається комісія у складі завідуючого кафедрою Лісового В.М., професора кафедри Андон'євої Н.М., доцента Гуц О.А. та доцента Дубовик М.Я. та проводять опитування студента за темами, що були узгоджені на засіданні кафедри.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щоб досягти цілей навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати, не спізнюватися і не пропускати практичні заняття; регулярно готувати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; при відвідування практичних занять необхідно бути одягнутими у медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, зошит, ручку; виконувати всі необхідні домашні завдання і активно працювати на практичних заняттях; при необхідності звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття. Пропуски практичних занять відпрацьовуються година в годину викладачу групи або черговому викладачу. Прийом відпрацьовань та консультації проводяться щоденно з 15⁰⁰ – 17⁰⁰, по суботах згідно до «Положення про порядок відпрацьовання студентами навчальних занять» від 07.12.2015 № 415.

Студенти з особливими потребами повинні зустрітися з викладачем або

попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Відповідно до ст.42 Закону України «Про освіту» та Закону України «Про вищу освіту», враховуючи рекомендації Національного агентства забезпечення якості вищої освіти, які затверджені рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29 жовтня 2019 року (протокол № 11) в університеті вдосконалено нормативну базу з питань академічної доброчесності. Враховуючи діюче законодавство, ми прагнемо того, щоб університетська спільнота була спрямована на запобігання, перешкоджання та зупинення проявів академічної недоброчесності шляхом створення позитивного, сприятливого й доброчесного освітнього і наукового середовища.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Лісовий В. М. Актуальні питання трансплантації нирки: навч-посібник для лікарів-інтернів. / Лісовий В. М., Андон'єва Н. М. – Харків: ХНМУ, 2013 – 184
2. Лесовой В. Н. Основные синдромы болезней почек: учебное пособие для студентов V – VI курсов и врачей-интернов. / Лесовой В. Н., Андоньева Н. М. – Харьков: ХНМУ, 2012, - 204 с.
3. Пасечніков С. П. Урологія: підручник для студ. вищих мед навч. закладів / С. П. Пасечніков, С. О. Возіанов, В. М. Лісовий та ін.; за ред. С. П. Пасечнікова. – Вінниця: Нова Книга, 2015. – Вид. 2-ге, випр.. і допов. – 432 с.: іл.
4. Пиріг Л. А. Нефрологія : національний підручник / Л. А. Пиріг, Д. Д. Іванов, О. І. Таран [та ін.] ; за ред. : Л. А. Пирога, Д. Д. Іванова ; Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. – Донецьк : Заславський О. Ю., 2014. – 315 с. : іл., табл.
5. Наказ МОЗ України від 02.12.2004 р. № 593 «Про затвердження протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю «Нефрологія».

Інформаційні ресурси

1. <http://nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

2. <http://korolenko.kharkov.com> – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка
3. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov> – сайт Національного центру біотехнологічної інформації США.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=810>

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра урології, нефрології та андрології ім. проф. А. Г. Подреза
навчальний рік 2026-2027

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«Нефрологія»

Нормативний чи вибірковий освітній компотнент нормативний
Форма здобуття освіти очна
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 228 «Педіатрія»
Освітньо-професійна програма «Педіатрія»
Курс VI

Програма навчальної дисципліни
розглянута та затверджена на засіданні
кафедри урології, нефрології та андрології
ім. професора А.Г. Подреза

Протокол від.
“_31_” серпня 2021 року № 20

Завідувач кафедри
(підпис) [підпис] В.М. Лісовий
(прізвище та ініціали)

“_31_” серпня 2021 року

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем професійної підготовки хірургічного
профілю

Протокол від.
“_01_” 09 2021 року № _1_

Голова
(підпис) [підпис] Сипливий В.О.
(прізвище та ініціали)

“ ” 2021 року

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Андон'єва Ніна Михайлівна – професор кафедри урології, нефрології та андрології ім. проф. А.Г. Подреза, д. мед. н., професор.

**ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ
КОМПОНЕНТ**

ПІП	Контактний тел.	E-mail:	Адреса кафедри	Розклад занять	Консультації
Андон'єва Ніна Михайлівна	096-561-45-36	andonieva.nina@gmail.com	пр. Московський 195, КНП ХОР «ОМКЦУН ім. В. І. Шаповала»	Відповідно до розкладу занять	Відповідно до графіку консультацій
Колупаєв Сергій Михайлович	067-573-23-14	sm.kolupayev@ukr.net	---"---	---"---	---"---
Гуц Олена Анатоліївна	067 664 83 86	elenahuts@gmail.com	---"---	---"---	---"---
Дубовик Марія Ярославівна	067 424 04 64	dubovik.nephro@gmail.com	---"---	---"---	---"---
Валковська Тетяна Леонідівна	099 015 85 88	t.valkovskaya@ukr.net	---"---	---"---	---"---
Желєзнікова Марина Олександрівна	097 564 02 60	kh_transplant@meta.ua	---"---	---"---	---"---

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Нефрологія» (для студентів 6 курсу) складено відповідно до освітньо-наукової програми, галузі знань 22 – «Охорона здоров'я», спеціальності – 228 «Педіатрія» підготовки магістра за фахом 228 «Педіатрія».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Курс з нефрології призначений для студентів 6 курсу медичного факультету. Протягом курсу проводяться практичні заняття, що охоплюють широкий спектр важливих медичних проблем. Дисципліна «Нефрологія» на 6 курсі включає вивчення тактики ведення хворих з сечовим синдромом, з набряковим та нефротичним синдромами, з реальною артеріальною гіпертензією, з гострим пошкодженням та хронічною хворобою нирок. Знання питань нефрології базуються як на експериментальних даних і теоретичних положеннях медико-біологічних наук, так і на фактичному матеріалі клінічних дисциплін.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є набуття студентами компетентностей згідно до загальних і фахових компетентностей освітньо-професійної програми «Медицина» за спеціальністю 228 «Педіатрія»: володіння навичками опитування, визначення принципів та характеру лікування і профілактики розвитку ускладнень захворювань внутрішніх органів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги, визначення тактики ведення хворого при коморбідній патології, ведення медичної документації, здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, прийняття обґрунтованого рішення, здатність працювати в команді, діяти соціально відповідально та свідомо.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з нормальна анатомія, нормальна фізіологія, патологічна фізіологія, біофізика, біохімія, клінічна біохімія, мікробіологія, вірусологія та імунологія, інфекційні хвороби, фармакологія, внутрішня медицина, нефрологія, урологія, реаніматологія, принципи доказової медицини.

Постреквізити. Разом з дисципліною повинні вивчатися внутрішня медицина, екстрена та невідкладна медична допомога, інфекційні хвороби, клінічна імунологія, хірургія.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=811>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Метою викладання курсу «Нефрологія» є засвоєння основних теоретичних та практичних знань з етіології, патогенезу, клінічних проявів нозологічних форм та недостатності функції нирок, удосконаленні і засвоєнні практичних навичок, набутті професійного рівня готовності майбутніх лікарів до самостійної роботи з хворими.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є набуття студентами компетентностей згідно до загальних і фахових компетентностей освітньо-професійної програми «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 228 «Педіатрія» кваліфікації магістр медицини: володіння навичками опитування, визначення принципів та характеру лікування і профілактики розвитку ускладнень захворювань внутрішніх органів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги, визначення тактики ведення хворого при коморбідній патології, ведення медичної документації, здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, прийняття обґрунтованого рішення, здатність працювати в команді, діяти соціально відповідально та свідомо.

1.3. Компетентності та результати навчання формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами **компетентностей:**

інтегральної: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані

задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової аудиторії;

загальних компетентностей: здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність приймати обґрунтоване рішення; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

спеціальних (фахових) компетентностей: здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання, здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань, здатність до ведення медичної документації.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання:**

Програмні результати навчання: – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій; збір інформації про пацієнта; оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень; встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання; визначення характеру, принципів лікування захворювань; діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги; сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills):** сформованість фахівця з

належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 0,5	Галузь знань <u>22 «Охорона здоров'я»</u>	вибіркова	
Загальна кількість годин – 15	Спеціальність: 228 «Педіатрія»	Рік підготовки (курс):	
		6-й	
		Семестр	
		11-й, 12-й	
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 10 самостійної роботи студента - 5	Освітній ступінь: Другий (магістерський) ОПП «Педіатрія»	Лекції	
		0 год.	
		Практичні, семінарські	
		20 год.	
		Лабораторні	
		0 год.	
		Самостійна робота	
		10 год.	
Індивідуальні завдання: 0 год.			
Вид підсумковою контролю: диф. залік			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції відсутні

2.2.2 Семінарські заняття відсутні

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Ведення хворого з сечовим синдромом.	4	методичні рекомендації для студентів, презентації,	тестові завдання
2	Ведення хворого з набряковим та нефротичним синдромом.	4	методичні рекомендації для студентів, презентації,	тестові завдання
3	Ведення хворого з ренальною артеріальною гіпертензією.	4	методичні рекомендації для студентів, презентації,	тестові завдання
4	Ведення хворого з хронічною нирковою недостатністю.	4	методичні рекомендації для студентів, презентації,	тестові завдання
5	Невідкладні стани в нефрології: гостра ниркова недостатність.	2	методичні рекомендації для студентів, презентації,	тестові завдання
	Всього годин практичних занять	20		

2.2.4. Лабораторні заняття відсутні

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	5	самостійна робота	Опитування
2	Індивідуальна робота: курація хворого з письмовим обґрунтуванням діагнозу.	5	самостійна робота	Опитування
3	Всього годин самостійної роботи студента	10		

Методи навчання: методичні рекомендації для студентів, презентації, відеоматеріали, для дистанційної форми навчання: презентації за темами занять (для викладання в системі Moodle та Zoom), відеоматеріали, тестові завдання

Методи контролю

Організація поточного контролю. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язання ситуаційних задач згідно теми заняття. Оцінювання здійснюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» або середню оцінку (с точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу АСУ. Мінімальна кількість балів, яку має

набрати студент за поточну діяльність під час вивчення розділу, становить 120 балів, максимальна кількість балів - 200 балів. **Залік** виставляється студентам, що не мають академічної заборгованості і мають не менш 120 балів (середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3,0).

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні. Загальна сума балів за поточну навчальну діяльність та дисципліну не може перевищувати 200 балів.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти у ХНМУ», затверджений наказом ХНМУ від 21.08.2021 №181.

Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язання ситуаційних задач згідно теми заняття. Оцінювання здійснюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» або середню оцінку (с точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу АСУ. Мінімальна кількість балів, яку має набрати студент за поточну діяльність під час вивчення розділу, становить 120 балів, максимальна

кількість балів - 200 балів. Залік виставляється студентам, що не мають академічної заборгованості і мають не менш 120 балів (середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3,0).

3.2. Питання до заліку та іспиту: .

1. Історія кафедри урології вузу.
2. Основні напрямки розвитку та досягнення сучасної нефрології.
3. Нирки та сечовивідні шляхи, їх функціональне значення.
4. Клінічна анатомія та фізіологія нирок.
5. Будова нефрону.
6. Юкстамедулярні нефрони: локалізація, клінічне значення.
7. Юстагломерулярний апарат: будова, локалізація, клінічне значення.
8. Фільтрація: локалізація процесу, механізм, регулюючі фактори.
9. Реабсорбція: локалізація процесу, механізм, регулюючі фактори.
10. Секреція: локалізація процесу, механізм, регулюючі фактори.
11. Етіологія, патогенез гломерулонефриту.
12. Клінічна картина гломерулонефриту.
13. Діагностика гломерулонефриту.
14. Лікувальна тактика при гострому та хронічному гломерулонефриті.
15. Етіологія, патогенез пієлонефриту.
16. Класифікація пієлонефриту.
17. Клінічна картина гострого пієлонефриту.
18. Клінічна картина хронічного пієлонефриту.
19. Діагностика гострого та хронічного пієлонефриту.
20. Лікувальна тактика при гострому пієлонефриті.
21. Лікувальна тактика при хронічному пієлонефриті.
22. Етіологія гострої ниркової недостатності.
23. Форми гострої ниркової недостатності.
24. Стадії гострої ниркової недостатності.
25. Клінічна картина олігоанурічної стадії гострої ниркової недостатності.

- 26.Клінічна картина поліурічної стадії гострої ниркової недостатності
- 27.Діагностика гострої ниркової недостатності.
- 28.Лікування в олігоанурічній стадії гострої ниркової недостатності.
- 29.Лікування в поліурічній стадії гострої ниркової недостатності.
- 30.Прогноз при гострій нирковій недостатності.
- 31.Етіологія та патогенез хронічної ниркової недостатності.
- 32.Стадії хронічної ниркової недостатності.
- 33.Діагностика хронічної ниркової недостатності.
- 34.Клініка I та II стадії хронічної ниркової недостатності.
- 35.Клініка III та IV стадії хронічної ниркової недостатності.
- 36.Клініка V стадії хронічної ниркової недостатності.
- 37.Лікування хронічної ниркової недостатності.
- 38.Прогноз при хронічній нирковій недостатності.
- 39.Види замісної ниркової терапії.
- 40.Показання до гемодіалізу.
- 41.Показання до перитонеального діалізу.
42. Показання до трансплантації нирки.
- 43.Ускладнення замісної ниркової терапії.
- 44.Види трансплантації нирки.
- 45.Показання та протипоказання до трансплантації нирки.
- 46.Патогенез та клініка гострого відторгнення трансплантату.
- 47.Патогенез та клініка хронічного відторгнення трансплантату.
- 48.Ведення хворих з трансплантованою ниркою.
- 49.Порядок призначення імуносупресорів.

3.3. Контрольні питання

1. Лікування в олігоанурічній стадії гострої ниркової недостатності.
- 2.Показання до гемодіалізу.
- 3.Клініка I та II стадії хронічної ниркової недостатності.
- 4.Форми гострої ниркової недостатності.
- 5.Лікувальна тактика при гострому пієлонефриті.

6. Клінічна картина гострого пієлонефриту.
7. Реабсорбція: локалізація процесу, механізм, регулюючі фактори.
8. Юкстамедулярні нефрони: локалізація, клінічне значення.
9. Нирки та сечовивідні шляхи, їх функціональне значення.
10. Лікування хронічної ниркової недостатності.
11. Етіологія, патогенез гломерулонефриту.
12. Секреція: локалізація процесу, механізм, регулюючі фактори.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні): оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні. Загальна сума балів за поточну навчальну діяльність та дисципліну не може перевищувати 200 балів.

3.6. Правила оскарження оцінки

Якщо студента не влаштовує оцінка, то збирається комісія у складі завідуючого кафедрою Лісового В.М., професора кафедри Андон'євої Н.М., доцента Гуц О.А. та доцента Дубовик М.Я. та проводять опитування студента за темами, що були узгоджені на засіданні кафедри.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щоб досягти цілей навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати, не спізнюватися і не пропускати практичні заняття; регулярно готувати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; при відвідування практичних занять необхідно бути одягнутими у медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, зошит, ручку; виконувати всі необхідні домашні завдання і активно працювати на практичних заняттях; при необхідності

звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття. Пропуски практичних занять відпрацьовуються година в годину викладачу групи або черговому викладачу. Прийом відпрацювань та консультації проводяться щоденно з 15⁰⁰ – 17⁰⁰, по суботах згідно до «Положення про порядок відпрацювання студентами навчальних занять» від 07.12.2015 № 415.

Студенти з особливими потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Відповідно до ст.42 Закону України «Про освіту» та Закону України «Про вищу освіту», враховуючи рекомендації Національного агентства забезпечення якості вищої освіти, які затверджені рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29 жовтня 2019 року (протокол № 11) в університеті вдосконалено нормативну базу з питань академічної доброчесності. Враховуючи діюче законодавство, ми прагнемо того, щоб університетська спільнота була спрямована на запобігання, перешкоджання та зупинення проявів академічної недоброчесності шляхом створення позитивного, сприятливого й доброчесного освітнього і наукового середовища.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Лісовий В. М. Актуальні питання трансплантації нирки: навч-посібник для лікарів-інтернів. / Лісовий В. М., Андон'єва Н. М. – Харків: ХНМУ, 2013 – 184
2. Лесовой В. Н. Основные синдромы болезней почек: учебное пособие для

студентів V – VI курсів и лікарів-інтернів. / Лесової В. Н., Андоньєва Н. М. – Харків: ХНМУ, 2012, - 204 с.

3. Пасечніков С. П. Урологія: підручник для студ. вищих мед навч. закладів / С. П. Пасечніков, С. О. Возіанов, В. М. Лісовий та ін.; за ред. С. П. Пасечнікова. – Вінниця: Нова Книга, 2015. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – 432 с.: іл.

4. Пиріг Л. А. Нефрологія : національний підручник / Л. А. Пиріг, Д. Д. Іванов, О. І. Таран [та ін.] ; за ред. : Л. А. Пирога, Д. Д. Іванова ; Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. – Донецьк : Заславський О. Ю., 2014. – 315 с. : іл., табл.

5. Наказ МОЗ України від 02.12.2004 р. № 593 «Про затвердження протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю «Нефрологія».

Допоміжна

1. <http://nbuv.gov.ua> – сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

2. <http://korolenko.kharkov.com> – сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка

3. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov> – сайт Національного центру біотехнологічної інформації США.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=811>

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет
Кафедра внутрішньої медицини №2, клінічної імунології і алергології
імені академіка Л.Т. Малої
Навчальний рік – 2026 - 2027

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОГО КОМПОНЕНТУ

«Внутрішня медицина»

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти - очна

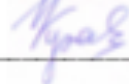
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 228 «Педіатрія»

Спеціалізація «Медицина»

Освітньо-професійна програма «Педіатрія» другого (магістерського) рівня
вищої освіти

6 курс

<p>Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології і алергології імені академіка Л.Т. Малої</p> <p>Протокол від "27" серпня 2021 р. № 28</p> <p>Завідувач кафедри</p> <p> професор Кравчун П.Г.</p>	<p>Схвалено методичною комісією ХНМУ з проблем професійної підготовки терапевтичного профілю</p> <p>Протокол від "31" серпня 2021р. № 1</p> <p>Голова</p> <p> професор Кравчун П.Г.</p>
--	---

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

Кравчун П.Г., завідувач кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої, доктор медичних наук, професор.

Риндіна Н.Г., професор кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої, доктор медичних наук, професор

Борзова О.Ю., доцент кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т. Малої, кандидат медичних наук, доцент.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Кравчун Павло Григорович, завідувач кафедри, доктор медичних наук, професор; професійні інтереси - терапія, кардіологія, клінічна імунологія, алергологія

Шелест Олексій Миколайович, професор кафедри, доктор медичних наук, професор; професійні інтереси - терапія, кардіологія

Кожин Михайло Іванович, професор кафедри, кандидат медичних наук, доцент; професійні інтереси - терапія, кардіологія

Борзова Олена Юріївна, доцент кафедри, кандидат медичних наук, доцент; професійні інтереси - терапія, кардіологія

Залюбовська Олена Іллівна доцент кафедри, кандидат медичних наук, доцент; професійні інтереси - терапія, кардіологія

Добровольська Інна Миколаївна, доцент кафедри, кандидат медичних наук, доцент; професійні інтереси - терапія, кардіологія

Крапівко Світлана Олександрівна, доцент кафедри, кандидат медичних наук, доцент; професійні інтереси - терапія, кардіологія

Ринчак Петро Іванович, доцент кафедри, кандидат медичних наук, доцент; професійні інтереси - терапія, кардіологія.

Риндіна Наталія Генадіївна, професор кафедри, доктор медичних наук, професор; професійні інтереси - терапія, кардіологія

телефон - 7255789

Контактний E-mail кафедри intmed2@ukr.net

Консультації: Очні - розклад та місце проведення за розкладом кафедри. Он-лайн консультації: за попередньою домовленістю з викладачем

Локація: аудиторія та навчальні кімнати кафедри внутрішньої медицини №2, клінічної імунології та алергології імені академіка Л.Т.Малої на базі КНП «Міська клінічна лікарня №27» ХМР (вул. Пушкінська, 41).

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни для здобувачів освіти 6 курсу III медичного факультету складений відповідно до освітньо-професійної програми «Педіатрія»

Опис навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Внутрішня медицина» для здобувачів освіти 6 курсу викладається з метою вивчення основ внутрішньої медицини з акцентом на надбання навичок збору анамнезу, фізикального обстеження, проведенні диференціальної діагностики, основних схем лікування та профілактики захворювань внутрішніх органів і невідкладних станів у терапевтичній практиці.

Предметом навчальної дисципліни «Внутрішня медицина» є вивчення методики, теорії та практики діагностики, диференціальної діагностики, лікування та профілактики захворювань внутрішніх органів.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити: анатомія людини, патоморфологія, патофізіологія, фармакологія, пропедевтика внутрішньої медицини;

Постреквізити: сприяє вивченню здобувачами освіти клінічних дисциплін «Хірургія» – (зокрема кардіохірургія – лікування гострого інфаркту міокарду, перикардитів, кардіоміопатій тощо), «Акушерство» (ведення вагітних з артеріальною гіпертензією, кардіоміопатією вагітних), «Офтальмологія» (діагностика артеріальної гіпертензії), «Дерматологія» (захворювання сполучної тканини, васкуліти), соціальна медицина

Сторінка дисципліни в системі Moodle - <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=1690>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Внутрішня медицина» для здобувачів освіти 6 курсу є здобуття та поглиблення знань, вмінь, навичок та інших компетентностей з внутрішньої медицини, необхідних у професійній діяльності за кваліфікацією Магістр медицини.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

- навчання здобувачів освіти з формуванням навичок вирішення професійних завдань в відповідності з видами професійної діяльності (профілактичної, діагностичної, лікувальної, реабілітаційної);
- формування навичок спілкування з хворим, проведення повного обсягу діагностичних і лікувальних заходів відповідно до клінічних протоколів ведення хворих з основними хворобами серцево-судинної, кістково-м'язової систем та сполучної тканини на госпітальному і амбулаторному етапах;
- розвиток навичок опитування і клінічного обстеження пацієнтів з патологією серцево-судинної, кістково-м'язової систем та сполучної тканини, інтерпретації результатів рутинних і спеціальних лабораторних та інструментальних методів дослідження органів і систем;
- формування навичок постановки, обґрунтування і формулювання діагнозу, складання плану обстеження пацієнтів, визначення тактики їх ведення;
- формування умінь проводити профілактику, лікування і реабілітацію пацієнта з патологією серцево-судинної, кістково-м'язової систем та сполучної тканини, призначати і безпосередньо здійснювати лікування пацієнтів в госпітальних і амбулаторних умовах;
- формування навичок оформлення історії хвороби і амбулаторної картки з викладенням у них всіх основних розділів, обґрунтування клінічного діагнозу, плану обстеження і лікування, визначення працездатності і показань до госпіталізації, ведення щоденників і оформлення етапних епікризів при роботі з терапевтичними хворими.

1.3.1 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття здобувачами освіти **компетентностей:**

- *інтегральна*: Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

- *загальні*:

1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії
3. Здатність до здійснення саморегуляції та ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації
4. Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії
5. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися другою мовою
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим
8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
10. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків
11. Здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо
12. *спеціальні (фахові, предметні)*:
  1. Здатність до встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання
  2. Навички збирання інформації про пацієнта
  3. Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень
  4. Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань
  5. Здатність до діагностування невідкладних станів
  6. Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги
  7. Навички надання екстреної медичної допомоги
  8. Навички виконання медичних маніпуляцій
  9. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань
  10. Здатність до визначення лікувального харчування при лікуванні захворювань
  11. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
  12. Здатність до визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду
  13. Здатність до проведення експертизи працездатності
  14. Здатність до ведення медичної документації
  15. Здатність до обробки державної, соціальної, економічної та медичної інформації
  16. Здатність до проведення заходів щодо забезпечення якості та безпеки медичної допомоги

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1 – здобуття загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді

ПРН 2 – знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення

ПРН 3 – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій

- ПРН 4 – збір інформації про пацієнта
- ПРН 5 – оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень
- ПРН 6 – встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання
- ПРН 7 – визначення характеру, принципів лікування захворювань
- ПРН 8 – визначення необхідної дієти, режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань
- ПРН 9 – визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду
- ПРН 10 – діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстренної медичної допомоги
- ПРН 11 – проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
- ПРН 15 – виконання медичних маніпуляцій
- ПРН 16 – оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення
- ПРН 17 – ведення медичної документації, обробка державної, соціальної та медичної інформації
- ПРН 18 – здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я
- ПРН 20 – здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі
- ПРН 21 – сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

- Емпатія - здатність зрозуміти, що відбувається з іншими людьми (поставити себе на місце інших).
- Асертивність - здатність висловлювати власні думки та думки на основі поваги та захисту своїх прав.
- Повага - здатність терпіти людей, їхні думки, їх думки та їхні вчинки, навіть якщо ці думки, думки тощо не є спільними.
- Активне слухання - здатність уважно слухати інших людей, показуючи їм, що їх слухають.
- Переговори - здатність вести переговори з іншими людьми про різні інтереси чи конкретні вигоди, так що передбачається, що всі учасники переговорів виграють.
- Комунікативні та виразні навички - здатність спілкуватися та висловлювати свої почуття стосовно певних ситуацій. Крім того, спілкування також включає здатність слухати інших людей, вмюючи налагоджувати задовільні розмови.
- Розуміння - здатність розуміти соціальні та особисті ситуації та наполегливо реагувати на них.
- Самоконтроль - здатність розуміти та інтерпретувати приватні почуття та реагувати на них, контролюючи власні імпульси.
- Вирішення конфліктів - здатність розуміти реальність конфлікту та шукати альтернативи для його вирішення, рятуючись від агресивності. Хорошим способом вирішення конфлікту можуть бути переговори

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступень, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань:	Нормативна

	22 «Охорона здоров'я»	
Загальна кількість годин - 135	Спеціальність: 222 «Медицина» Спеціалізація: «Медицина»	Рік підготовки: 6-й
		Семестр 11-12-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 80 самостійної роботи студента – 55	Освітній ступень: магістр медицини ОПП «Медицина»	Практичні - 80
		Самостійна робота - 53 Індивідуальні завдання - 2
		Вид контролю: диференційований залік

2.1 Опис дисципліни

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Ведення хворого з артеріальною гіпертензією Курація хворого з гіпертензивним кризом	4	розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, ділова гра, моделювання процесів і ситуацій, кейс-метод, спаринг-партнерство (навчання в парах), стандартизований пацієнт, використання манекенів високого рівня,	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; доповідь <i>Підсумковий контроль:</i> диференційований залік
2.	Ведення хворого з болем в грудній клітці	4		
3.	Ведення хворого з гострим коронарним синдромом Тактика при зупинці кровообігу та дихання	4		
4.	Ведення хворого з порушеннями ритму та провідності серця. Курація хворого з пароксизмальними порушеннями серцевого ритму	4		
5.	Ведення хворого з шумом в серці	4		
6.	Ведення хворого з задишкою, легеневою гіпертензією. Курація хворого з тромбоемболією легеневої артерії	4		
7.	Ведення хворого з хронічною серцевою недостатністю Курація хворого з гострою серцевою недостатністю	4		
8.	Ведення хворого з болем у спині та кінцівках. Ведення хворого з суглобовим синдромом	4		
9.	Ведення хворого з лихоманкою	4		
10.	Ведення хворого з дисфагією, печією та диспепсією.	4		
11.	Ведення хворого з діареєю. Ведення хворого з закрепамми	4		
12.	Ведення хворого з болем в животі. Курація хворого з меленою та гематемезисом	4		
13.	Ведення хворого з жовтяницею	4		
14.	Ведення хворого з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом.	4		

15.	Ведення хворого з гострою печінковою енцефалопатією. Курація хворого з комою	4		
16.	Ведення хворого з легенеvim інфільтратом. Ведення хворого з плевральним випотом	4		
17.	Ведення хворого з хронічним кашлем	4		
18.	Ведення хворого з бронхообструктивним синдромом	4		
19.	Ведення хворого з кровохарканням	4		
20.	Курація хворого з гострою дихальною недостатністю	3		
	Диференційований залік	1		
Всього годин практичних занять		80		

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з артеріальною гіпертензією. Курація хворого з гіпертензивним кризом». - Удосконалення методики вимірювання артеріального тиску та інтерпретації отриманих даних. - Удосконалення методики реєстрації та інтерпретації ЕКГ, вимірювання артеріального тиску та інтерпретації отриманих даних за темою. - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (креатинін крові, швидкість клубочкової фільтрації, електроліти крові).	3	віртуальна консультація	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; індивідуальні завдання; реферати; доповідь <i>Підсумковий контроль:</i> диференційований залік
2	Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з болем в грудній клітці». - Удосконалення інтерпретації ЕКГ і результатів тесту з дозованим фізичним навантаженням за темою. - Удосконалення трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної клітки за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів обстеження (ліпідний спектр крові, коагулограма, Д-димер).	3		
3	Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з гострим коронарним синдромом. Тактика при зупинці кровообігу та дихання». - Удосконалення методики реєстрації та інтерпретації ЕКГ за темою. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів обстеження (біохімічні маркери некрозу міокарда). - Удосконалення алгоритму проведення СРЛ (непрямого масажу серця та ШВЛ при зупинці кровообігу та дихання).	3		

4	<p>Підготовка до практичного заняття за темою №4 «Ведення хворого з порушеннями ритму та провідності серця. Курація хворого з пароксизмальними порушеннями серцевого ритму».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення інтерпретації ЕКГ при порушеннях ритму та провідності серця - Удосконалення інтерпретації даних лабораторних методів дослідження (коагулограма, МНО). 	3
5	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з задишкою, легеневою гіпертензією. Курація хворого з тромбоемболією легеневої артерії»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення інтерпретації даних доплер-ехокардіографії за темою. - удосконалення інтерпретації даних КТ ОГК. - Удосконалення трактування даних Ехо-КГ і рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини за темою. - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (коагулограми, D-дімеру, газів артеріальної і венозної крові та показників кислотно-основного стану крові). 	3
6	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з шумом в серці».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення інтерпретації даних доплерехокардіографії за темою. - Удосконалення інтерпретації рентгенологічного дослідження органів грудної клітки за темою. 	3
7	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з хронічною серцевою недостатністю. Курація хворого з гострою серцевою недостатністю».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення інтерпретації даних ехокардіографії за темою - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (аналіз асцитичної рідини, коагулограма, креатинін крові, швидкість клубочкової фільтрації, електроліти крові, концентрація натрійуретичного пептиду в крові). 	4
8	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з болем у спині та кінцівках. Ведення хворого з суглобовим синдромом».</p> <ul style="list-style-type: none"> -Удосконалення трактування даних рентгенологічного дослідження хребта, органів грудної клітки та сакроілеальних з'єднань, суглобів. - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (показники імунного статусу, HLA-B27, КФК, аналіз синовіальної рідини, загальний аналіз крові, гострофазові показники крові, сечова кислота, РФ, анти-ЦЦП, ANA, ds-DNA). 	3

9	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з лихоманкою».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення трактування рентгенологічного дослідження органів грудної клітки, ультразвукового дослідження органів черевної порожнини за темою. <p>(загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, бактеріологічний посів крові, ANA, ds-DNA,).</p>	3
10	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з дисфагією, печією та диспепсією»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення трактування даних ендоскопічного дослідження травного тракту (ЕФГДС) за темою. - Удосконалення трактування даних дослідження секреторної функції шлунку (добовий рН-моніторинг). 	3
11	<p>Підготовка до практичного заняття за темою №11 «Ведення хворого з діареєю. Ведення хворого з закрепами».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення трактування даних ендоскопічного дослідження травного тракту (колоноскопія) за темою. - Удосконалення трактування результатів дихальних тестів (з 13С-сечовиною, 13С-тригліцидами, 13С-крохмалем, 13С-лактозою та водневого тесту з глюкозою і лактулозою). - Удосконалення трактування даних фекальної еластази-1. 	2
12	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з болем в животі. Курація хворого з меленою та гематемезисом».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення трактування даних ендоскопічного дослідження травного тракту (ЕФГДС, колоноскопія) за темою. - Удосконалення трактування результатів біохімічного дослідження крові (загальний білок крові та його фракції, трансамінази сироватки крові, загальний білірубін та його фракції, лужна фосфатаза, альфа-амілаза, ГГТП). - Удосконалення методики визначення групи крові та проведення переливання компонентів крові та кровозамінників. 	2
13	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з жовтяницею».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення трактування даних багатомоментного дуоденального зондування та мікроскопічного і біохімічного дослідження жовчі. - Удосконалення трактування даних ультразвукового дослідження печінки, жовчного міхура і жовчовивідних шляхів за темою. 	2

14	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення трактування результатів біохімічного дослідження крові (загальний білірубін та його фракції, альбумін, трансамінази сироватки крові, загальний білок крові та його фракції, лужна фосфатаза, альфа-амілаза, ГГТП). - Удосконалення трактування даних ультразвукового дослідження органів черевної порожнини за темою. 	2
15	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з гострою печінковою енцефалопатією. Курація хворого з комою». - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (АЛТ, АСТ, креатиніну, загального білірубину з фракціями, коагулограми). - Удосконалення трактування даних УЗД - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (загального аналізу крові, глюкози крові, АЛТ, АСТ, креатиніну, ШКФ, загального білірубину з фракціями, електролітів, коагулограми, газів артеріальної і венозної крові та показників кислотно-основного стану крові). 	3
16	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з легневим інфільтратом. Ведення хворого з плевральним випотом». - Удосконалення трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини в двох проекціях за темою. - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (загального та мікробіологічного дослідження харкотиння). - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (біохімічного, цитологічного, мікробіологічного аналізу плевральної рідини). 	2
17	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з хронічним кашлем»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини за темою. - Удосконалення трактування даних спірографії, даних провокаційних проб з бронхолітиком за темою. 	2
18	<p>Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з бронхообструктивним синдромом».</p> <ul style="list-style-type: none"> - Удосконалення трактування даних спірографії, даних провокаційних проб з бронхолітиком за темою. 	2

19.	Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворого з кровохарканням». - Удосконалення трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини за темою. - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (коагулограма та Д-димер).	2	
20.	Підготовка до практичного заняття за темою «Курація з гострою дихальною недостатністю». - Удосконалення трактування даних ФЗД. - Удосконалення трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини за темою. - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (газів артеріальної і венозної крові та показників кислотно-основного стану крові).	2	
Індивідуальна робота		2	
Всього годин самостійної роботи		55	

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

повторним вивченням залікового кредиту	
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з дисциплін	
«Відмінно»	Студент відповідає високому (творчому) рівню компетентності: студент виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Студент самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Студент демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Студент не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).

3.2. Питання до диференційованого заліку:

- Ведення пацієнта з артеріальною гіпертензією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гіпертензивним кризом на догоспітальному та госпітальному етапах.
- Ведення пацієнта з болем в грудній клітці: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гострим коронарним синдромом на догоспітальному та госпітальному етапах.
- Тактика при зупинці кровообігу та дихання
- Ведення пацієнта з порушеннями серцевого ритму: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з порушенням провідності серця: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з пароксизмальними порушеннями серцевого ритму на догоспітальному та госпітальному етапах.
- Ведення пацієнта з задишкою: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Тактика ведення пацієнтів з коморбідною патологією в умовах пандемії COVID-19.
- Ведення пацієнта з набряковим синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з легеневою гіпертензією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з тромбоемболією легеневої артерії на догоспітальному та госпітальному етапах.
- Ведення пацієнта з кардіомегалією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.

- Ведення пацієнта з шумом в серці: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з хронічною серцевою недостатністю: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гострою серцевою недостатністю на догоспітальному та госпітальному етапах.
- Ведення пацієнта з артеріальною гіпотензією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з короткочасною втратою свідомості (синкопе) на догоспітальному та госпітальному етапах.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з шоком на догоспітальному та госпітальному етапах.
- Ведення пацієнта з болем у спині та кінцівках: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з суглобовим синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з пурпурою: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з лихоманкою: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з дисфагією, печією та диспепсією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з болем у животі: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з діареєю: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з закрепами: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з меленою та гематемезисом на догоспітальному та госпітальному етапах.
- Ведення пацієнта з жовтяницею: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з портальною гіпертензією та асцитом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гострою печінковою енцефалопатією на догоспітальному та госпітальному етапах.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з комою на догоспітальному та госпітальному етапах.
- Ведення пацієнта з легневим інфільтратом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з хронічним кашлем: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з бронхообструктивним синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з кровохарканням: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Ведення пацієнта з плевральним випотом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування.
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гострою дихальною недостатністю на догоспітальному та госпітальному етапах.

3.4. Індивідуальні завдання

Здобувачі освіти можуть отримати додаткові бали за індивідуальні завдання, а саме доповідь на клінічних конференціях бази кафедри (2 бали), доповідь реферату на практичному занятті (1 бал), доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті (2 бали), написання тез, статей (5 балів), участь у олімпіадах та конференціях (5 балів)

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх обсягу та значущості, але не більше 10 балів. Вони додаються до суми балів, набраних здобувачем освіти на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

3.5. Правила оскарження оцінки

У випадку, коли здобувач освіти не згодний з поставленою йому оцінкою, він повідомляє про це викладача. Повторне опитування проводиться комісією в складі завідуючого кафедрою, завуча кафедри та викладача, який вів практичні заняття в групі. Після додаткового опитування комісія повідомляє студента про отриману їм остаточну оцінку.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щоб досягти мети навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати лекції, читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Здобувачам освіти необхідно не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягненими в медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, маску, перчатки, зошит, ручку. До початку занять на клінічній базі кафедри здобувачі освіти повинні пройти медогляд і мати санітарну книжку з допуском для роботи в лікувальному закладі.

Використання електронних гаджетів допускається в ході практичних занять, лекцій та не допускається при проведенні всіх видів контролю.

Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, зв'яжіться з викладачем.

Для успішного складання дисципліни здобувачі освіти повинні проявляти активність під час практичних занять, виконати необхідний мінімуму навчальної роботи, виконувати індивідуальні завдання.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика кафедри у відношенні академічної доброчесності базується на нормативній базі з питань академічної доброчесності України та ХНМУ, якими є Закон України «Про вищу освіту», стаття 42, рекомендації Національного агентства із забезпечення якості освіти, Наказ № 305 від 27.08.2019 р. щодо організації освітнього процесу в ХНМУ, Наказ № 165 від 02.07.2020 про заходи з розвитку системи академічної доброчесності в ХНМУ, Кодекс академічної доброчесності, Положення про академічну доброчесність, Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ. Вона спрямована на попередження та усунення випадків академічного шахрайства, виховання негативного відношення до плагіату, проведення постійної цілеспрямованої роботи щодо розвитку у здобувачів освіти академічної доброчесності.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. **Внутрішні хвороби:** підручник: у 2 ч. / Л.В. Глушко, С.В. Федоров, І.М. Скрипник та ін. ; за ред. проф. Л.В. Глушка. — К. : ВСВ «Медицина», 2019. — 680 с.
2. Внутрішні хвороби. Підручник, заснований на принципах доказової медицини 2018/19. Свінціцький А.С, Гаєвські П. Практична Медицина 2018—1632 с
3. Невідкладні стани в клініці внутрішніх хвороб: у двох частинах: навчальний посібник / Л. Н. Приступа [та ін.]; за заг. ред. Л. Н. Приступа; Сум. держ. ун-т МОН України. - Суми : СумДУ, 2017.
4. Сучасна практика внутрішньої медицини з невідкладними станами в кардіології та ревматології: навчальний посібник для студентів VI курсу ВМНЗ IV рівня акредитації. / За ред. П.Г. Кравчуна, О.Ю. Борзової – К.: ЦП «Компринт», 2018. – 452с.

Допоміжня

1. Функціональна діагностика: національний підручник / за ред. О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця; 2 видання – К., «Четвертахиля», 2021. – 784 с.
2. Хемптон Д., Хемптон Д., Основи ЕКГ – TheEKGMadeEasy: 9-е видання (Дві мови), К., «Медицина», 2020 – 234 с.
3. Медичні журнали: “Доктор”, “Мистецтво лікування”, “Медицина світу”, “Лікарська справа”, “Ліки України”, “Український кардіологічний журнал”, “Український терапевтичний журнал”, “Український ревматологічний журнал”, “Український медичний часопис”, “ActaMedicaLeopoliensia”, “Science”, “Therapia”.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Міністерство охорони здоров'я України - <http://www.moz.gov.ua>
2. Всесвітня організація охорони здоров'я – <http://www.euro.who.int>
3. Світова федерація українських лікарських асоціацій – <http://sfult.org>
4. Наукова періодика України – <http://www.irbis-nbuv.gov.ua> – журнали і збірники наукових праць наукових установ і вищих навчальних закладів.
5. PubMedCentral – <http://www.ncbi.nlm.nih.gov> – безкоштовний цифровий архів журналів із біомедичних наук.
6. EuropePubMedCentral – <http://europemc.org> - Безкоштовний доступ до цифрового архіву повнотекстових, рецензованих наукових публікацій.
7. PLoS – <http://www.plos.org> – наукова база журналів з медицини та біології у відкритому доступі
8. FreeMedicalJournals – <http://www.freemedicaljournals.com> – база даних медичних журналів.
9. FreeBooks4Doctors – <http://www.freebooks4doctors.com> – каталог безкоштовних медичних книжок.
10. NCBI Bookshelf – <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books> – каталог безкоштовних медичних книжок.
11. Підготовка до тестування до екзаменів – Крок (<http://testkrok.org.ua/>) та центр тестування при МОЗ (<http://testcentr.org.ua/>)
12. Сайт Харківського національного медичного університету та сторінка кафедри на сайті (<http://www.knmu.kharkov.ua/> та <http://knmu.edu.ua/>)
13. Сторінка кафедри в соціальних мережах – facebook (<https://www.facebook.com>), twitter (<https://twitter.com>), однокласники (<https://ok.ru/>) та в контакті (<https://ok.ru/>)
14. Репозитарій ХНМУ (<http://repo.knmu.edu.ua/>) та бібліотека ХНМУ (<http://libr.knmu.edu.ua/>)